

Rapport

deputaten

kerkelijke eenheid GKv

&

commissie contact en

samenspreking met andere

kerken binnenland NGK

**Generale Synode van de Gereformeerde Kerken Goes 2020 en
Landelijke Vergadering Amersfoort 2019**

Inhoudsopgave

1	Korte samenvatting	4
2	Het terrein in vogelperspectief	5
3	Werkwijze	9
4	Algemene opdrachten	10
5	Contact NGK-GKv	13
6	Contact met de CGK	21
7	Deputaten-Overleg Eenheid	26
8	Contact met de vGKN	33
9	Contact met de PKN, Vijfkerkenoverleg	36
10	Contact met de HHK annex tripartiet overleg	40
11	Nationale Synode	41
12	COGG	45
13	Raad van Kerken	46
14	Andere kerkelijke contacten	48
15	Advies samenwerkende kerken	48
16	Communicatie	50
17	Financiën	50

Bijlage 1 Besluiten LV Nunspeet 2016 en GS Meppel 2017	53
Bijlage 2 Voorstellen besluiten voor LV 2019 en GS 2020	69
Bijlage 3 samenstelling CCS en DKE, rooster van aftreden	77
Bijlage 6 Contact met de CGK	79
Bijlage 6.1: Rapportdeel van DE aan de synode van de CGK t.a.v. de NGK	79
Bijlage 6.2: Rapportdeel van DE aan de synode van de CGK t.a.v. de GKv	80
Bijlage 6.3: Notitie M.H. Oosterhuis over hermeneutiek	86
Bijlage 6.4: Brief van CCS en DKE aan DE	89
Bijlage 6.5: Antwoordbrief van DE	92
Bijlage 7 Deputaten-Overleg Eenheid	94
Bijlage 7.1: Model Samenwerkingsovereenkomst, versie 2	94
Bijlage 7.2: Handreiking verkiezing ambtsdragers, versie 2	101
Bijlage 7.3: Kort samenvattend verslag van de conferentie op 24 maart 2018	103
Bijlage 7.4: Bemoedigende brief aan alle samenwerkingsgemeenten	104
Bijlage 8 Contact met de vGKN, bijlagen bij hoofdstuk 8	106
Bijlage 8.1: Concept GR voor plaatselijk contact en samenwerking met NGK of vGKN	106
Bijlage 8.2 Brief vGKN d.d. 29-11-2018	107
Bijlage 11 Nationale Synode, bijlage bij hoofdstuk 11	109
Bijlage 13 Raad van Kerken, bijlagen bij hoofdstuk 13	110
Bijlage 13.1: Overzicht van lidkerken en associés RvK	110
Bijlage 13.2: Selectie uit Statuten en Huishoudelijk Reglement RvK	110

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschapadministratieve ondersteuning via: dao@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Leeswijzer

Dit is een rapport voor de landelijke vergadering van de NGK en de generale synode van de GKv. Het gaat over kerkelijke eenheid, kerkelijke contacten en samensprekingen en is opgesteld door de hiervoor bestemde deputaten en commissie.

Het rapport is als volgt ingedeeld:

- Voorop gaat in hoofdstuk 1 een korte samenvatting van maximaal 200 woorden, gevolgd door een introductie per kerkelijk contact en de ontwikkelingen die gaande zijn (hoofdstuk 2).
- Dan spreken we kort over de werkwijze en algemene opdrachten (hoofdstuk 3 en 4).
- In de volgende hoofdstukken komen achtereenvolgens de diverse kerkelijke contacten aan de orde (hoofdstuk 5–14), met allereerst het contact NGK-GKv met de hereniging (hoofdstuk 5).
- Daarna volgt de advisering bij plaatselijke kerkelijke samenwerking (hoofdstuk 15) en tot slot komen de communicatie en de financiën (hoofdstuk 16 en 17) aan bod.
- De besluitteksten van de vorige LV en GS staan apart in bijlage 1 bij het rapport en zijn op relevante plekken voor een deel ook opgenomen in dit rapport.
- De voorgestelde nieuwe besluiten volgen in bijlage 2.
- De bijlagen bij de diverse hoofdstukken staan achterin, genummerd naar de hoofdstukken waar ze bij horen.

1 Korte samenvatting

Deputaten kerkelijke eenheid (DKE) en de commissie voor contact en samenspreking met andere kerken binnenland (CCS) hebben als opdracht het zoeken en onderhouden van kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten met andere kerkelijke gemeenschappen. In het bijzonder is de opdracht alles te doen wat nodig is voor de hereniging van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKv).

Het proces van hereniging vindt plaats in overleg met de Regiegroep, die hierin ook DKE en CCS aanstuurt, en vordert goed. CCS en DKE doen inmiddels vrijwel alles gezamenlijk, intern en in relatie met andere kerkelijke gemeenschappen. We onderhouden relaties met de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK), de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN), de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en de Hersteld Hervormde Kerk (HHK).

Met andere kerkgemeenschappen zijn er contacten via het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG), de Nationale Synode, het Nederlands Christelijk Forum (NCF) en de Raad van Kerken (RvK). Met Deputaten Eenheid (DE) van de CGK werken we samen in Deputaten-Overleg Eenheid (DOE).

DKE en CCS adviseren plaatselijke kerken bij vragen over kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten. Dit gaat meestal over samenwerking en het vormen van een samenwerkingsgemeente met kerken uit een ander kerkverband.

Bijzondere aandacht is nodig voor onze relatie met de CGK in verband met de positie van de samenwerkingsgemeenten.

In het kader van de Nationale Synode hebben we samen met de meeste protestantse kerken een Verklaring van verbondenheid ondertekend.

2 Het terrein in vogelperspectief

2.1 Inleiding

Met grote dankbaarheid bieden DKE (deputaten kerkelijke eenheid GKv) en CCS (commissie voor contact en samenspreking NGK) dit gezamenlijke rapport aan aan de generale synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde kerken, beide te houden in 2019/2020. DKE en CCS zijn in 2017 door hun synode/landelijke vergadering benoemd. Na een eerste gezamenlijke ontmoeting in oktober 2017 en nog een tijdje afzonderlijk optrekken, hebben we vanaf november 2018 steeds gezamenlijk vergaderd. En dat niet alleen bij de algemene vergaderingen, maar ook in de secties. Bij al deze bijeenkomsten ervoeren we een grote mate van herkenning en overeenstemming. Het was werkelijk een groot genoegen om de beide gremia bijeen te zien, de dingen samen te doen en daarin elkaar te versterken en aan te vullen. We hebben dit samenwerken ervaren als een zegen van onze goede God. Het ineenschuiven van de beide groepen noodzaakte met name DKE tot een interne reorganisatie. Voorheen bestond DKE uit vier secties: sectie 1 behandelde de contacten met de CGK en HHK, sectie 2 de contacten met de NGK, sectie 3 de overige landelijke contacten (bijvoorbeeld PKN, Vijfkerkenoverleg, Nationale Synode, COGG, Raad van Kerken), en sectie 4 deed de plaatselijke en algemene dingen. Omdat CCS het werk per kerk/soort had uitgesplitst, heeft DKE zich daarbij aangesloten. Zo ontstonden er een stuk of tien secties die elk één contact (of twee samenhangende) behartigden. Het hart van het werk lag daarbij in deze secties, terwijl we op de algemene vergaderingen elkaar op de hoogte hielden van de ontwikkelingen en algemene lijnen uitzetten.

In dit rapport treft u aan wat we allemaal aan contacten hebben in kerkelijk Nederland, hoe die contacten zijn verlopen en voorstellen hoe die te continueren en uit te bouwen. In dit inleidende hoofdstuk vertellen we daarvan enkele hoofdlijnen vanuit vogelperspectief.

2.2 NGK-GKv

Vooraf zijn we blij met wat we hierboven al aanduiden: de toenemende en verblijdende herkenning tussen Nederlands-Gereformeerden en vrijgemaakt-Gereformeerden. Wij merkten in ons overleg en in de gesprekken met onze diverse partners voortdurend een gezamenlijke benadering, een gemeenschappelijke visie. We zijn vooral diep onder de indruk geraakt van de inzet van de Regiegroep. Elke vergadering kwam het werk van deze groep voor het voetlicht. We zagen een harmonieuze groep betrokken mensen die heel veel werk hebben verzet. Wat voorheen tot de opdracht van DKE en CCS behoorde, namelijk op landelijk vlak met elkaar spreken en werken aan eenheid, is nu overgegaan in de aansturing die de Regiegroep geeft aan de voorgenomen hereniging. In samenspraak met de Regiegroep bleven DKE en CCS de plaatselijke kerken, classes en regionale vergaderingen ondersteunen. Je merkt aan alles dat NGK en GKv elkaar al dicht genaderd zijn. Er is zoveel herkenning en zoveel dankbaarheid.

Zeker, we vangen vanuit beide kerkverbanden ook signalen op van reserve, onzekerheid, beduchtheid. In hoofdstuk 5 van dit rapport, waar we de bovengenoemde toenadering uitvoerig beschrijven, gaat het ook over een werkgroep *Verzoening & Recht*, die betrokken is geraakt bij een aanzienlijk aantal gevoelige verhoudingen en pijnlijke herinneringen. Maar de dankbaarheid en de hoopvolle verwachting overheersen.

2.3 CGK-HHK

Met de voortvarendheid en groei van onze relatie als GKv en NGK contrasteerde de relatie met CGK en HHK. Die was moeizaam, het proces verliep traag. Struikelblok in de gesprekken was het GKv-synodebesluit uit 2017 over vrouwelijke ambtsdragers. Dat besluit is meermalen onderwerp van gesprek geweest in de sectievergaderingen tussen de CG-deputaten en de GKv-deputaten – op dit onderdeel deden de NGK'ers niet mee in het gesprek. Ook de achterliggende hermeneutische vragen kwamen geregeld voorbij. Zowel met de CG-deputaten afzonderlijk als ook samen met de deputaten van de HHK zijn deze thema's besproken. De verwijdering die optrad tussen GKv en CGK had zich al jaren eerder gemanifesteerd tussen NGK en CGK. Hoewel de NGK zich onomwonden schaarden achter de eerder tussen GKv en CGK gevonden eenheid, zagen de CGK in deze ontwikkelingen dat de GKv blijkbaar toenadering zochten tot de NGK en zich meer en meer verwijderden van de CGK. Een factor die de GKv-NGK-CGK-gesprekken extra complex maakte, was dat binnen het deputaatschap van de CGK geen eenstemmigheid was. Dat leidde tot een impasse. Deze verwijdering na tientallen jaren van herkenning en groeiende onderlinge waardering en samenwerking tussen GKv-NGK en CGK doet ons verdriet. Wel constateren we met dankbaarheid dat onze plaatselijke contacten meestal sterk zijn, hartelijk en verwachtingsvol, ja, zelfs groeiend, maar landelijk loopt het heel stroef. Op meerdere plaatsen in dit rapport gaan we hier dieper op in, zie daarvoor de hoofdstukken CGK (6), HHK (10) en vooral ook DOE (7).

2.4 vGKN, PKN en Vijfkerkenoverleg

Het derde terrein waarop we ons begaven, was dat van de voortgezette Gereformeerde Kerken (vGKN), de PKN en het Vijfkerkenoverleg. De vGKN waren ook al in contact met de Regiegroep GKv-NGK. vGKN en NGK hebben enkele jaren geleden een Oecumenisch Akkoord gesloten dat uitdrukking geeft aan de nauwe banden. De vGKN bezinnen zich al enige tijd op hun positie als zelfstandig kerkgenootschap. Naar het zich laat aanzien zal de relatie van de vGKN met de GKv aansluiten bij die met de NGK. Het gesprek binnen het Vijfkerkenoverleg kwam pas in de loop van 2018 op gang, en het gesprek met de PKN pas in de loop van 2019, vanwege de nodige agendaproblemen. We mogen wel zeggen dat er een mate van herkenning is die dankbaar stemt. Zie verder de betreffende rapportonderdelen.

2.5 DOE

DOE is al even genoemd als plek waar de drie eenheid-deputaatschappen van GKv, NGK en CGK elkaar ontmoeten. DOE bestaat al meer dan tien jaar en in die jaren zijn al veel regelingen rond samenwerkende en samenwerkingsgemeenten ontstaan, regelingen die van kracht zijn in de drie bovenliggende kerkverbanden. Af en toe worden deze regelingen vernieuwd – de betreffende gemeenten gebruiken ze in de praktijk en dienen DOE met vragen, kritiek en suggesties voor verbetering.

Binnen DOE vinden ook moeilijke gesprekken plaats. Dat is de reden waarom DOE in maart 2018 een conferentie belegde waar veel samenwerkende en samenwerkingsgemeenten elkaar bijpraatten over schuarpunten in de samenwerking, over divergerende synodebesluiten, over kerkelijke vergaderingen die de eenheid meer afremmen dan bevorderen. DOE ontwikkelt zich meer van een regelgevend orgaan, een denktank, naar een groep die zich inzet voor het welzijn van samenwerkende en samenwerkingsgemeenten.

2.6 Wat is er toch gebeurd?

Naast de contacten met afzonderlijke kerkverbanden gaat de oecumenische interesse van onze kerken ook uit naar meerdere kanten: Nationale Synode, Raad van Kerken, en *last but not least* de Wereldraad van Kerken. Wat is er toch gebeurd, binnen de NGK maar vooral binnen de GKv in de afgelopen decennia, dat we in gesprek geraakt zijn met kerken waarmee we voorheen nooit *on speaking terms* waren? Waar de NGK al sinds hun ontstaan een opener koers hebben gevaren dan de GKv, komen we elkaar nu tegen, ja trekken we samen op in allerlei interkerkelijke verbanden.

Gedurende tientallen jaren leefden met name de vrijgemaakte kerken in een zelfgekozen en zelfbewust isolement. 'De kerk' viel voor velen samen met 'de vrijgemaakte kerk'. Contacten, gesprekken, geloofsgemeenschap, zelfs gebed met anderen was verdacht of niet mogelijk. Maar allengs groeide in de tachtiger en negentiger jaren het besef dat we breder mochten en moesten kijken. Aanvankelijk bleven de contacten van de vrijgemaakte kerken beperkt tot de CGK. Vanaf 1993 kwamen GKv en NGK met voorzichtige stapjes in elkaars blikveld en elkaars cirkel van invloed. Ongeveer vanaf 2010 werd dit blikveld verder verbreed. In het verlengde van de CGK raakten de GKv in gesprek met de HHK. Je zou kunnen zeggen dat de NGK in dit opzicht minder zijn veranderd dan de GKv en dat de GKv ondertussen bij de NGK langszij zijn gekomen. De gedachte won veld dat kerkelijke eenheid niet alleen maar betekent dat je zo spoedig mogelijk moet verenigen tot één kerkverband. Je kunt ook goede contacten onderhouden zonder die drive, je kunt af en toe mooie dingen samen doen, je kunt ook elkaar aanspreken over verschillen en het zetten van andere accenten. Je kunt ook zo veel van de ander leren, en dat over en weer. In dat kader zien we de toenemende betrokkenheid van onze kerken bij het project Nationale Synode. Daar kwamen we in aanraking met bijvoorbeeld de PKN en de remonstranten, maar ook met kerken en gemeenten uit de meer evangelische, baptistische en pentecostale hoek. Ook de kleurrijke migrantenkerken leerden we zo een beetje kennen. In deze jaren lieten we ons ook meer en meer zien en horen binnen de Raad van Kerken, we namen als waarnemers deel aan een beraadgroep en hoorden dat onze inbreng daar zeer werd gewaardeerd. "Waarom zouden jullie geen lid willen worden?", zo vroeg men ons.

Deze ontwikkelingen hangen samen met de veranderende, kleinere rol die de kerken maatschappelijk in Nederland zijn gaan spelen. We hebben elkaar nodig. Wonderlijk is het dan om te zien, vanuit deze opener houding, hoeveel we als NGK en GKv gemeen hebben. Onze meer ontspannen omgang met anderen en met elkaar maakte des te sterker duidelijk dat het voor de NGK en de GKv 'niet te verkopen is' om als aparte kerkverbanden te blijven optrekken. We doelen hier ook op de veranderende opvattingen bij kerkleden over wat lidmaatschap eigenlijk inhoudt. 'Nederlands-gereformeerd' of 'Gereformeerd-vrijgemaakt' – wat betekent dat nog voor een gelovige? Als kerken worden we met de neus op de feiten gedrukt: wat zijn onze prioriteiten? Zouden dat niet moeten zijn: het evangelie verkondigen, de gemeenschap leven, gerechtigheid doen in de samenleving en vooral onze hemelse Vader eren? Mooi wordt dit uitgedrukt in het document [Verlangen naar een nieuwe kerk](#) dat de Regiegroep eind 2018 het licht deed zien. Eind september 2019 is hiervan een [nieuwe versie](#) verschenen.

Laten we vrijmoedig erkennen dat de kerkopvatting verschoven, verbreed en verdiept is. Dat gebeurde wellicht het sterkst binnen de GKv maar niet alleen daar, en de kerken hoeven zich er niet voor te schamen. Tegelijk moet ook gezegd worden dat we in de afgelopen decennia steeds meer hoorden hoe in andere kerken hoorbaarder gesproken werd vanuit Gods Woord en vanuit de belijdenis over God, over de Schrift, de drie-eenheid, de verzoening.

In dat verband herinneren we aan de viering van 70 jaar Wereldraad van Kerken in oktober 2018. Gedurende tientallen jaren stond de Wereldraad van Kerken bij ons in de reuk van modernisme en koketteren met het toenmalige communisme. Maar dat is al lang geleden. De laatste jaren beweegt de Wereldraad zich meer en meer in Bijbels vaarwater. We vermelden hier dat DOE in maart 2019 een studiedag gewijd heeft aan het thema *The Church*. Dat is een document dat in de afgelopen jaren ontstaan is binnen de kringen van de Wereldraad. Het is een zogenoemde convergentietekst, dat wil zeggen: de eerste versie uit 2012 doorliep verscheidene stadia van gesprek en reactie vanuit veel lidkerken. Dat leidde tot aanpassingen en tot toenemende eensgezindheid, waarbij nog blijvende verschillen niet verdoezeld, maar nadrukkelijk benoemd werden: 'convergentie'. Ook binnen de Raad van Kerken in Nederland was en is dit document voorwerp van bespreking. Daarom besloot DOE het gesprek over deze tekst op de eigen agenda te zetten, vanuit de gedachte: we willen en mogen niet links laten liggen wat wereldwijd wordt bestudeerd en geschreven over de kerk. Gods kerk is groter dan één of twee kleine verbanden in ons land. Gods kerk is wereldwijd. Die kerk is één – wat betekent dat voor ons als vrij kleine Nederlandse kerkverbanden?

In het bovenstaande beschrijven we heel kort een ontwikkeling in ons gereformeerde denken. We vangen zeker ook geluiden op van mensen die deze verandering betreuren. Een aantal geliefde broeders en zusters uit de GKv kon de geschetste ontwikkeling niet meemaken en heeft om deze en vergelijkbare redenen met pijn in het hart het verband van de GKv verlaten: het werd hun te vaag, te algemeen, waar blijft het belijnd-gereformeerde? Anderzijds is er een generatie gegroeid die met toenemende vervreemding hoort over de vroegere radicaliteit, het al te zwart-witdenken. Ze nemen daar afstand en afscheid van. De oude zekerheden zijn hun te massief, te zwaar, de verhalen te groot, de opvattingen te gedateerd en te zeer cultureel bepaald. Voor hen is het vanzelfsprekend: Gods kerk in de wereld is groter dan het eigen kleine kerkverband, en gaat het trouwens niet veel meer om het uitdragen en voorleven van de boodschap van genade en bevrijding dan om het bewaken van de eigen identiteit, de eigen grenzen?

Dit laatste roept dan als vanzelf de vraag op wat de toekomst is van deputaten- en commissiewerk inzake kerkelijke eenheid. Is het werk waar wij mee bezig zijn niet hooguit een achterhoedegevecht, terwijl de echte vragen op heel ander terrein liggen: op missionair en diaconaal gebied, met oog voor de wereld – Gods wereld, voor armoede, voor onrecht en rechtvaardigheid? Of kan meer en meer betrokkenheid op deze gebieden juist krachtiger doorwerken in een context van kerkelijk eenheid? Zou die zelfs niet tot meer eenheid kunnen leiden?

Onze God gaat wonderlijke wegen. Hij had een verrassing voor Elia, toen die dacht dat hij nog alleen over was: *“Doch Ik zal in Israël zeventuizend overlaten, alle knieën die zich niet gebogen hebben voor de Baäl, en elke mond die hem niet gekust heeft.”* (1 Kon 19:18, vertaling NBG 1951). De zaak is niet verloren; integendeel, het gaat naar de geboorte van Jezus toe. Terwijl wij weleens geneigd zijn de moed te verliezen in deze tijd van doorgaande ontkerkelijking en soms stroeve gesprekken, openen zich nieuwe mogelijkheden. Onder zijn zegen, onze afhankelijkheid van de genade in Jezus Christus belijgend, blijven we zoeken naar de eenheid van zijn kerk. De zaak van die kerk is niet verloren; het gaat naar Christus' wederkomst toe!

Dat we hier de wederkomst noemen is meer dan een hoopvolle – maar ook wel een obligate – afsluiting. De wederkomst van Christus is ook een krachtig motief voor eenheid. Straks komt Gods Zoon terug om levenden en doden te oordelen. Dat oordeel zal zuiver zijn. Het zal ook gaan over hoe wij gebouwd hebben op het fundament dat er ligt: Christus zelf. Sommigen blijken dan te hebben gebouwd met hout of stro, anderen met goud of zilver. Als met verkeerd materiaal is gebouwd – het vuur van het oordeel zal dat aan het licht brengen – zal degene die gebouwd heeft gered worden, door genade, als door vuur heen, al zal het bouwwerk dat hij maakte verbranden. Wij lezen dit indringende woord in 1 Korintiërs 3, het hoofdstuk dat zich keert tegen het 'delen van Christus' gemeente' ("ik ben van Petrus, ik van Paulus, ik van Apollos"), omdat de geroepenen geroepen zijn in Christus, in Hem die zelf niet gedeeld is. Daarom zijn allen die door Hem geroepen zijn, in liefde verplicht om elkaar te zoeken, elkaar aan te spreken en te corrigeren. Om de eenheid in Hem te zoeken. Zo geeft het komende oordeel van Christus ons werken aan en bidden om eenheid diepgang, heilige vuurkracht en urgentie. De dag van zijn komst geeft ook hoop. Het ene volk van God zal dan zichtbaar worden (Romeinen 8:23) – en dat wordt een overrompelende en verrassende ervaring!

2.7 Tot slot

Tot zover een korte aanduiding van onze werkgebieden en onze insteek daarbij. Hieronder wordt het bovengenoemde breder uitgewerkt. DKE en CCS hebben met grote vreugde dit weidse terrein overzien en betreden. Met even grote vreugde doen we er nu verslag van. En we verheugen ons ook op het gesprek en debat met de synode en de landelijke vergadering.

3 Werkwijze

3.1 Samenstelling

DKE heeft vijftien leden, met drie secundi. CCS heeft tien leden.

Deze zijn verdeeld over een aantal secties, een voor elk kerkelijk contact en een paar algemene.

De secties zijn, gemengd samengesteld uit leden van CCS en DKE, als volgt.

Sectie NGK-GKv:

dr. E.A. de Boer (DKE), ds. G. Bruinsma (DKE), dr. G. van Dijk (CCS), J.E. van Dijk (CCS), dr. C.T. de Groot (CCS), mw. mr. H.M. Hamelink (DKE), ds. H.J. van Helden (CCS), S. Huizinga (CCS), mw. A.M.M. Luth (DKE), ds. R.J. Vreugdenhil (DKE)

Sectie CGK:

H. Algra (CCS), M.E.T. Bosscha (DKE), ds. A.J. Minnema (DKE), P.M.A. van Oord (CCS), ds. D.H.T. Postuma (CCS), ds. R. Prins (DKE)

Sectie Deputaten-Overleg Eenheid:

ds. T. Dijkema (DKE), P.M.A. van Oord (CCS), ds. D.H.T. Postuma (CCS), ds. R.J. Vreugdenhil (DKE)

Sectie vGKN:

H. Algra (CCS), M.E.T. Bosscha (DKE), ds. G. Bruinsma (DKE), ds. H.J. Zuidhof (CCS)

Sectie PKN, vijfkerkenoverleg:

ds. T. Dijkema (DKE), S. Huizinga (CCS), F.H. Tijssen (DKE), ds. L.M. van der Veen (DKE), ds. H.J. Zuidhof (CCS)

ds. H.J. van Helden (CCS) neemt vanuit de NGK deel aan de Raad van Advies voor het Gereformeerde belijden van de PKN

Sectie HHK:

M.E.T. Bosscha (DKE), ds. A.J. Minnema (DKE), ds. R. Prins (DKE), F.H. Tijssen (DKE)

Sectie Nationale Synode:

H. Algra (CCS), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), ds. A.J. Minnema (DKE), mw. H. van de Streek (CCS), ds. L.M. van der Veen (DKE)

Sectie COGG:

ds. G. Bruinsma (DKE), dr. G. van Dijk (CCS), ds. A.J. Minnema (DKE), mw. mr. H.M. Hamelink (DKE), ds. H.J. Zuidhof (CCS); sec.: mw. N.A. Los-Poppe (DKE)

Sectie Raad van Kerken:

ds. A. de Braak (DKE), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), mw. H. van de Streek (CCS), ds. H.J. Zuidhof (CCS)

Sectie andere kerkelijke contacten:

H. Algra (CCS), mw. mr. H.M. Hamelink (DKE), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), mw. H. van de Streek (CCS), ds. L.M. van der Veen (DKE); sec.: F. Bakker (DKE)

Sectie advies samenwerkende kerken:

mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), ds. J. Luiten (DKE), ds. L.M. van der Veen (DKE), ds. R.J. Vreugdenhil (DKE)

Sectie Communicatie:

mw. A.M.M. Luth (DKE), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), F.H. Tijssen (DKE), ds. L.M. van der Veen (DKE)

De moderamina van CCS en DKE zorgen voor aansturing en coördinatie.

Voor CCS zijn dat S. Huizinga als voorzitter, dr. C.T. de Groot als tweede voorzitter en ds. H.J. Zuidhof als secretaris.

Voor DKE ds. T. Dijkema als voorzitter, ds. J. Luiten als secretaris en mw. H.J. Louwerse-Lode.

Penningmeesters zijn ds. H.J. Zuidhof (CCS) en M.E.T. Bosscha (DKE).

Met dank aan de Heer van de kerk gedenken we als CCS en DKE het leven en werk van ds. Kor Muller.

Op 15 juli 2019 is ds. Muller overleden, op 71-jarige leeftijd. Jarenlang heeft hij zich voor de eenheid

van de gereformeerde kerken ingezet. Van 2007 tot 2016 was hij lid van de CCS met andere kerken, de laatste termijn hiervan ook als voorzitter. Als lid van de Werkgroep Toekomstige Kerkorde werkte hij mee aan de nieuwe kerkorde voor de herenigde kerk van NGK en GKv.

Deputaat ds. R.W.J. van Ommen heeft vanwege gezinsomstandigheden moeten bedanken als lid van DKE. Secundus-deputaat ds. P. van den Berg heeft aangegeven het werk voor DKE niet meer te kunnen combineren met dat voor het curatorium van de Theologische Universiteit.

Dr. G. van Dijk zag zich genoodzaakt zijn werk voor CCS-DKE te beëindigen, omdat hij het niet meer kon combineren met zijn werk voor het curatorium van de Theologische Universiteit te Kampen en de commissie kerkrecht en beroepszaken, terwijl hij bovendien ook naar de aanstaande landelijke vergadering wordt afgevaardigd.

3.2 Samenwerking en werkplan

In een gezamenlijke vergadering op 9 oktober 2017 hebben CCS en DKE samen een werkplan aanvaard in verband met het proces van eenwording van NGK en GKv in het licht van de opdrachten van de LV en GS. Daarna is de organisatie in secties op elkaar afgestemd en groeide de samenwerking. Vanaf najaar 2018 doen CCS en DKE alles gezamenlijk; inhoudelijk en organisatorisch. Dit alles gaat ordelijk, met gevoel van saamhorigheid en in goede sfeer.

4 Algemene opdrachten

In dit hoofdstuk zijn een aantal besluitteksten van de GS opgenomen, om zo duidelijkheid te scheppen over de uitvoering ervan. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

Volledigheidshalve vermelden we hier dat de LV geen nieuwe algemene opdrachten voor CCS formuleerde. Algemene opdrachten worden geacht gedekt te zijn door de blijvende taakomschrijving van CCS, zoals die door de LV werd vastgelegd in "01.12 Besluit Commissieopdrachten, sectie 10.01". Deze sectie is weergegeven in bijlage 1 van ons rapport.

4.1 Voorbede in de kerken

GS besluit 2:

- b. deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid en contacten.

Deputaten hebben in 2017 de kerken opgeroepen om voorbede te doen voor kerkelijke eenheid in een eredienst op de eerste zondag na Hervormingsdag. Bij deze oproep werd informatie gegeven over de ontwikkelingen met betrekking tot kerkelijke eenheid en werden aandachtspunten voor het gebed hiervoor aangedragen en toegelicht. Voor deze zondag is een preek van ds. Tiemen Dijkema, voorzitter van DKE, ter beschikking gesteld.

In 2018 heeft de Regiegroep 4 november uitgeroepen tot voorbedezondag. Aan alle kerkenraden (GKv en NGK) is gevraagd om op die zondag in de kerkdienst te bidden voor kerkelijke eenheid, in het bijzonder voor het herenigings- en eenwordingsproces van de GKv en NGK. Gelijktijdig is van CCS en DKE een brief uitgegaan naar alle kerkenraden en predikanten met verschillende gebedspunten voor de voorbede en een aantal preken om uit te kiezen.

4.2 Algemene informatie naar de kerken

GS besluit 3:

beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden.

Deputaten hebben de kerken over onze landelijke contacten geïnformeerd via een jaarbericht over 2017-2018, alsook in de brieven over de voorbede voor kerkelijke eenheid. Van een jaarbericht over 2018-2019 is in overleg met deputaten administratieve ondersteuning (DAO) afgezien, omdat het vrijwel gelijktijdig met het beleidsrapport zou uitkomen. De informatie is aan de kerken toegestuurd en op de GKv-website en in de GKv-Nieuwsbrief gepubliceerd. Zie voor meer informatie over de communicatie van CCS en DKE die gericht is op plaatselijke kerken en gemeenteleden hoofdstuk 16 van dit rapport.

4.3 Functioneren regelingen voor plaatselijk contact

GS besluit 3:

zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode.

De regelingen voor plaatselijk contact functioneren in het algemeen goed. Er zijn wel problemen voor samenwerkingsgemeentes waar besluiten van generale synodes en/of landelijke vergadering niet overeenstemmen. Dit geldt met name bij het al dan niet openstellen van de ambten voor vrouwen. In het DOE-overleg is hier bijzondere aandacht voor. Zie hierover hoofdstuk 7 (DOE). Ook geeft het beroepen en overgaan van een predikant naar een ander kerkverband nog problemen. Hierbij hebben we met diverse regels te maken, ook vanuit het arbeidsrecht.

Om beroepbaarheid over en weer kerkrechtelijk eenvoudiger te maken, stellen we aanpassingen voor van de generale regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking met een CGK respectievelijk met een NGK. Zie hierover verder in de paragrafen 5.7 en 6.2, en ook in het hoofdstuk over DOE, paragraaf 7.3.2. De voorgestelde aanpassingen nemen we ook mee in de voorstellen over de relatie met de vGKN, paragraaf 8.2.

4.4 Stimuleren van plaatselijke kerken tot kerkelijke eenheid

GS besluit 3:

plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen.

Kerkelijke samenwerking wordt vooral plaatselijk ervaren. Dat gebeurt op steeds meer plaatsen en in toenemende mate. Evengoed zijn er nog plaatselijke kerken waar contact en samenwerking niet of moeizaam van de grond komen, of waar samenwerking beperkt blijft tot contact tussen kerkenraden en kanselruil. In onze contacten met plaatselijke kerken attenderen we op diverse mogelijkheden van samenwerking in het jongerenwerk, de betrokkenheid op elkaar in de wijken en als commissies en taakgroepen. Van belang is ook de uitwisseling van ervaringen in classisverband. Voorbeelden van samenwerking zijn ook te vinden in artikelen in Onderweg.

4.5 Contacten met plaatselijke kerken voor advies

GS besluit 3:

5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten.

Zie voor adviezen aan plaatselijke kerken hoofdstuk 15 van dit rapport.

4.6 Volgen van kerkelijke ontwikkelingen

GS besluit 4:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Zie voor de ontwikkelingen bij de diverse kerkelijke contacten de desbetreffende hoofdstukken in dit rapport. Zie voor de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten tussen CGK, NGK en vGKN ook het hoofdstuk over DOE (7).

4.7 Theologische bezinning

GS besluit 5:

deputaten opdracht te geven om – reagerend of juist proactief – in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. Zij hebben de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houden zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doen dit op basis van voortgaande theologische bezinning. Deputaten zullen van hun handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode.

De steeds weer nieuwe situaties en ontwikkelingen op het gebied van kerkelijke eenheid en contact roepen vragen op. Voortdurende bezinning is hiervoor nodig, zoals deze opdracht aangeeft. Het gaat dan om vragen als: Hoe verhoudt eenheid in geloof zich tot kerkelijke eenheid? Hoe kunnen we verantwoord met andere christenen tot kerkelijke eenheid komen? Hoe verhoudt zich dit tot verschillende vormen van kerkelijk contact? In de gezamenlijkheid van DOE hebben we daarom ook deelgenomen aan de door DOE georganiseerde studieconferentie over het rapport van de Wereldraad van Kerken: *The Church*. Het document is het resultaat van dertig jaar internationaal oecumenisch gesprek over de betekenis van de kerk. Het wordt momenteel ook binnen de Nederlandse Raad van Kerken besproken. Zie verder hierover het hoofdstuk over DOE (7). Een voorbeeld van bezinning op de kerkelijke ontwikkelingen is ook te vinden in paragraaf 2.6 *Wat is er toch gebeurd?*

4.8 Ingang voor andere kerken en groepen

GS besluit 6:

- a. deputaten op te dragen namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten.

DKE hebben verscheidene keren verzoeken van buiten doorgegeven aan andere deputaatschappen.

4.9 Voorstel besluiten

Besluit 1:

DKE-CCS op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid.

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:

1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;

3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
6. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder 1–5 genoemde nadere uitwerking te geven.

Besluit 3:

DKE-CCS op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Besluit 4:

DKE-CCS opdracht te geven om – reagerend of juist proactief – in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. Zij hebben de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houden zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doen dit op basis van voortgaande theologische bezinning. DKE-CCS zullen van hun handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode.

Besluit 5:

DKE-CCS op te dragen namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. DKE-CCS hebben daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere deputaatschappen, commissies of instellingen in de kerken.

We constateren dat er op het punt van de blijvende taakomschrijving een verschil is tussen GS-GKv en LV-NGK. De synodes gaven steeds opnieuw (dezelfde) opdrachten aan DKE, terwijl de landelijke vergadering deze vastlegde in een blijvende taakomschrijving voor CCS. Beide manieren zijn mogelijk. Het lijkt ons het beste dat hierin gezamenlijk een keus gemaakt wordt, zowel voor DKE-CCS als voor meer deputaatschappen en commissies.

5 Contact NGK-GKv

In dit hoofdstuk zijn een aantal besluitteksten van de GS en LV opgenomen, om zo duidelijkheid te scheppen over de uitvoering ervan. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

5.1 Na LV en GS en hun gezamenlijke vergadering

Met de uitnodiging van de laatste landelijke vergadering van de NGK aan de generale synode van de GKv om in een gezamenlijke vergadering concrete stappen te zetten op de weg naar kerkelijke eenheid (LV besluit 1, april 2017) en de aanvaarding van deze uitnodiging door de GS (juni 2017), begon een nieuwe fase op de weg naar eenwording van onze kerkverbanden.

LV besluit 5 (herzien op 20 januari 2018), eerste deel:

De kerken dragen de CCS op voortvarend samen te werken met de DKE van de GKv in het kader van de door NGK LV en GKv-synode genomen besluiten om een hereniging van NGK en GKv tot stand te brengen.

In dat kader zal de CCS optimale medewerking verlenen aan de gezamenlijk op 11 november 2017 in te stellen Regiegroep GKv-NGK inzake de uitvoering van het traject naar kerkelijke eenheid. Tot deze medewerking behoort het voordragen van leden voor de beoogde Regiegroep zowel vanuit de CCS als van buiten de CCS.

DKE en CCS hebben zich in oktober 2017 samen met vreugde gezet tot het werk waartoe zij gezamenlijk opdracht hebben gekregen. Ook ondersteunden zij de moderamina van GS en LV bij de voorbereiding van de gezamenlijke vergadering die op 11 november 2017 is gehouden. De gezamenlijke besluiten vormen een mijlpaal in het werk van DKE en CCS en brengen nieuw elan in het werken naar eenheid van de kerken. De instelling van de Regiegroep, waarvan Rob Vreugdenhil en Sytze Huizinga respectievelijk als DKE- en CCS-lid deel uitmaken, leidde tot een taakverdeling die een aantal specifieke opdrachten neerlegde bij DKE en CCS. De DKE-CCS-werkgroep WCKA (Werkgroep Convergentie Kerkorde en AKS) die de nota *Perspectieven* als opmaat naar een gezamenlijke kerkorde opstelde, heeft zijn werk voortgezet als Werkgroep Toekomstige Kerkorde (WTK) onder de vleugels van de Regiegroep. DKE en CCS bleven daarbij mankracht en ervaring inbrengen en fungeerden als klankbord. Ook inventariseerden DKE de reacties uit de kerken op de nota *Perspectieven*; veel kerken reageerden positief.

In dit onderdeel van ons rapport beperken wij ons tot de opdrachten die CCS en DKE samen hebben uitgevoerd. Per onderdeel zijn de relevante besluiten en opdrachten opgenomen.

5.2 Samenwerking DKE-CCS en afstemming met Regiegroep

In oktober 2017 hebben DKE en CCS samen het werk voor de eenheid van de kerken opgepakt. Daarin nam het werken aan eenheid tussen GKv en NGK een belangrijke plaats in. De opdrachten zijn samengevat in een werkplan en DKE en CCS spraken af om toe te werken naar een gezamenlijk rapport aan GS en LV. Aanvankelijk hebben CCS en DKE nog apart vergaderd, maar in de tweede helft van 2018 zijn we overgegaan naar integratie van werkwijze en vergaderen. Alleen over werkzaamheden die specifiek tot het terrein van een van beide kerken behoren, is afzonderlijk vergaderd.

Direct na de start van de Regiegroep stemden DKE-CCS en de Regiegroep samen af wat de globale verdeling van de werkvelden moest zijn. In het proces van groei naar eenheid van de kerkverbanden benoemden we vier kernmomenten: funderen, puinruimen, tekenen en bouwen. Met andere woorden: er moet gewerkt worden aan het draagvlak, er is aandacht nodig voor herstel en verzoening na wat in het verleden gebeurd is, er moeten plannen gemaakt worden voor de toekomst en er moet daadwerkelijk samengevoegd worden. Daarbij zijn er twee brandpunten: dat wat plaatselijk of regionaal gebeurt, en de landelijke eenheid en organisatie. Globaal is afgesproken dat DKE-CCS zich vooral richt op funderen en puinruimen, met nadruk op plaatselijk en regionaal. De Regiegroep heeft het tekenen en bouwen als taak, vooral met betrekking tot de landelijke eenheid.

Door de directe lijnen tussen DKE en CCS en de Regiegroep is er een goede samenwerking en afstemming geweest. In de praktijk bleek het werken aan draagvlak meer dan verwacht bij de Regiegroep terecht te komen, die waar nodig DKE en CCS weer inschakelde in plaatselijke situaties. Rond 'puinruimen' was de rol van DKE en CCS in handen van een DKE-CCS-werkgroep die veel werk heeft verzet en bij plaatselijke situaties in meerdere gevallen steun kon bieden (zie paragraaf 5.6). De communicatie met plaatselijke kerken kwam in de praktijk bij de Regiegroep terecht via hun nieuwsbrief en in het kader van de ronde van Nederland die in het voorjaar van 2019 werd gehouden. Ook schreef de Regiegroep met inbreng van DKE en CCS de *Handreiking plaatselijke samenwerking*.

Het rapport over de voortgang richting één kerkgemeenschap verzorgt de Regiegroep. Voor de rapportage over een aantal expliciete opdrachten die DKE of CCS meekregen van respectievelijk GS of LV, verwijzen we naar dat rapport.

LV besluit 4:

De kerken doen een beroep op de GKv (en de CGK) om gezamenlijk te blijven zoeken naar wegen om voor God en mensen verantwoord met homoseksuele broeders en zusters in de kerk om te gaan.

LV Nunspeet 2016 nam een besluit over het belang van gezamenlijk zoeken naar verantwoorde omgang met homoseksuele broeders en zusters. DKE en CCS hebben dat niet als aparte opdracht opgepakt toen duidelijk werd dat bij het studiedeputaatschap dat de GS Meppel heeft ingesteld ook royaal NGK-leden betrokken werden. In het studiedeputaatschap van de GKv zijn inmiddels ds. Jan Mudde en br. Wytze Bijleveld (beiden NGK) en zr. Els van Dijk (CGK) benoemd. Nu bekend is dat het rapport van dit studiedeputaatschap niet op de GS Goes aan de orde zal komen, ligt het in de rede dat de LV zich aansluit bij de opdracht aan het studiedeputaatschap en de kerken te zijner tijd gezamenlijk – naar verwachting in 2023 – het rapport zullen behandelen.

5.3 Rapport Perspectieven en de reacties daarop uit de kerken (alleen besluitvorming GS-GKv nodig)

GS besluit 3:

- c. met instemming kennis te nemen van het rapport Perspectieven van de Werkgroep Convergentie Kerkorde en AKS, met name het gedeelte *Eenheid in belijden* over de manier waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk vorm krijgt, en dankbaar te constateren dat op dit punt overeenstemming bereikt is tussen DKE en CCS;
- d. uit te spreken dat met deze overeenstemming, wanneer zij ook geaccordeerd wordt door de landelijke vergadering van de NGK, de hindernissen zijn overwonnen die de GS Zwolle 2008 nog aanwees met betrekking tot de binding aan de belijdenis;
- e. deputaten op te dragen om deze uitspraak onder de aandacht van de kerken te brengen, eventuele reacties van de kerken te verwerken en de eerstvolgende synode te dienen met een zo mogelijk afrondend rapport hierover.

5.3.1 Aanleiding en opdracht

Deputaten Kerkelijke Eenheid boden aan de GS Meppel 2017 het rapport *Perspectieven* aan, als rapportage van de Werkgroep Convergentie Kerkorde en AKS (WCKA). De synode nam met instemming kennis van dit rapport, met name van het gedeelte *Eenheid in belijden* over de manier waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk vorm krijgt. Ze constateerde dankbaar dat, als deze overeenstemming ook geaccordeerd zou worden door de landelijke vergadering van de NGK, de hindernissen zouden zijn overwonnen die de GS Zwolle 2008 nog aanwees met betrekking tot de binding aan de belijdenis. Omdat het rapport *Perspectieven* niet tijdig aan de kerken toegezonden had kunnen worden, kregen de deputaten de opdracht om dat alsnog te doen, eventuele reacties van de kerken te verwerken en de eerstvolgende synode te dienen met een zo mogelijk afrondend rapport hierover.

5.3.2 Uitvoering en reacties

In september 2017 schreven we alle kerken aan, met het verzoek te laten weten hoe de kerkenraad op de stukken gereageerd heeft en of er behoefte is aan verdere toelichting of bespreking. Het rapport was bijgevoegd, met een samenvatting van het belangrijkste hoofdstuk. Als antwoord op deze brief ontvingen wij 51 brieven van kerkenraden. Daarvan zijn 32 reacties duidelijk positief. Zeven kerken geven aan dat het bij hen niet speelt. Een enkele kerk meldt geen bezwaar te hebben, de synode te volgen of juist al bezig te zijn een samenwerkingsgemeente te vormen. Kerken die bedenkingen hebben, noemen vooral het besluit over vrouwelijke ambtsdragers als zorg of belemmering waar ze zich eerst op richten. Ongeveer vijf kerken geven aan dat het wat hen betreft te snel gaat in de samensprekingen met de NGK. Daarvan noemt één gemeente expliciet de binding aan de belijdenis, waarover het in het rapport *Perspectieven* gaat. Eén kerkenraad waarschuwt dat de formulering 'kan

schorsen' geen verruiming moet betekenen. Een paar kerken vragen aandacht voor de band met de CGK.

5.3.3 Conclusies

Op basis van 51 brieven op een totaal van zo'n 267 kerkenraden trekken wij een aantal globale conclusies.

- a. Extra zorgvuldigheid richting de kerken was een motief voor de synode Meppel 2017 om dit te laat aangeleverde rapport alsnog aan de kerken voor te leggen. Het blijkt dat de kerken er achteraf vrijwel geen bezwaar tegen hebben dat de synode dit rapport in haar besluiten meegewogen heeft.
- b. De meeste reagerende kerken zijn positief over het rapport en de besluiten die genomen zijn.
- c. Een enkele kerk reageert kritisch of verontrust op het belangrijkste onderdeel van het rapport *Perspectieven*; de overeenstemming over de manier waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk vorm krijgt.
- d. Overige kritische of tot voorzichtigheid manende opmerkingen hebben betrekking op andere besluiten of onderwerpen.

We trekken als deputaten de conclusie dat de reacties uit de kerken op het alsnog toegezonden rapport *Perspectieven* het vertrouwen geven dat de besluiten van de GS Meppel 2017 op dit punt voldoende breed in de kerken gedragen worden. Men herkent zich in het besluit van de synode om, mede op basis van dit rapport, met diepe vreugde op te merken dat God het geschenk van geestelijke eenheid geeft met onze broers en zussen van de NGK, waardoor ook aan volledige kerkelijke eenheid in de nabije toekomst gewerkt kan worden (GS besluit 5).

5.3.4 Gedeelde kerkrechtelijke vormgeving

GS Meppel gaf DKE ook de opdracht om in samenwerking met CCS te werken aan een gedeelde kerkrechtelijke vormgeving. Waar DKE en CCS deze taak voorheen neerlegden in de gezamenlijke werkgroep WCKA, is deze opdracht nu overgenomen door de Werkgroep Toekomstige Kerkorde, onder verantwoordelijkheid van de Regiegroep. De werkgroep doet hiervan verslag in haar rapport over de nieuwe kerkorde.

5.4 De dienst van vrouwen in het ambt (alleen besluitvorming GS-GKv nodig)

GS besluit 4:

- a. te constateren dat door het besluit van de synode dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot het ambt van diaken, het ambt van ouderling en het ambt van predikant, een belangrijk verschil tussen NGK en GKv is weggenomen, zodat er op dat punt geen belemmering meer is voor de voortgang van de samensprekingen;
- b. deputaten op te dragen, uitgaande van de consensus over de hermeneutiek en in aansluiting bij het genoemd besluit, samen met CCS:
 1. aandacht te geven aan de voor de dienst van vrouwen in het ambt wederzijds gebruikte uitgangspunten en argumenten;
 2. af te stemmen hoe de toelating van vrouwen tot het ambt in de praktijk verloopt.

5.4.1 De exegese

Het rapport *Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?* (VOP) vormde de basis voor de besluiten van de landelijke vergadering in 2004 ten aanzien van de openstelling van de ambten voor zusters in de kerk. In dit rapport kreeg de uitleg van specifieke teksten over de positie van vrouwen in de kerk uitvoerig aandacht, maar ook de bredere Bijbelse context kwam aan de orde. Het VOP-rapport stelt nadrukkelijk vast dat puur op grond van exegetische argumenten geen eenstemmigheid kon worden bereikt. Zowel voor- als tegenstanders van vrouwelijke ambtsdragers konden zich terecht op de Bijbel beroepen, zo werd gesteld, en daarom werd deze kwestie in de vrijheid van de kerken gelaten.

Bij het besluit van de generale synode in 2017 besteedt de onderbouwing vooral aandacht aan de Schriftuitleg, zowel van specifieke teksten als het bredere spreken van de Schrift. De besluiten van GS-2017 zijn gegrond op lijnen vanuit het geheel van de Schrift; over enkele teksten wordt gesteld dat de exegetische daarvan te zeer omstreden is om er voor deze tijd bindende conclusies uit te trekken.

Het VOP-rapport met de genomen besluiten van de LV-2004 en de besluiten van GS-2017 laten beide zien dat er niet besloten is op basis van (de exegetische van) enkele teksten. Er zijn vanuit de Bijbel als geheel voldoende gronden om de kerken de vrijheid te geven vrouwen tot de ambten te roepen. Daar komt bij dat NGK en GKv beide uit een traditie komen waarin synodes geen bindende uitspraken doen over de uitleg van Bijbelteksten. Er is vrijheid van exegetische, binnen de kaders die de belijdenis biedt. Verschil in uitleg van één of meer teksten binnen beide kerkverbanden zal daarom geen belemmering zijn voor de eenheid.

5.4.2 De hermeneutiek

In de voorbereiding van de besluiten in zowel NGK als GKv heeft de hermeneutische verantwoording een belangrijke plaats ingenomen. In 2004 ging de reactie van DKE op het VOP-rapport ook vooral in op dit punt.

Die reactie van DKE op het VOP-rapport en de in 2007 en 2010 bereikte overeenstemmingen over hermeneutiek¹ leverden een aantal verduidelijkingen en nuanceringen op. Mede daardoor kon de zorg worden weggenomen dat de NGK een hermeneutiek zouden hebben aanvaard die niet past binnen de ruimte die Schrift en belijdenis bieden.

GS-2017 heeft zich in haar besluiten vooral gericht op argumentatie vanuit Schriftgegevens. De hermeneutiek wordt niet expliciet genoemd. Dat neemt niet weg dat daarachter hermeneutische overwegingen en keuzes meespelen. Maar deze keuzes zijn niet principieel anders dan wat altijd al in onze kerken breed is aanvaard. Synodevoorzitter ds. Melle Oosterhuis heeft op dit punt desgevraagd ten dienste van het gesprek tussen DKE en DE een nadere toelichting gegeven.²

Het is duidelijk dat NGK en GKv beiden hechten aan hermeneutische verantwoording van de uitleg van de Schriften in rapporten van commissies en deputaatschappen. De consensus over hermeneutische uitgangspunten is heel bruikbaar gebleken als kader om te toetsen of bepaalde Schriftuitleg verantwoord is. DKE en CCS stellen nogmaals met dankbaarheid vast dat GS en LV deze consensus hebben aanvaard toen die daar is besproken. Zowel de landelijke vergadering als de generale synode zijn terughoudend geweest om zelf in hun besluiten over vrouwelijke ambtsdragers uitspraken over hermeneutiek te doen. De Schrift en de gereformeerde belijdenis zijn beslissend.

Zo is de conclusie gerechtvaardigd dat de uitgangspunten en argumenten die ten grondslag liggen aan de besluiten van de LV-2004 en de GS-2017 over de dienst van vrouwen in de ambten passen binnen de bereikte consensus over hermeneutiek.

5.4.3 De ambtsvisie

In de rapporten die in de NGK en GKv hebben gediend om de besluitvorming voor te bereiden, is aandacht besteed aan de ambtsvisie. Geconstateerd werd dat in toenemende mate ambtsdragers worden bijgestaan door gemeenteleden – mannen en vrouwen – die wel een taak ontvangen maar niet de positie van ambtsdrager. De vraag werd gesteld of ook de ambtelijke dienst los gezien zou kunnen worden van het dragen van ‘gezag’. Deze benadering is evenwel niet gevolgd. Als reden daarvoor is gegeven dat ouderlingen en predikanten gezamenlijk als kerkenraad geestelijk leiding geven aan de gemeente en besluiten nemen. Daarbij is het de intentie dat de gemeenteleden herkennen dat de Heer van de kerk hen hiermee wil leiden. Bij de kerkenraad liggen zo echter wel bevoegdheden die gezag veronderstellen. Daarom is zowel in NGK als in GKv bij de besluitvorming de gangbare ambtsvisie als

¹ de twee notities zijn te vinden via <http://kerkelijkheid.nl/op-weg-naar-erkenning/inhoudelijk-landelijke-documenten/vrouwelijke-ouderlingen-en-predikanten/>

² zie bijlage 6.3.

uitgangspunt genomen. Daarmee liggen er op het punt van de ambtsvisie geen verschillen tussen onze kerken die in dit kader om verdere bespreking vragen.

5.4.4 De praktijk

In 2004 hebben de NGK de openstelling van het ambt van predikant voor vrouwen in beginsel aanvaard maar nog niet aan de vrijheid van de plaatselijke kerken gelaten. Een commissie kreeg de opdracht om te onderzoeken of er nog hindernissen in de kerkelijke praktijk waren die eerst moesten worden weggenomen. Deze commissie signaleerde de mogelijkheid dat in een regio meerdere kerken geen verantwoordelijkheid zouden willen dragen voor het toelaten van vrouwen en hun examinering. Daarvoor is toen een regeling getroffen. Indien nodig zou een naburige regio ingeschakeld kunnen worden. In de praktijk is van die mogelijkheid geen gebruikgemaakt.

5.4.5 Conclusie

Het was goed om, na de besluiten van GS Meppel 2017, opnieuw aandacht te geven aan dit onderwerp en de wederzijds gebruikte uitgangspunten en argumenten. CCS en DKE zijn verheugd dat over en weer de overtuiging bestaat dat de besluiten en de uitgangspunten en argumenten die daaraan ten grondslag liggen zich bevinden binnen de ruimte van Schrift en belijdenis. In de besluitvorming in beide kerken staat de overtuiging centraal dat de Schrift ruimte biedt aan de plaatselijke kerken om vrouwen tot de ambten te roepen. De bespreking binnen DKE en CCS bevestigt de constatering van GS Meppel 2017 dat er op dit punt geen belemmering is op de weg naar eenheid van GKv en NGK. Er is een gezamenlijke basis om het gesprek over dit onderwerp, voor zover nodig, binnen (de groei naar) één kerkverband voort te zetten.

5.5 Terugblik op besluiten van GS Amersfoort 1967 (alleen besluitvorming GS-GKv nodig)
Over besluiten van GS Amersfoort 1967 volgt een aanvullende rapportage.

5.6 Werkgroep Verzoening & Recht

GS Besluit 5:

- c.2. in samenwerking met de CCS, waar mogelijk en gewenst, het proces van herstel en verzoening op plaatselijk niveau te stimuleren en te ondersteunen.

Naar aanleiding van de opdracht van de synode is er vanuit DKE en CCS een werkgroep *Verzoening & Recht* gevormd. Hierin hebben twee leden van CCS en twee leden van DKE zitting. In onderling overleg met zowel de sectie GKv-NGK van DKE en CCS als met de Regiegroep, behandelt de werkgroep vragen vanuit de kerken en kerkleden uit beide kerkverbanden. Meer in het bijzonder die vragen die betrekking hebben op situaties uit de jaren '60, waarbij (één van de) partijen zoeken naar vormen van recht en/of verzoening. Binnen de werkgroep is een twintigtal zaken behandeld en nog in behandeling. Vragen van kerken gaan meestal over wie (bijvoorbeeld als rechtsopvolger) te contacteren, over bijstand bij (historisch bron-)onderzoek of bij het formuleren van brieven en voorstellen. Informatie over *best practices* en ervaringen met soortgelijke zaken elders in het land worden ook op deze manier gedeeld. De meeste zaken van kerkleden zijn te persoonlijk, divers en individueel gevoelig om inhoudelijk over te rapporteren.

In de praktijk blijkt dat voor een aantal situaties geen verzoening of recht meer gevonden kan worden. Vanuit de Regiegroep is er opnieuw een kruik ter beschikking gesteld voor die partijen die hieraan hechten. Zoals destijds in Kampen op 11 november 2017, symboliseert deze kruik de bede uit psalm 56:9-12 "*Vang mijn tranen op in uw kruik*". Hoewel het slechts een symbool is, helpt deze vorm sommigen om het verdriet en de pijn uit die tijd te delen of het in een ander perspectief te plaatsen; anderen helpt het een en ander een plaats van relatieve rust te geven.

Binnen DKE-CCS is ook de [Handreiking Herstel & Verzoening](#) geschreven om kerken en kerkleden op dit punt verder te helpen. Deze handreiking is via de communicatiekanalen van de Regiegroep verspreid. Duidelijk is dat het werken aan verzoening en recht niet afgerond is. DKE-CCS ontvangen graag de opdracht om dit werk voort te zetten.

5.7 Stimuleren van groeiende eenheid

LV besluit 5 (herzien op 20 januari 2018), tweede deel:

De kerken dragen de CCS op voor de tussentijd, op die weg naar eenheid, bijzondere aandacht te schenken aan ruimte voor kanselruil, beroepbaarheid van elkaars predikanten, beleidsruimte voor samenwerkingsgemeenten en regionale ontmoetingen, en in deze zaken de plaatselijke kerken te ondersteunen.

Om verder te groeien in verbondenheid is wederzijdse kennismaking belangrijk. Door de besluiten uit 2017 werd het mogelijk dat predikanten van GKv en NGK over en weer voorgaan in erediensten. Om dat te bevorderen schreven DKE en CCS in september 2018 gezamenlijk brieven aan alle preekvoorzieners (m/v) om op die mogelijkheid te wijzen. Er zijn veel signalen dat dit in den lande goed opgepakt is.

In de praktijk werd binnen de NGK de regeling rond de beroepbaarheid van predikanten uit de GKv zoals vastgelegd in de Regeling Kerkelijke Onderzoeken (2017, uitgevoerd door de Landelijke Commissie Kerkelijke Onderzoeken – LCKO), als te moeizaam ervaren. Deze regeling beschrijft in de artikelen 42 tot 62 hoe te handelen bij overkomst van niet-NGK-predikanten. In artikel 45 is bepaald dat een niet-NGK-predikant die een samenwerkingsgemeente dient waarvan een NG-gemeente deel uitmaakt, zonder nader onderzoek beroepbaar is.

Wanneer op de LV/GS 2023 volledige hereniging geëffectueerd wordt, is regelgeving op dit punt niet langer van toepassing. Vanuit LCKO, Regiegroep, WTK en DKE-CCS is er overlegd hoe één en ander tot aan die tijd geregeld kan worden. Voor de periode tot aan de LV/GS in 2020 zal het eventueel gaan om maatwerk.

Voor de periode van 2020 tot 2023 legt de LCKO een voorstel voor aan de landelijke vergadering. Daarin wordt voorgesteld om het genoemde artikel 45 voortaan toe te passen op alle GKv-predikanten (en overigens ook op alle CGK-predikanten). Daarmee vervalt de noodzaak van het beroepbaarstellingsonderzoek bij overkomst van een GKv-predikant naar een NGK-gemeente. In het voorstel wordt bij artikel 45 ook verwezen naar het afsluitende onderzoek. De regio waartoe de beroepende kerk behoort, voert dit onderzoek uit. Een kennismakingsgesprek is daar een onderdeel van. Voor verdere onderbouwing verwijzen we naar het rapport van de LCKO.

DKE-CCS vragen omgekeerd aan de GS het mogelijk te maken dat GKv-gemeentes NGK-predikanten kunnen beroepen zonder voorafgaande beroepbaarstelling. Daarom stellen we voor om de huidige Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk op dit punt uit te breiden.

Bij de voorbereiding van dit voorstel hebben we deputaten predikantszaken (PZ) om advies gevraagd. Zij stemmen ermee in, maar vragen erin op te nemen dat PZ, als ‘ogen van het kerkverband’, bij zo’n gesprek betrokken worden. Iemand wordt immers niet alleen predikant in een plaatselijke kerk of een bepaalde regio, hij/zij krijgt ook bevoegdheden die verder reiken. Met deze toevoeging loopt ons voorstel nog meer parallel aan wat CGK-deputaten voorstellen aan hun synode (zie verderop, paragraaf 6.2). Volledigheidshalve wijzen we erop dat het NGK-LCKO-voorstel deze bepaling niet kent. Wij stellen voor om de Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden met de volgende bepaling:

In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit de Nederlands Gereformeerde Kerken te beroepen, op de wijze die in de Generale regeling predikantszaken art. 5.2 ad b is beschreven: de ontvangende classis zal, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een

geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als een toelatend onderzoek. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een Nederlands Gereformeerde gemeente, krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.

(Omdat we in het rapportdeel over de vGKN voorstellen om deze regeling uit te breiden naar de vGKN, is de definitieve voorgestelde tekst opgenomen in bijlage 8).

De communicatie over het proces van landelijk en lokaal groeien naar eenheid is vooral door de Regiegroep gedaan, met name in de ronde van Nederland. In een aantal specifieke situaties heeft DKE-CCS de helpende hand gereikt aan plaatselijke kerken, maar tot het ontwikkelen van eigen initiatieven om eenheid plaatselijk te stimuleren is het niet gekomen.

CCS en DKE stellen met vreugde vast dat het aantal samenwerkingsgemeenten een sterke groei vertoont. Tussen NGK en GKv zijn geen obstakels gebleken die niet met hulp van de regionale vergadering of classis zijn op te lossen. De betrokkenheid van DOE draagt veel bij aan de plaatselijke groei naar eenheid. Afronding van dit proces door volledige lokale eenwording zal pas mogelijk zijn wanneer ook landelijk de eenheid volledig tot stand komt.

Het bevorderen van regionale ontmoetingen is binnen DKE en CCS besproken en heeft geresulteerd in de afspraak dat leden in hun regio of classis hiervoor initiatief zouden nemen. Dat gebeurde onder andere rond Gorinchem en Nunspeet en leverde ervaringen op waar andere regio's en classes hun voordeel mee zouden kunnen doen. Het valt te voorzien dat in het nieuwe herenigde kerkverband de rol van de regio/classis van groot belang is; deze verdient daarom specifieke aandacht en ondersteuning, meer dan tot nu toe is gerealiseerd.

5.8 Vervolgopdrachten

Voor de komende jaren voorzien we nog veel werk in het stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden van plaatselijke kerken en regio's/classes in het proces van groei naar één kerkgemeenschap. De aanvragen of signalen daarvoor komen in de praktijk nu vooral binnen via de Regiegroep; dat hangt deels samen met de uitvoering van de ronde van Nederland. Wanneer deze ronde voorbij is, rond zomer 2019, valt te verwachten dat de rol van DKE en CCS praktisch weer meer gestalte krijgt. Dat is ook nodig gezien de hierboven genoemde maar tot nu toe onderbelichte plaats van de regio/classis in de herenigde kerk; dit is waar de plaatselijke kerken elkaar gaan ontmoeten. Verder moet de bestaande DKE-CCS-werkgroep die processen van herstel en verzoening begeleidt, dat werk voortzetten.

Voor de ondersteuning van deze plaatselijke en regionale processen van 'funderen' en 'puinruimen' is de ervaring die in DKE en CCS door de jaren heen is (en nog steeds wordt) opgebouwd van eminent belang. Daarom bleef deze ondersteuning in de afgelopen periode, in overeenstemming met de GS- en LV- besluiten, tot het takenpakket van DKE en CCS behoren, uitgevoerd onder verantwoording aan de Regiegroep. Gezien het voortdurende belang van deze ondersteuning ligt het voor de hand ook in de komende periode de rollen op deze manier te verdelen met dezelfde flexibiliteit als in de verslagperiode.

5.9 Voorstel besluiten

Besluit 1: (alleen GKv)

dankbaar te constateren dat uit de reacties op het alsnog aan de kerken toegezonden rapport *Perspectieven* blijkt dat de besluiten van GS Meppel 2017 op dit punt voldoende breed gedragen worden.

Besluit 2: (alleen GKv)

in te stemmen met de conclusie van deputaten kerkelijke eenheid dat er wat betreft de vragen rond het roepen van vrouwen tot de ambten een gezamenlijke basis in GKv en NGK is om het gesprek hierover, voor zover nodig, binnen (de groei naar) één kerkverband voort te zetten.

Besluit 3: (alleen GKv)

Besluit over besluiten GS Amersfoort 1967

Aanvullende rapportage volgt.

Besluit 4:

aan DKE-CCS opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep

- a. het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;
- b. plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap.

Besluit 5 (alleen LV):

- a. zich aan te sluiten bij het besluit van GS in 2017 om "een studiedeputaatschap te benoemen met de opdracht om na te gaan of er reden is om de klassieke kerkelijke benadering van homoseksualiteit bij te stellen en of daarbij hernieuwde kerkelijke eenstemmigheid kan groeien. Daarbij moeten eerdere studies van verwante kerken in binnen- en buitenland nadrukkelijk benut worden."
- b. deze opdracht te verlenen aan de reeds door de GS 2017 benoemde deputaten, met daarbij het voorstel aan de volgende GS van de GKv om het rapport van deze deputaten te zijner tijd gezamenlijk te behandelen.

Grond:

CCS heeft de opdracht van de LV om gezamenlijk (met GKv en CGK) te blijven zoeken naar wegen om voor God en mensen verantwoord met homoseksuele broeders en zusters in de kerk om te gaan. In het studiedeputaatschap zijn inmiddels ook deskundigen uit de NGK (en CGK) opgenomen. Het rapport zal niet tijdig gereed zijn voor behandeling in 2020. Het ligt in de rede voor de behandeling – naar verwachting in 2023 – als GKv en NGK samen op te trekken.

6 Contact met de CGK

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS en LV niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

6.1 Uitvoering van de opdrachten

Hoewel de LV aan CCS de opdracht heeft gegeven om de contacten met de CGK voort te zetten, moet geconstateerd worden dat deze contacten in de verslagperiode minimaal zijn geweest. Er valt slechts een ontmoeting tussen twee leden van CCS en twee leden van DE te vermelden. We betreuren de onmogelijkheid om deze contacten op een goede manier tot stand te brengen. Het is het verlangen van de NGK een blijvende, goede relatie met de CGK te hebben.

In het rapport van DKE aan de GS Meppel 2017 schreven deputaten: "Het deel van ons rapport dat gaat over de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) hebben we in gezamenlijk overleg met de deputaten eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland (DE) opgesteld. We hebben een inhoudelijk zo groot mogelijke gelijkheid nagestreefd." De huidige deputaten streefden ernaar om opnieuw met een zoveel mogelijk gezamenlijk rapport aan de GS (en de LV) te komen. Dat is voor de huidige

verslagperiode niet gelukt. Wel hebben deputaten van de GKv kennisgenomen van het betreffende rapportdeel van DE aan de synode van de CGK³ en is het rapportdeel van DKE-CCS over de contacten met de CGK ter kennis gebracht aan DE.

6.1.1 Vergaderingen in 2018

In de eerste gezamenlijke vergadering van DE en DKE, op 17 januari 2018, bleek dat de samenstelling van beide deputaatschappen aanzienlijk veranderd was. Veel nieuwe deputaten moesten zich inwerken in de materie. Bovendien is ook DE gaan werken met secties. Een en ander vroeg de nodige aanpassingen en zorgde ervoor dat de werkzaamheden moeizaam van start gingen. Het plan om in het jaar 2018 nog vier vergaderingen te beleggen, kon niet worden gerealiseerd. Zo heeft het voorgenomen geloofsgesprek over eenheid niet plaatsgevonden.

De vergaderingen die wel gehouden zijn – op 4 april, 13 juni en 28 september 2018 – stonden in het teken van de bezinning op de implicaties en de hermeneutische achtergrond van het besluit van de GS Meppel 2017 over de openstelling van alle ambten voor de vrouw. Twee keer werd DKE kort voor de vergadering geconfronteerd met een set vragen, waaruit grote bezorgdheid en ongerustheid sprak over de besluiten en de koers van de GKv ten aanzien van ‘man/vrouw en ambt’ (MVEA) en vermeende ‘nieuwe hermeneutiek.’ DKE hebben hun teleurstelling en verdriet over deze gang van zaken uitgesproken. DE gaf toe dat hier sprake was van onzorgvuldig handelen. We proefden in deze vragen een zeker wantrouwen. We hadden een dergelijke afstandelijkheid niet verwacht van DE. Het zette naar ons oordeel ook de toon in de (spaarzame) contacten in deze periode. Voor de bedoelde vragen verwijzen we naar het rapportdeel van DE aan de synode van de CGK, opgenomen in bijlage 6.2 bij dit rapport.

In de vergadering van 4 april 2018 heeft Melle Oosterhuis, preses van de GS Meppel 2017, een toelichting gegeven op de gang van zaken voorafgaand aan en tijdens de synodebesprekingen. Hij ging uitvoerig in op het onderwerp ‘man/vrouw en ambt’, dat al sinds 2005 op de agenda van diverse synodes heeft gestaan.

Ook de vragen over de hermeneutische achtergrond van de besluiten kwamen breedvoerig aan de orde. Oosterhuis adviseerde DE “om de vragen ten aanzien van de hermeneutische achtergrond te stellen aan de professoren in Kampen, in plaats van aan deputaten kerkelijke eenheid.”⁴

Op 30 mei 2018 heeft in Veenendaal een ontmoeting plaatsgevonden tussen twee afgevaardigden van CCS en twee van DE. Dit overleg was ook een kennismaking, omdat de samenstelling van de beide secties bijna helemaal gewijzigd was. Vooral de stand van zaken in het overleg tussen de NGK en de CGK werd met elkaar doorgenomen. Het was het voornemen om in het najaar opnieuw bijeen te komen, en daarna in het voorjaar van 2019, met het oog op de komende CGK-synode. Overigens heeft CCS in de bespreking op 30 mei de voorkeur uitgesproken om het verdere overleg samen met DKE te laten plaatsvinden. De CGK-afgevaardigden merkten op dat de synode van de CGK aan DE heeft gevraagd het gesprek tussen verschillende kerken op classicaal niveau verder te stimuleren door middel van een convent. Een convent geeft ambtelijke vertegenwoordiging zonder kerkelijke vergaderdruk en biedt een goede mogelijkheid tot wederzijds gesprek en contact.

In de vergadering van DE en DKE op 28 september 2018 is afgesproken “dat DKE een schriftelijk antwoord zal geven op de vraag of de hermeneutiek leidend is geweest bij de besluiten van de GS Meppel over MVEA.” Desgevraagd heeft Melle Oosterhuis hierover een notitie geschreven, die aan DE aangereikt is. Deze notitie is als bijlage 6.3 bij dit rapport gevoegd.

³ Zie bijlage 6.1 bij dit rapport voor het rapportdeel van DE t.a.v. de NGK en bijlage 6.2 voor het rapportdeel t.a.v. de GKv.

⁴ Notulen vergadering DE en DKE te Ermelo op woensdag 4 april 2018.

6.1.2 Stand van zaken in 2019

Aansluitend hierbij valt over de actuele stand van zaken (medio 2019) het volgende te zeggen: In het gezamenlijk overleg van CCS en DKE op woensdag 28 november 2018 is de relatie van zowel NGK als GKv met de CGK aan de orde geweest. Bij die bespreking speelde ook het overleg dat de DOE-groep met DE kort daarvoor had een grote rol.⁵ Er waren grote zorgen over de toekomst van de samenwerking met de CGK, waarbij in het bijzonder de positie van de samenwerkingsgemeenten een rol speelt. De zorgen vanuit DKE en CCS zijn verwoord in een brief die – ondertekend door de voorzitters van DKE en CCS - op 17 december 2018 is verstuurd naar DE (CGK). Deze brief is opgenomen in bijlage 6.4 bij dit rapport met het antwoord van DE in bijlage 6.5. Uit contact met de voorzitter van DE – en uit het betreffende rapportdeel – is duidelijk geworden dat DE niet tot een eensluidend advies heeft kunnen komen richting de synode van de CGK.

We constateren met bewogenheid en bezorgdheid dat het DE veel energie gekost heeft om tot een rapport aan de synode te komen. Daardoor stonden hun externe contacten op een laag pitje. Er is bij DE sprake van een zekere handelingsverlegenheid. Dat betreuren wij.

6.1.3 Conclusie

Wanneer we proberen de verslagperiode te overzien, kunnen we gevoelens van teleurstelling en bezorgdheid niet onderdrukken. We zijn in de contacten met de CGK veel minder tot elkaar gekomen dan gehoopt en verwacht. Op landelijk niveau lopen de contacten steeds moeizamer en eenheid van kerkverbanden lijkt verder weg dan ooit. DKE zijn in het contact met DE steeds weer aangelopen tegen de vragen rond de (nieuwe?) hermeneutiek. We hebben moeten constateren dat het ons niet gelukt is het gesprek daarover op een constructieve manier te voeren. Toch moeten we dit thema aan de orde blijven stellen, juist omdat de standpunten uiteengaan.

Er zijn gelukkig ook bemoedigende ontwikkelingen op het vlak van plaatselijke kerken. Kerken vinden elkaar meer en meer en gaan intensieve vormen van samenwerking aan of vormen samenwerkingsgemeenten. Wij verheugen ons daarover. De opdracht van de GS Meppel aan deputaten dat ze “voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe moeten blijven stimuleren en faciliteren,” is daarbij een goede leidraad. DKE en CCS hebben in de verslagperiode aan verschillende kerken advies gegeven over contacten en samenwerking. Zie daarvoor hoofdstuk 15 van dit rapport. Samenwerkingsgemeenten lopen in de praktijk evenwel ook tegen bepaalde problemen aan. Daarover is met die gemeenten gesproken in een DOE-overleg. Zie hiervoor hoofdstuk 7. We achten het waarschijnlijk dat we met een vervolgrapport zullen komen, waarin we verslag doen van de laatste ontwikkelingen en van de ontmoeting en de bespreking in de synode van de CGK.

Verderop in dit rapport doen we verslag van onze tripartiete ontmoetingen: de gezamenlijke vergaderingen van DKE en DE met de Commissie Interkerkelijke Contacten (CIC) van de Hersteld Hervormde Kerk (HHK). Daar benoemen we ook de onderwerpen die aan de orde kwamen.

6.2 Beroepbaarheid over en weer

Naast de contacten via Deputaten Eenheid is er met de Christelijke Gereformeerde Kerken ook contact binnen het kader van DOE (zie het hoofdstuk hierna). Binnen DOE is besproken of de kerkrechtelijke drempels verminderd kunnen worden die het over en weer beroepen van predikanten nu nog bemoeilijken. Tussen GKv en CGK alsook tussen NGK en CGK is er de erkenning over en weer dat de kerken staan op de grondslag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis. Er zijn veel goede contacten, zowel landelijk (door deputaten) als lokaal, en ook in de nauwe samenwerking tussen de opleidingen voor predikant. Daarom ligt het voor de hand predikanten niet alleen bij elkaar te laten

⁵ Zie het rapportdeel van DOE, hoofdstuk 7.

voorgaan, maar deze ook over en weer te kunnen beroepen. In de afgelopen periode is dat al een aantal keer gebeurd. De moeizame ervaringen van de predikanten die daarbij betrokken waren, vormden een extra stimulans om dit onderwerp aan de orde te stellen. Tot nu toe vallen zulke overgangen namelijk onder de algemene regelingen voor het beroepen van predikanten van buiten het eigen kerkverband. In die regelingen van de drie betrokken kerkverbanden wordt daarbij niet gekeken in welk kerkverband de betrokken predikant actief is. CGK'er, baptist, lid van de gereformeerde gemeente of van de pinkstergemeente, de huidige procedure is voor allen gelijk. Ook gaan de regels ervan uit dat iemand zijn ambt in het andere kerkverband neerlegt, lid wordt van één van de kerken en dan beroepbaar gesteld wordt. Dat past niet bij wat zich inmiddels een paar keer voorgedaan heeft, namelijk dat een predikant beroepen wordt vanuit een situatie waarin hij evengoed, door voor het beroep te bedanken, zou kunnen blijven. De enige regeling die al een bepaling bevat in deze richting, is het huidige LCKO-reglement van de NGK voor overkomst van predikanten uit een ander kerkverband. In art. 45 is een uitzondering opgenomen voor predikanten die dienen in een samenwerkingsgemeente waarin de NGK deelneemt; dan wordt een aparte beroepbaarstelling met bijbehorend onderzoek niet vereist.

Binnen DOE bleek dat de christelijk-gereformeerde deputaten kerkrecht werkten aan een voorstel voor hun synode om hierin verandering te brengen. In een vrij laat stadium, toen het DOE-rapport al vastgesteld was, is dit voorstel beschikbaar gekomen. CG-deputaten schrijven daarin over "de komst van predikanten uit een kerk die behoort tot een kerkverband waarvan de synode van de eigen kerken heeft geconstateerd, dat het zich in alles wil stellen op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis en met welke kerkverband contacten worden onderhouden door wederzijdse deputaten". Zij stellen voor "de regelgeving hiervoor gelijk te stellen aan de regelgeving voor de overkomst van een predikant van een kerk in het buitenland, waarmee onze kerken in correspondentie zijn getreden". Dat betekent dat bij zo'n beroep "dezelfde gedragslijn gevolgd zal worden als bij een predikant die binnen ons eigen kerkverband beroepen wordt; alleen met dit verschil dat onder leiding van de classis en in aanwezigheid van deputaten naar art. 49. K.O. een broederlijk gesprek zal plaatsvinden. In dat gesprek gaat het om de wederzijdse herkenning inzake de leer, met name op punten die in (een van beide) kerkverbanden of in de actuele kerkelijke situatie een bijzondere rol spelen".

We zijn dankbaar dat dit aan de christelijk-gereformeerde synode wordt voorgesteld. We stellen voor om van de kant van GKv en NGK een vergelijkbare regeling te treffen. Voor de GKv stellen we voor om de Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk op eenzelfde manier aan te passen als we voorstellen voor de regeling met betrekking tot de NGK (zie paragraaf 5.7). Dat betekent de volgende toevoeging aan de regeling:

In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit de Christelijke Gereformeerde Kerken te beroepen, op de wijze die in de Generale regeling predikantszaken art. 5.2 ad b is beschreven: de ontvangende classis zal, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als een toelatend onderzoek. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een Christelijke Gereformeerde gemeente krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.

Binnen de NGK speelt de LCKO een belangrijke rol in de onderzoeken die worden uitgevoerd in het kader van een beroepbaarstelling. Om het beroepen van GKv-predikanten door een NGK-gemeente mogelijk te maken, doet de LCKO, in overleg met CCS en de Regiegroep, voorstellen aan de LV met betrekking tot het genoemde art. 45 van het LCKO-reglement. Dit artikel wordt in het voorstel van toepassing verklaard op alle GKv-predikanten. Daarbij wordt gewezen op de noodzaak van een kennismakingsgesprek als onderdeel van het afsluitende onderzoek; volgens het LCKO-reglement voert de regio waartoe de beroepende kerk behoort dit onderzoek uit. In lijn met haar opdracht ook het beroepen van CGK-predikanten eenvoudiger te maken, stelt de LCKO nu voor, na advies van CCS te

hebben ingewonnen, de hierboven omschreven benadering ook voor CGK-predikanten toe te passen. Vanzelfsprekend heeft CCS de LCKO hierover positief geadviseerd.

Daarmee bereiken we een aanpak die parallel is aan de voorstellen van zowel GKv als CGK: een beroepbaarstellingsonderzoek is niet meer vereist maar wel een 'broederlijk' gesprek als onderdeel van het afsluitend onderzoek in de regio van de beroepende kerk. Voor details verwijzen we naar het door de LCKO ingediende voorstel.

We wijzen er nog op dat alle voorgestelde regelingen alleen betrekking hebben op de kerkrechtelijke aanvaarding van elkaars predikanten. Met betrekking tot traktement en emeritaat zullen aanvullende afspraken (generiek of op maat) gemaakt moeten worden.

6.3 Voorstel besluiten

Besluit 1:

DKE-CCS op te dragen:

- a. in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer en in onderling vertrouwen, te werken aan kerkelijke eenheid met deze kerken;
- b. de gesprekken met de CGK voort te zetten, om de eerder al bereikte wederzijdse erkenning te bevestigen;
- c. zich te bezinnen op mogelijkheden om het gesprek over man, vrouw en ambt en de achterliggende hermeneutiek voort te zetten;
- d. voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe te blijven stimuleren en faciliteren.

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen samen te spreken met Deputaten Eenheid van de CGK over alles wat de bezinning op en het werken aan eenheid van kerken in Nederland bevordert.

Besluit 3: (alleen door GS)

- a. De Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk aan te vullen met de volgende bepaling:

In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit de Christelijke Gereformeerde Kerken te beroepen, op de wijze die in de Generale regeling predikantszaken art. 5.2 ad b is beschreven: de ontvangende classis zal, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als een toelating onderzoek. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een Christelijke Gereformeerde gemeente krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.
- b. De Generale regeling predikantszaken als volgt te wijzigen (cursieve tekst is toevoeging):

C.5.2 Voor elk van deze bijzondere situaties wordt de toelating tot het predikantschap in de hierna volgende bepalingen nader geregeld.

 - a. Generale deputaten predikantszaken kunnen in een concreet geval vrijstelling verlenen van een hierna gesteld vereiste, wanneer zij overtuigd zijn dat in redelijkheid van de betrokkene niet kan of hoeft te worden verlangd dat hij daaraan voldoet. Tegen de afwijzing door generale deputaten predikantszaken van een verzoek om vrijstelling staat geen beroep open.
 - b. *De Generale Synode kan besluiten dat predikanten uit een bepaald kerkverband waarmee landelijke overeenstemming is bereikt, beroepen kunnen worden op dezelfde wijze als predikanten uit het eigen kerkverband. Art. C5.13 GRP e.v. is op hen niet van toepassing. Wel zal de ontvangende classis, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als beschreven in art. C.4 GRP.*

7 Deputaten-Overleg Eenheid

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS en LV niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

7.1 Inleiding

De DOE-groep is een werkgroep vanuit het Deputaatschap Eenheid van de CGK, het deputaatschap kerkelijke eenheid van de GKv en de commissie voor contact en samenspreking van de NGK. Met het oog op kerkrechtelijke expertise is er uit elk kerkverband een deputaat kerkrecht lid van DOE. De DOE-groep werkt onder verantwoordelijkheid van deze drie deputaatschappen⁶, die daarvoor mandaat hebben gekregen van de generale synodes⁷.

De DOE-groep voert overleg, adviseert en ontwikkelt regelgeving met het oog op diverse vormen van plaatselijke eenheid, met als doel de versterking van plaatselijke samenwerking, organisatorisch en inhoudelijk, en de versterking van de relatie met de betrokken kerkverbanden; hierdoor wordt het proces van landelijke eenwording bevorderd. DOE stimuleert ook de ontwikkeling van visie op kerkelijke eenheid tussen de drie kerken en in bredere zin.

De DOE-groep voert verder regelmatig overleg met plaatselijke kerken op weg naar eenheid (het DOE-overleg) om de behoefte te peilen aan nieuwe regelgeving of verandering van de bestaande. Verder is DOE beschikbaar om kerken die op weg zijn naar een vorm van samenwerking van advies te dienen op het terrein van kerkrecht, kerkverband of organisatie.

De DOE-groep presenteert, via de drie deputaatschappen, één rapport aan de synodes en landelijke vergadering die DV in 2019/2020 gehouden worden. Met het oog op duidelijkheid leek het de DOE-groep goed dat 'uit één mond' over het werk van DOE wordt gerapporteerd.

7.2 Samenstelling en vergaderingen

De DOE-groep was in de verslagperiode als volgt samengesteld:

- ds. T. Dijkema, GKv predikant te Enumatil en deputaat kerkelijke eenheid
- ds. H. van Eeken, CGK predikant te Delft en deputaat kerkorde/kerkrecht
- ds. J.W. Ester, CGK predikant te 's Gravenmoer en deputaat Eenheid
- ds. K. Muller, NGK emeritus predikant te Emmeloord en lid van WTK
- br. P.M.A. van Oord, NGK, lid CGK/NGK Almere en lid van CCS
- ds. D.H.T. Postuma, NGK predikant te Arnhem lid van CCS
- dr. R.T. te Velde, docent TU Kampen en lid van GKv-deputaatschap kerkrecht
- ds. R.J. Vreugdenhil, GKv predikant te Capelle aan den IJssel-Zuid/West en deputaat kerkelijke eenheid.

Ds. H. van Eeken volgde ds. W. van 't Spijker op als voorzitter na terugtreden van ds. W. van 't Spijker als lid van Deputaten Eenheid CGK; het (ambtelijk) secretariaat berustte bij Lydia Postma-Douma, die dit overnam van ds. A.J. Minnema.

De DOE-groep vergaderde gemiddeld vijf keer per jaar. Twee keer werden de betrokken kerken uitgenodigd voor een DOE-overleg.

In januari 2017 is gesproken met ds. B. Bloemendal en br. G.H. Bakker namens de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland over een waarnemerschap van de vGKN aan DOE. De gezamenlijke conclusie daarvan was dat de vGKN eerst zicht moet krijgen op ontwikkelingen in het

⁶ Waar in het vervolg sprake is van deputaatschappen wordt daarin ook de CCS begrepen.

⁷ Waar in het vervolg sprake is van generale synode, kan dit ook gelezen worden als landelijke vergadering.

eigen kerkverband in de nabije toekomst. Als er vanuit de vGKN concrete vragen zijn rondom samenwerking met GKv, CGK of NGK, zijn ze van harte welkom om de vraag in te dienen en bij de vergadering aan te schuiven. Dit gesprek heeft nog geen vervolg gekregen.

In november 2018 heeft een extra vergadering van DOE met Deputaten Eenheid CGK plaatsgevonden. We bespraken de uitkomst van de DOE-conferentie van 24 maart 2018.

7.3 Thema's

7.3.1 Samenwerkingsgemeenten en Nederlands recht

Er bestond bij samenwerkingsgemeenten een stuk onduidelijkheid rondom allerlei regelgeving op het grensvlak van kerkrecht en burgerlijk recht, o.a. over de ANBI-status, de KvK-inschrijving en het wel of niet gezamenlijk bezitten van onroerend goed. Daarom heeft DOE een notitie 'samenwerkingsgemeente en de Nederlandse wetgeving' geschreven. Dit stuk is te vinden op onze website: www.kerkelijkeenheid.nl.

Op 31 mei 2017 heeft DOE een avond georganiseerd voor alle samenwerkings- en samenwerkende gemeenten over dit thema. Ds. Rob Vreugdenhil sprak over het eigen recht van kerken. Jos van de Berg van het dienstenbureau van de CGK sprak over samenwerkingsgemeente en ANBI, KvK-inschrijving. Ruurd Kooistra van het Steunpunt Kerkenwerk sprak over samenwerkingsgemeente, notaris en eigendommen.

Een en ander heeft duidelijkheid opgeleverd die met name waardevol bleek voor nieuw te vormen samenwerkingsgemeenten.

7.3.2 Overkomst predikanten uit ander kerkverband

Al in de vorige synodale periode bereikte ons een verzoek studie te doen naar de vraag: is het mogelijk voor gemeentes om over de kerkgrenzen heen een predikant te beroepen, binnen de samenwerking van de kerkverbanden van CGK, GKv en NGK? Binnen DOE is hier over gesproken, maar een notitie, voorbereid vanuit het CG-deputaatschap kerkorde en kerkrecht, is nog niet voldoende besproken om tot een gezamenlijk voorstel te leiden. DOE ondersteunt wel de wens dat er ruime mogelijkheden komen. Voor de overkomst van predikanten tussen NGK en GKv zal, in het kader van het proces naar hereniging, een tijdelijke voorziening nodig zijn, waarvoor de Regiegroep verantwoordelijkheid neemt.⁸

7.3.3 Een vernieuwd 'Model Samenwerkingsovereenkomst'

De vorming van een samenwerkingsgemeente wordt formeel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. In de eerste jaren van DOE is er gewerkt aan een model voor zo'n overeenkomst. Nieuw te vormen samenwerkingsgemeenten (SWG-en) konden die gebruiken. Tegelijk vormde het model de neerslag van het ontwikkelde kerkrecht rond SWG-en. Het kreeg een formele status door opeenvolgende besluitvorming: door de GS Huizen 2010 (CGK) werd het aanvaard (Acta art.176), wat door GS Urk-Maranatha 2013 opnieuw gebeurde, maar nu met de volledige tekst; de LV Houten 2010 (NGK) heeft er mee ingestemd (Acta art. 10.01) en het opgenomen als bijlage bij AKS art.39; GS Harderwijk 2011 (GKv) nam er met instemming kennis van (Acta art.84-3) waarna het door GS Ede 2014 opgenomen werd in de generale regeling bij KO E69.2.

In de samenwerkingsovereenkomsten van SWG-en die daarna gevormd zijn, is goed te herkennen dat dit model bijgedragen heeft aan kerkrechtelijke helderheid en zorgvuldigheid. Verschillende formuleringen uit het model behoren inmiddels tot het standaardvocabulaire op dit terrein.

In de afgelopen jaren heeft het nadenken niet stilgestaan. Zo zijn er bijvoorbeeld ontwikkelingen in de verhouding van kerkrecht en Nederlands recht. Daarom heeft DOE een vernieuwd model ontwikkeld, dat inmiddels ook al zijn diensten bewijst. Ook dit model leggen we voor aan de brede kerkelijke

⁸ Na de voltooiing van het DOE-rapport is er op dit punt nog verdere ontwikkeling geweest. Zie hierover de paragrafen 5.7 (m.b.t. GKv-NGK) en 6.2 (m.b.t. GKv/NGK – CGK) van ons rapport.

vergaderingen met het verzoek er dezelfde status aan te geven als aan het vorige. Vooraf hebben wij aan deputaten kerkrecht advies gevraagd. Zij reageren met instemming en waardering. Onze voorstellen "passen binnen de kerkelijke en juridische realiteit van dit moment". Zie voor het model bijlage 7.1 bij dit rapport.

We noteren eerst kort een aantal aanvullingen in dit nieuwe model ten opzichte van het vorige.

- a. In de zin van het burgerlijk wetboek BW 2:2 geldt de samenwerkingsovereenkomst als het statuut van het kerkgenootschap (= de te vormen samenwerkingsgemeente); dat laat ook het belang zien van een goede overeenkomst.
- b. M.b.t. de afvaardiging naar de classis is rekening gehouden met de CGK-besluitvorming hierover.
- c. In een toelichting wordt uitgelegd dat de samenwerkingsovereenkomst niet vastgelegd moet worden in een notariële akte. Dit zou alleen nodig zijn wanneer het juridische eigendom van onroerende goederen (kerkgebouw, pastorie) zou overgaan naar de SWG, maar dat wordt sterk afgeraden. In de nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt ervan uitgegaan dat de SWG wel het economisch eigendom van de gebouwen heeft.
- d. In het model is uitgewerkt hoe bij een eventuele ontbinding van de SWG de financiële ontvlechting geregeld kan worden.
- e. Nieuw is de aandacht voor de koepelinschrijving bij de Kamer van Koophandel en de gezamenlijke ANBI-beschikking. Vanwege de afspraken hierover met instanties is het van belang dat SWG-en hier zorgvuldig in handelen.

Afzonderlijke aandacht verdient de wijziging m.b.t. het 'divergerend kerkrecht'.

7.3.4 Samenwerkingsgemeenten en 'divergerend kerkrecht'

DOE heeft in deze periode bijzonder aandacht gegeven aan de vraag hoe een samenwerkingsgemeente (bij de vorming of later) ermee om zal gaan als besluiten of kerkorde-bepalingen van de betrokken kerkverbanden niet met elkaar overeenstemmen of zelfs botsen. Dat is een al langer bekende vraag. In het model samenwerkingsovereenkomst van 2010 stond daarover bepaald in art. 5.b: "Bij onderlinge strijdigheid zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient, en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van alle besluiten. Hij legt zijn beslissing ter acceptatie voor aan de classis van het kerkverband dat het besluit nam waarvan afgeweken wordt." Deze regel is door de drie landelijke vergaderingen (synodes) geaccordeerd. In het najaar van 2017 is er binnen DOE een bezinning geweest die tot een andere formulering geleid heeft. De hoofdlijn is gelijk gebleven, maar in de uitwerking is een belangrijke wijziging aangebracht.

Helder uitgangspunt is dat de kerkordes en besluiten van alle betrokken kerkverbanden geldig en bindend zijn voor de SWG, net als voor andere gemeenten. Dat is in de praktijk goed mogelijk omdat een SWG gevormd wordt op het raakvlak van kerkverbanden die elkaar van harte zien als kerken van Christus. Er is dus vooral veel overeenstemming, ook in het kerkrecht. Voor de verschillen die er dan toch zijn, moet in elke SWG een weg gevonden worden. Dat vraagt om goed overwogen keuzes en beslissingen.

De eerste vraag is wie daarover besluiten neemt. Het lijkt ons het meest passend bij het gereformeerde kerkrecht dat de beslissing primair ligt bij de kerkenraad van de SWG (of bij de kerkenraden van gemeenten die een SWG gaan vormen). 'Bij onderlinge strijdigheid zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient, en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van alle besluiten.' (model samenwerkingsovereenkomst 2010).

Tegelijk past het bij het gereformeerde kerk-zijn dat de kerkenraad zijn beslissing voorlegt aan de classis of regio. De classis is de eerste laag in het kerkverband. Daar aanvaarden de kerken elkaar steeds opnieuw. Vanouds bevraagt de classis, in haar visitatoren, elke kerkenraad op het naleven van de kerkorde en de besluiten van het kerkverband. De classis is bevoegd zich uit te spreken over een

eventueel afwijken van de kerkorde of van synodebesluiten. Meent een kerkenraad een besluit niet (geheel) uit te kunnen voeren met het oog op de eigen gemeente (of vanwege de samenwerkingssituatie), dan kan hij in de classis zelf zijn overwegingen daarvoor toelichten.

Met de aanvaarding van het model samenwerkingsovereenkomst 2010 is de regel geaccordeerd dat de kerkenraad 'zijn beslissing ter acceptatie voorlegt aan de classis van het kerkverband dat het besluit nam waarvan afgeweken wordt'. Deze formulering blijkt misverstand te kunnen geven. Het 'accepteren van de beslissing van de kerkenraad' lijkt te suggereren dat de classis zelf inhoudelijk moet instemmen met deze beslissing. Maar dat is niet nodig. Het is juist om de beslissing zelf voor verantwoordelijkheid van de kerkenraad te laten. De kerkenraad verantwoordt zich tegenover de classis, legt uit waarom hij meent de beslissing zo te moeten nemen. De classis kan er op aandringen om het besluit te herzien. Blijft de kerkenraad bij zijn beslissing, dan ligt bij de overige classiskerken niet de vraag of inhoudelijk ingestemd wordt met dat kerkenraadsbesluit, maar of die kerk, met dat genomen besluit, aanvaard blijft in de kring van zusterkerken. In de classis vormen de kerken immers steeds weer het kerkverband.

In het nieuwe model samenwerkingsovereenkomst stelt DOE daarom voor als regel vast te leggen: *artikel 4. Kerkorde en besluiten van de kerkverbanden*

- a. *In de samenwerkingsgemeente gelden de kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken (KO-CGK), het Akkoord van Kerkelijk Samenleven van de Nederlands Gereformeerde Kerken (AKS) en de Kerkorde van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (KO-GKv).*
- b. *Besluiten van meerdere vergaderingen van elk van de kerkverbanden hebben in de samenwerkingsgemeente bindende rechtskracht volgens de bepalingen in het AKS en de KO.*
- c. *Bij onderlinge strijdigheid van AKS en KO, of van besluiten door meerdere vergaderingen, zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van de bepalingen of besluiten. Hij gaat over zijn (voorlopige) beslissing in gesprek met de regio of classis.*
- d. *Wanneer de kerkenraad blijft bij een beslissing die afwijkt van de kerkorde of het besluit van één van de kerkverbanden, vraagt hij de regio of classis van het betrokken kerkverband of de samenwerkingsgemeente als zusterkerk in dat kerkverband geaccepteerd blijft.*

Naast de vraag *wie* er bevoegd is te besluiten bij divergerend kerkrecht is er de vraag *op welke gronden* zo'n besluit genomen wordt. Hiervoor zal de classis eenzelfde toetsing moeten doen als aangegeven in de CGK-regeling voor het gestalte geven aan de eenheid van kerken van gereformeerd belijden (KO bijlage 8):

- a. de classis zal zich overtuigen van het feit dat de betreffende kerkenraad zorgvuldig over het betreffende punt gesproken heeft en onderling overeenstemming heeft bereikt.
- b. de classis zal zich overtuigen van het feit dat over het betreffende punt de gemeente gehoord is en haar bewilliging gevraagd is.

In dit verband wordt wel de formulering 'minst verstrekkende kerkorde' gebruikt. Een enkele opmerking hierover. Deze formulering geeft veel onduidelijkheid. Wat als meer of minder verstrekkend wordt beschouwd, hangt sterk af van vanaf welke kant er gekeken wordt. Verder is, voor zover ons bekend, dit nooit zo door een kerkelijke vergadering uitgesproken. De CGK-synode van 1998 sprak wel uit "dat van alle samenwerkende en samenwerkingsgemeenten verwacht mag worden dat zij zich geheel zullen houden aan de in de CGK geldende kerkorde inclusief het ondertekeningsformulier alsmede aan de besluiten van meerdere vergaderingen" (Acta 1998, art 285); in 2001 werd dat bevestigd door de uitspraak "dat voor de samenwerkingsgemeenten dezelfde kerkordelijke regels gelden als voor iedere Christelijke Gereformeerde Kerk". (Acta 2001, art. 143). DOE heeft dat vertaald naar de grondregel van de geldigheid van kerkorde en besluiten in een samenwerkingsgemeente, in

het voorgestelde model art. 4 a en b. De overweging van de CGK-synode 2016 dat “het besluit dat in samenwerkingsgemeenten de minst verstrekkende kerkorde vigeert, nog steeds geldt” lijkt te verwijzen naar de genoemde besluiten, maar stemt daar niet mee overeen. Bovendien voegt deze overweging iets toe. Het gaat nu niet meer in het algemeen over de geldigheid van kerkordelijke regels, maar over de vraag hoe in een concrete situatie bij conflicterende regels besloten zal worden. Wat DOE betreft is het beter die vraag niet in het algemeen (en met een onduidelijke formulering) te beantwoorden, maar dit per situatie door de kerkenraad te laten beslissen, met verantwoording aan de meest nabije kerkverbandelijke vergadering.

7.3.5 Botsend kerkrecht in de praktijk: samenwerkingsgemeente en 'M/V en ambt'

DOE was indirect betrokken bij de besluitvorming in samenwerkingsgemeente Arnhem (CGK-NGK) en de christelijke gereformeerde classis Apeldoorn rond het onderwerp van de vrouwelijke ambtsdrager. De kerkenraad van SWG Arnhem besloot om op dit punt zich te houden aan de kerkelijke afspraken van de NGK en niet aan die van de CGK. De CGK-classis Apeldoorn besloot dit te accepteren. Daarbij werd nadrukkelijk verwezen naar de ruimte die volgens het model samenwerkingsovereenkomst (2010) aan de SWG-en gegeven is.

In de bezwaren die vanuit CGK-zijde ingebracht werden tegen dit classisbesluit werd onder andere verwezen naar de 'Handreiking verkiezing ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente'. Deze handreiking, opgesteld door DOE in 2012, vermeldt onder 3.d : 'Vrouwelijke leden van de gemeente hebben geen passief kiesrecht wanneer één van de kerkverbanden van de samenwerkingsgemeente daarvoor niet de ruimte geeft.' Deze handreiking is door de CGK-synode van 2013 aanvaard.

DOE realiseert zich dat hiermee onduidelijkheid geschapen is. De handreiking lijkt een beperking van de ruimte die het model samenwerkingsovereenkomst biedt. Wat ons betreft prevaleert het algemene principe zoals aangegeven in het model van 2010: de classis kan ruimte geven. We stellen daarom een herziene handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een SWG voor, waarin de bepaling rond passief kiesrecht voor vrouwelijke leden ontbreekt (bijlage 7.2 bij dit rapport).

Inhoudelijk doet DOE geen uitspraak over het vraagstuk waar de SWG Arnhem mee worstelt. Dat is aan de betrokken classis en eventueel de PS en GS van de CGK. We wijzen hier wel op de waarde van de gewijzigde insteek in het model samenwerkingsovereenkomst, zoals hiervoor genoemd. Een classis hoeft zelf niet inhoudelijk in te stemmen met 'de vrouwelijke ambtsdrager' als zij wel een samenwerkingsgemeente in haar midden blijft aanvaarden die vrouwelijke ambtsdragers heeft. De veel gehoorde uitdrukking 'zo komt via de achterdeur van de samenwerkingsgemeente toch de vrouwelijke ambtsdrager het kerkverband in' doet geen recht aan de werkelijkheid. De situatie is eerder te vergelijken met die van het actieve kiesrecht. Sinds de invoering daarvan in de CGK leven daar kerken met elkaar in één verband die op dit punt verschillen. Kerken die hun bezwaren houden, kunnen aanvaarden dat andere kerken in de classis deze praktijk wel hebben.

Wij kunnen ons voorstellen dat een samenwerkingsgemeente die besluit vrouwelijke ambtsdragers mogelijk te maken, en die met dat besluit blijvend aanvaard wordt in de classis, aan de classis de toezegging doet geen vrouwelijke ambtsdragers af te vaardigen naar de classis. De classis zou dit zelf ook als voorwaarde in haar besluit kunnen opnemen. In een situatie waarin kerken elkaar ondanks verschillen willen vasthouden, kan dit een voor allen aanvaardbare vorm betekenen.

7.3.6 'Schuurpunten' vanuit de samenwerkingsgemeenten

Vanuit de samenwerkingsgemeenten bereikten ons diverse vragen naar aanleiding van de besluiten van de laatste CGK synode. a. de afvaardiging van niet CGK-ambtsdragers uit samenwerkingsgemeentes naar CGK-classes; b. de omgang met divergerende besluiten van de meerdere vergaderingen van CGK, NGK en GKv.; c. de omgang met de besluiten inzake M/V en ambt; d. homoseksualiteit en kerk.

Naar aanleiding van deze signalen hebben we een DOE-conferentie georganiseerd waarvoor alle samenwerkende en samenwerkingsgemeenten zijn uitgenodigd. Deze conferentie vond op 24 maart 2018 plaats in Bunschoten. De conferentie werd drukbezocht. Tijdens de conferentie werd er naast dankbaarheid voor de zegen die in samenwerkingsgemeenten wordt ervaren ook zorg gedeeld. Zorg en pijn was er over kerkrecht en synode uitspraken die als beperkend werden ervaren. Daarnaast werd er verlangen gedeeld naar mogelijkheden voor een goede plek van samenwerkingsgemeenten in alle drie de kerkverbanden. Een samenvattend verslag van deze conferentie is opgenomen in bijlage 7.3 bij dit rapport.

Naar aanleiding van dit DOE-overleg heeft DOE gesproken met Deputaten Eenheid (DE) van de CGK.

DOE vraagt aan de generale synodes en landelijke vergadering om een duidelijk signaal vanuit de kerkverbanden dat er dankbaarheid is voor lokale eenheid. DOE onderstreept het verlangen van samenwerkingsgemeenten dat zij de ruimte (blijven) krijgen om met twee of meer kerkverbanden voluit verbonden te zijn, ook als dat betekent dat er andere keuzes worden gemaakt dan binnen een kerkverband regel is. In het najaar van 2018 heeft DOE de samenwerkingsgemeenten hierover een bemoedigende brief gestuurd (bijlage 7.4 bij dit rapport).

7.3.7 3e Visieconferentie

Op 30 maart 2019 stond de 3^e visieconferentie gepland. Het thema was *The Church* naar aanleiding van het gelijknamige convergentiedocument van de Wereldraad van Kerken. Zie ook paragraaf 2.6.

7.3.8 Adviezen aan plaatselijke kerken

Vanuit verschillende plaatselijke samenwerkings situaties werd DOE benaderd voor advies. Het betrof allerlei onderwerpen waar samenwerkingsgemeenten mee te maken krijgen.

7.3.9 Website DOE

De DOE-groep heeft een website over kerkelijke eenheid: www.kerkelijkeeenheid.nl. Alle documenten die relevant zijn voor kerkelijke eenheid en het vormen van samenwerkende gemeenten en samenwerkingsgemeenten zijn daar te vinden. DOE is bezig met het ontwikkelen van een gedeelte van de website waar FAQ (Frequently asked questions) inclusief beantwoording op komen te staan.

7.4 Voorstel besluiten

De DOE-groep draagt de volgende punten aan bij de deputaatschappen met het verzoek deze als voorstel te willen doorgeleiden naar de respectievelijke generale synodes/landelijke vergadering:

1. Het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – te continueren.
Gronden:
 - a. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;
 - b. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;
 - c. de samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

2. Het nieuwe *MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST*⁹ te aanvaarden en dit aan te bevelen aan kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen.
Gronden:
 - a. Het document geeft samenwerkingsgemeenten een goed model voor het vormen van een samenwerkingsgemeente.
 - b. Het biedt samenwerkingsgemeenten mogelijkheden het eigene van een samenwerkingsgemeente te behouden en te blijven functioneren als voorpost op het gebied van kerkelijke eenheid.

3. In te stemmen met de kerkrechtelijke keuzes die aan dit Model samenwerkingsovereenkomst ten grondslag liggen, met name rond de vraag hoe een samenwerkingsgemeente heeft te

⁹ Zie voor het model bijlage 7.1 bij dit rapport.

handelen wanneer kerkordes of besluiten van de betrokken kerkverbanden onderling strijdig zijn¹⁰.

Gronden:

- a. Naast de hoofdregel dat voor samenwerkingsgemeenten de besluiten en kerkordebepalingen van elk van de kerkverbanden rechtskracht hebben, is het goed om vast te leggen welke vergadering bevoegd is uitspraken te doen wanneer er onderlinge strijdigheid is in die besluiten of bepalingen.
 - b. DOE wijst terecht de classis aan als de laag in het kerkverband die beslist over (blijvende) aanvaarding van een kerk in het kerkverband wanneer er op onderdelen wordt afgeweken van besluitvorming of kerkorde-bepalingen.
 - c. Het Model samenwerkingsovereenkomst verwoordt principes die leidend zijn voor een samenwerkingsgemeente, ook wanneer deze niet in de reeds bestaande plaatselijke samenwerkingsovereenkomst zijn verwoord.
4. De aangepaste Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente¹¹ te aanvaarden.

Grond:

De eerdere versie van de Handreiking leek op één onderdeel in strijd met het algemene principe m.b.t. het eventuele afwijken van besluitvorming, namelijk dat de classis bevoegd is daarover uitspraken te doen. De Handreiking noemde ten onrechte die mogelijkheid niet.

8 Contact met de vGKN

In dit hoofdstuk zijn een aantal besluitteksten van de GS en LV opgenomen, om zo duidelijkheid te scheppen over de uitvoering ervan. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

Hoewel we inmiddels als deputaten van de NGK en GKv gezamenlijk optrekken in onze contacten met de vGKN, moet hier voor de duidelijkheid genoemd worden dat CCS al langer contact heeft met de vGKN dan DKE. Dit hoofdstuk over ons contact met de vGKN is daarom opgesplitst in een deel waarin het contact tussen de vGKN en de GKv ter sprake komt en een deel waar dat tussen de vGKN en de NGK wordt besproken.

8.1 Introductie vGKN

De vGKN is de voortzetting van de Gereformeerde Kerken die in 2004 niet zijn opgegaan in de PKN. Het kleine kerkverband bestaat uit zes gemeenten, die voluit gereformeerd zijn en willen blijven. Het logo van de vGKN laat zien waar het daarbij om draait: het kruis, de hele bijbel als Gods woord en de heilige Geest. Er zijn kerken in Assen, Boelenslaan, Boornbergum, Frieschepalen, Noordwolde (Fr) en Noordwijk aan Zee. Deze staan op de basis van Schrift en belijdenis en hebben een kerkorde gebaseerd op de kerkorde van Dordt. Het is hun verlangen om samen te werken met kerken die dezelfde basis hebben.

De LV Nunspeet heeft al een Oecumenisch Akkoord gesloten met de vGKN. In lijn met de opdracht van de LV Nunspeet heeft CCS in 2016 een presentatie over de NGK gegeven op de synode van de vGKN in Assen. Verder hebben Deputaten Kerkelijke Samenspreking (DKS) van de vGKN in oktober 2016

¹⁰ Voor de GKv betekent dit ook het voorstel om de Generale regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente, ingevolge art. E 69.2 KO op dit punt aan te passen

¹¹ Zie voor de handreiking bijlage 7.2 bij dit rapport.

kennisgemaakt met de NGK-kerken regio Noord op de regiovergadering en daar een presentatie over de vGKN gegeven.

Er is vanuit CCS-zijde op aangedrongen dat men elkaars voorgangers leert kennen door bijvoorbeeld ruildiensten. Predikanten uit beide kerkverbanden gaan inmiddels met zekere regelmaat voor in kerkdiensten van het andere verband.

In 2019 zijn de vGKN opnieuw uitgenodigd op een vergadering van regio Noord om elkaar nader te ontmoeten en elkaar van de laatste ontwikkelingen in beide kerken op de hoogte te brengen. Er werd met name gesproken over aansluiting van de vGKN bij een groter kerkverband met gereformeerd confessioneel karakter. Het merkwaardig feit doet zich voor dat de vGKN-gemeenten in een gebied liggen waar, met uitzondering van Assen, geen NGK-gemeente is. Van plaatselijke of regionale samenwerking is dus nauwelijks sprake.

Dat is bij de GKv anders. Daar is een groeiende praktijk ontstaan in met name Noord-Nederland voor wat betreft plaatselijke en bovenplaatselijke samenwerking en kanselruil van vGKN- en GKv-gemeenten, binnen verschillende classes en met instemming van de classicale vergaderingen. Bovendien maakt de GKv gebruik van de expertise binnen de vGKN op het gebied van onder andere cursussen en het vertalen van de belijdenisgeschriften in de Friese taal.

8.2 Gesprekken met de vGKN

In lijn met de opdrachten van de GS Meppel 2017 en de LV Nunspeet 2016 heeft de sectie vGKN van DKE en CCS meerdere malen (vijf keer) met de DKS (Deputaten Kerkelijke Samenwerking) van de vGKN vergaderd. Uit die gesprekken kwam het volgende beeld naar voren:

Principieel staat voor DKS voorop het streven naar eenheid met die kerkverbanden die in geloof en belijden, maar ook in hun presbyteriaanse organisatievorm, het dichtstbij liggen. Ook leeft binnen de vGKN het idee dat – bij ongewijzigde koers – het kerkverband over uiterlijk 15 jaar in de problemen zou kunnen komen als het gaat om de bemensing van pastoraat, kerkenraden, commissies van beheer en moderamen van de synode. De kerken vormen een klein en daardoor ook kwetsbaar kerkverband. Daarom zijn DKS overtuigd van de wenselijkheid om aansluiting te zoeken bij een ander kerkverband om zo de toekomst van de kerken veilig te stellen.

De vGKN zijn actief bezig zich te beraden op de toekomst. Middels enquêtes en gemeenteavonden hebben ze het streven naar eenheid onder de aandacht gebracht van de plaatselijke kerken. Daaruit blijkt wel dat de problemen die DKS en ook het moderamen van de vGKN-synode zien opdoemen in het algemeen minder leven onder de kerkgangers.

Duidelijk is dat vanuit DKS van de vGKN gericht gedacht wordt aan samenwerking (op welke wijze dan ook) met GKv en NGK. De vGKN heeft de GKv-synode een brief gestuurd (29 november 2018) met een verzoek aan de GKv om zich aan te sluiten bij het Oecumenisch Akkoord zoals dat eerder al met de NGK gesloten is.

Tijdens het gezamenlijke deputatenoverleg van DKE, CCS en DKS kwam uitgebreid de verhouding met de CGK aan de orde. DKS zijn evenals DKE en CCS in gesprek met het Deputaatschap Eenheid van de CGK. Er ligt vanuit de vGKN een voorstel voor kanselruil richting de CGK. Ook in de gesprekken met de CGK wordt gefocust op een equivalent van het Oecumenisch Akkoord, zoals dit tussen NGK en vGKN bestaat. Zowel CGK als vGKN willen dit gesprek graag voortzetten, vanuit een principiële streven naar eenheid. Een struikelblok in deze gesprekken is de praktijk van vrouwelijke ambtsdragers binnen de vGKN.

We constateren een grote overeenstemming in belijden op basis van de gesprekken die we met de vGKN hebben en op basis van classicale besluiten en plaatselijke samenwerking tussen GKv- en vGKN-gemeenten. Het kleine kerkverband van zes kerken herkennen en erkennen wij als kerken van Christus naar artikel 27 t/m 29 van de NGB, op grond van onze gezamenlijke gebondenheid aan de Heilige Schrift en de gezamenlijke aanvaarding van de belijdenissen van de oude christelijke kerk en de gereformeerde belijdenisgeschriften, de Drie Formulieren van Eenheid. De NGK heeft deze verbondenheid in eerste instantie herkend en uitgesproken. Vervolgens is die ook in de gezamenlijke gesprekken tussen de GKv, NGK en vGKN bevestigd.

Onzeker is of en binnen welk tijdsbestek en langs welke route er binnen de vGKN voldoende overeenstemming zal zijn voor volledige participatie in het herenigingsproces van NGK en GKv. Mocht de vGKN niet kunnen aansluiten bij het nieuw te vormen kerkverband van de GKv en NGK, dan is het wenselijk generale regelgeving voor te bereiden, zodat het Oecumenisch Akkoord kan functioneren als vervangende basis voor samenwerking na de hereniging van GKv en NGK.

Over verbreding van het met de NGK gesloten Oecumenisch Akkoord naar CGK en GKv bestaat wel consensus binnen de vGKN.

DKE heeft in haar vergadering van 16 oktober 2018 besloten de synode voor te stellen dit Oecumenisch Akkoord dezelfde status te verlenen als waarmee het binnen de NGK fungeert. Dit op basis van de plaatselijke contacten en ontwikkelingen binnen de GKv, alsmede de bevindingen van de NGK.

Dit kan wat ons betreft het beste vorm krijgen door de nu geldende generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden naar een regeling voor NGK en vGKN. Daarover heeft DKE ook overleg met het deputaatschap kerkrecht. De uitbreiding van deze generale regeling die we in paragraaf 5.7 voorstelden (om het mogelijk te maken dat predikanten over en weer beroepen kunnen worden) kan ook van toepassing zijn op de vGKN en beantwoordt aan artikel 2.2 van het Oecumenisch Akkoord tussen NGK en vGKN.

8.3 Voorstel besluiten

Besluit 1: (alleen GKv)

Positief te reageren op het verzoek van de vGKN om het Oecumenisch Akkoord ook te sluiten met de GKv, en daarom:

- a. de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland te erkennen als kerken van Jezus Christus, bouwend op hetzelfde fundament van de Bijbel als Woord van God en de oecumenische en gereformeerde belijdenisgeschriften;
- b. de huidige Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden naar een Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk of een voorgezette Gereformeerde Kerk;
- c. de vGKN uit te nodigen om de meerdere vergaderingen als waarnemer bij te wonen.

Gronden:

1. De vGKN weten zich gebonden aan de Heilige Schrift, aanvaarden de belijdenissen van de oude christelijke kerk en de gereformeerde belijdenisgeschriften, en kennen een gereformeerde kerkregering. Deze verbondenheid is in eerste instantie door de NGK herkend en uitgesproken en vervolgens ook in gesprekken met de GKv bevestigd.
2. De verwevenheid van de contacten met vGKn en NGK vraagt om een eenduidige regeling van de plaatselijke contacten.

3. De uitbreiding van de huidige generale regeling doet recht aan een groeiende praktijk, met name in Noord-Nederland, voor wat betreft plaatselijke en bovenplaatselijke samenwerking en kanselruil, binnen verschillende classes en met instemming van de classicale vergaderingen.

Besluit 2: (GS en LV)

De kerken van de vGKN hartelijk uit te nodigen om op eigen wijze en in eigen tempo aan te sluiten bij het proces van samengaan van de NGK en GKv, en de Regiegroep opdracht te geven hiervoor zo nodig passende structuren te (doen) ontwerpen.

Gronden:

1. De kerken verlangen naar eenheid op grond van Schrift en belijdenis, ook met andere kerken dan de NGK en GKv.
2. De historisch gegroeide positie en eigenheid van de plaatselijke kerken binnen de vGKN en van de vGKN als kerkverband kunnen vragen om aangepaste kerkrechtelijke structuren.

Besluit 3: (GS en LV)

De Regiegroep opdracht te geven om, wanneer de vGKN nog niet aansluiten bij het nieuw te vormen kerkverband, generale regelgeving voor te (doen) bereiden om het Oecumenisch Akkoord blijven geldend te laten zijn na de hereniging van GKv en NGK.

Zie voor de concept generale regeling bijlage 8.1 bij dit rapport.

Zie voor de brief van de vGKN van 29 november 2018 bijlage 8.2

9 Contact met de PKN, Vijfkerkenoverleg

In dit hoofdstuk zijn een aantal besluitteksten van de GS en LV opgenomen, om zo duidelijkheid te scheppen over de uitvoering ervan. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

9.1 Het Vijfkerkenoverleg

Onze contacten met de Protestantse Kerk in Nederland houden verband met het Vijfkerkenoverleg. Dit is een regelmatige ontmoeting van de PKN met een viertal verwante kerken: vGKN, CGK, NGK en GKv. Het is een jaar of vijf geleden ontstaan op initiatief van de PKN. Deze kerkgemeenschap nodigde de andere kerkverbanden uit voor een gezamenlijk overleg om te komen tot 'bijzondere betrekkingen' met de PKN. In het DKE-rapport aan de GS 2017 zijn de paragrafen 6.3 en 6.4 aan dit onderwerp gewijd. In het CCS (binnenland)-rapport 10.01.01 aan de LV van 2016-2017 wordt ook ruim aandacht besteed aan de ontwikkelingen in het Vijfkerkenoverleg. Zowel DKE als CCS beschreven dat het brongebied voor deze bijzondere betrekkingen ligt in de al jaren bestaande praktijk en bijbehorende besluitvorming binnen de CGK rond plaatselijke kanselruil tussen CGK- en PKN-predikanten (ligging: Gereformeerde Bond), en breder nog: het uitnodigen van zulke PKN-predikanten in CGK-diensten los van plaatselijke kanselruil. Die praktijk leidde binnen de PKN tot een voorstel en besluit (in 2016) om dit niet alleen bilateraal (PKN-CGK) te regelen maar daarbij ook de andere gereformeerde kerken te betrekken: bijzondere betrekkingen tussen vijf kerken van het gereformeerde type. Daarbij ging het om het aanvaarden van elkaars leden, ook als gastlid, en het openstellen van elkaars kansels – dit alles binnen de ruimte van ieders eigen kerkorde en eigen belijden.

Dit PKN-voorstel is door de andere kerken verschillend ontvangen. vGKN en NGK hebben het aanvaard, de CGK heeft het niet aanvaard, en de GKv heeft een eigen insteek gekozen. Daarover straks meer in het onderdeel PKN. Daar gaan we nader in op de accentverschillen tussen GKv en NGK.

Na de GS en LV in 2017 is het Vijfkerkenoverleg doorgegaan. Nu niet meer als een gremium waar specifiek het bovengenoemde PKN-besluit en de uiteenlopende ontvangst ervan binnen de andere kerken besproken werd, maar als een ontmoetingsplaats van afgevaardigden vanuit de vijf deelnemende kerken, waar men de stand van zaken in de kerkverbanden met elkaar deelt en bespreekt. Het overleg is belangrijk met het oog op verdiepende kennismaking met elkaar. In de afgelopen periode zijn er drie ontmoetingen geweest, steeds in het Dienstencentrum van de PKN in Utrecht. Vanuit elk van de vijf deelnemende partijen zijn steeds drie tot vijf personen aanwezig. De eerste ontmoeting in deze periode was in april 2018. Daar vernieuwden we de kennismaking en stelden we elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen in onze kerken. Vervolgens bespraken we de vraag: hoe nu verder? Vanuit DKE kwam het voorstel om enkele gesprekken te wijden aan de vraag welke belangen de deelnemende kerken hebben bij deelname aan dit overleg en het eventueel aangaan van (bijzondere) betrekkingen met elkaar.

9.2 Het gesprek over ieders belangen

De GKv-afgevaardigden noemden onderstaande belangen:

- borging gereformeerde karakter, aanspreekbaar blijven op Schrift en belijdenis
- de kerkelijke tucht moet blijven functioneren, primair via het broederlijke gesprek
- eenheid zoeken niet om de eenheid zelf, maar om het delen van het geloof
- gezamenlijke geloofsbeleving, gebed en lied – delen van gereformeerde spiritualiteit met de vijf partijen
- overdragen en voorleven van het evangelie aan de volgende generatie
- werken aan de mogelijkheid tot kanselruil

De NGK-afgevaardigden formuleerden de volgende belangen:

1. Voorop staat het belang van de plaatselijke kerkgangers, die in hun samenkomsten goede, geestelijke leiding van de eredienst en woord- en sacramentsbediening mogen verwachten.
2. Plaatselijke kerken zoeken leiding van de eredienst, woord- en sacramentsbediening, die het best bij hun situatie past. Dat valt niet automatisch en uitsluitend samen met voorgangers uit de eigen denominatie. De kerken gaan om met denominatiegrenzen die praktisch fluïde en dynamisch zijn geworden.
3. CCS heeft als taak dit proces te ondersteunen. Dat kan door specifieke adviezen aan plaatselijke kerken maar ook door het mede ontwikkelen van een regeling die deze ondersteuning faciliteert en bescherming tegen willekeur biedt (zie AKS 37.2).
4. Overleg en overeenkomst met andere denominaties (de vijf kerken), en dan niet alleen plaatselijk, is essentieel voor en draagt opbouwend bij aan een dergelijke regeling.
5. Gastlidmaatschap is vaak slecht of niet gedefinieerd. Zowel gasten als kerkenraden hebben belang bij duidelijkheid over de positie en rol van een gast, vooral in de huidige situatie waar het klassieke wel of geen lid zijn van een kerk vaak niet meer past. CCS en de Werkgroep Toekomstige Kerkorde kunnen hier samen met de andere kerken vorm aan geven.

In oktober 2018 en maart 2019 heeft dit gesprek over belangen ons dichter bij elkaar gebracht. Dit spreken over elkaars belangen is een doorgaand proces dat niet binnen één periode van de ene synode tot de volgende landelijke vergadering kan worden afgerond. Partijen en deelnemers moeten elkaar leren kennen en groeien in vertrouwen naar elkaar toe. Er is niet een vooropgesteld einddoel – kerkelijke eenheid – dat per se gehaald moet worden. Er is wel een verlangen elkaars kerkzijn beter te leren kennen en elkaar te bevragen op kenmerkende sterke en kwetsbare kanten. Zo vertelt de PKN graag over hun succesvolle pioniersplekken, NGK en GKv vertellen over hun gezamenlijke proces dat naar hereniging leidt, de vGKN vertelt over hun kleine kerkverband en hun zoeken naar een goede richting, en de CGK zwijgt niet over interne spanningen. Met de PKN is 'vrijzinnigheid', zelf spreken ze liever over 'pluraliteit', een gesprekspunt, en daarover kan in deze vertrouwde kring vrijmoedig gesproken worden.

Kortom: het Vijfkerkenoverleg is uitgegroeid tot een waardevol moment van ontmoeting en diepgaand gesprek. Dat gesprek is niet overhaast, niet geforceerd stuwend in de richting van eenheid, maar ook niet vrijblijvend. Deze mensen en kerken delen Gods Woord en de gereformeerde belijdenis en willen, ieder in eigen kring, soms bilateraal, soms tripartiet, op deze basis staan en werken en hierop ook elkaar bevragen en bemoedigen. Hoewel, zoals eerder opgemerkt, de door de PKN voorgestelde vorm van bijzondere betrekkingen niet door alle vijf kerkgenootschappen werd aanvaard, is het denkbaar dat een andere vorm wordt gevonden om de onderlinge relatie van de vijf uit te drukken. Te denken valt bijvoorbeeld aan een gezamenlijke intentieverklaring of een convenant dat past bij de onderlinge verhoudingen. Graag willen wij een opdracht om verder te werken in de hierboven beschreven lijn.

9.3 Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden

Tijdens één van de ontmoetingen in het Vijfkerkenoverleg meldde de PKN ook iets over hun Raad van Advies voor het Gereformeerd Belijden (de RAGB). Deze raad bestaat sinds het ontstaan van de PKN in 2004. Het is een adviesraad, bestaande uit theologen vanuit het eigen kerkverband en diverse verwante kerken. Deze raad brengt adviezen uit aan de synode van de PKN over beleidsmatige ontwikkelingen en voorstellen. Vanuit de GKv is prof. dr. B. Kamphuis lang lid geweest van deze raad. Op dit moment is vanuit de GKv dr. J.M. Burger lid en vanuit de NGK ds. H.J. van Helden. De melding over de Raad van Advies tijdens dit Vijfkerkenoverleg leidde tot de vraag: zou deze raad ook van betekenis kunnen zijn voor ons Vijfkerkenoverleg? Afsproken werd dat eerst de RAGB zelf hierover gepolst zou worden: ziet men dit zitten en lijkt een dergelijke adviesdienst zinvol? In het kielzog van deze vraagstelling kwam bij DKE en CCS een andere vraag op: zouden we 'onze' mensen in deze Raad niet kunnen vragen naar een beknopt verslag van hun activiteiten ten dienste van de PKN? Het is zelfs zo dat ds. Van Helden zelf lid is van CCS en dat zijn functie binnen de RAGB ook een link heeft met CCS. Dat is binnen DKE met dr. Burger als lid van deze raad niet het geval. Desgevraagd bleken beide broeders genegen om van hun werkzaamheden een kort verslag te maken en dat aan DKE-CCS te zenden.

9.3.1 Raad van advies Gereformeerd belijden (RAGB)

Dit rapportonderdeel is van de hand van ds. H.J. van Helden (NGK) en dr. J.M. Burger (GKv).

Met betrekking tot de RAGB heeft de LV Nunspeet (NGK) het volgende besloten:

Besluit 1:

Hoewel de deelname aan de RAGB niet voortkomt uit een besluit van de LV Zeewolde, spreken de kerken uit de deelname aan de RAGB te continueren en officieel onder te brengen bij de CCS.

Grond:

Het is goed in gesprek met de PKN bij te dragen aan het stimuleren van het belang van de gereformeerde confessie.

Vanuit de GS-GKv lag er geen opdracht aan DKE voor wat betreft de RAGB.

De RAGB is een adviesorgaan voor de generale synode van de PKN. Toen de PKN tot stand kwam in 2004, moest de synode beleid gaan voeren dat zowel recht deed aan de gereformeerde als ook aan de Lutherse traditie. Deze adviesraad geeft commentaar op synodeagendapunten die het gereformeerd belijden raken. De RAGB heeft tevens gast-adviseurs vanuit de CGK, GKv, NGK en vGKN. Inmiddels is vanuit de NGK ds. Jan van Helden adviseur op last van de LV en de CCS. De GKv'er in de RAGB zit er op persoonlijke titel. In het verleden vervulde Barend Kamphuis die rol, inmiddels doet Hans Burger dat.

In de afgelopen jaren (2017–2019) heeft de RAGB een aantal adviezen uitgebracht:

- In de vorige verslaglegging aan de LV Zeewolde hebben we al kunnen melden dat de RAGB vanuit theologische noties aan de beleidsnotitie 'Kerk 2025' heeft kunnen bijdragen. De PKN

heeft de afgelopen jaren veel van de kerkelijke structuren moeten hervormen. Een aanzienlijk deel van de classes en andere regionale structuren werkten niet meer vruchtbaar. Het aantal classes is enorm verminderd en tevens zijn er regiopredikanten aangesteld die het kerkelijk samenleven moeten bevorderen op regionaal niveau. We hebben als RAGB kunnen meedenken in dit proces.

- Tevens hebben we kritisch meegedacht met een aantal notities die voor de plaatselijke kerkelijke praktijk geschreven zijn. Deze thema's komen voort uit wat het rapport 'Kerk 2025' de 'basics' noemt. Marcel Barnard heeft een notitie geschreven over de liturgie: 'Tot Gods Eer' en Maarten Wisse over het geloofsgesprek: 'De Bijbel in het Midden'. De RAGB heeft zich over de inhoud van die notities kunnen buigen en zowel kritische als aanmoedigende bijdragen kunnen leveren.
- In de vernieuwing van het besluit over de (in)zegening bij 'huwelijk en levensverbintenis' heeft de RAGB een aantal belangrijke wijzigingsvoorstellen kunnen inbrengen.

Omdat de RAGB een lastige positie blijft innemen in de verhouding tot de Generale Raad van Advies, blijkt het lastig om aandacht te vragen voor de positieve inbreng die de RAGB kan hebben en dikwijls toch ook heeft. Toch heeft de Raad wel degelijk invloed op de besluitvorming. Daardoor blijft de waarde van het gereformeerde belijden voor de actuele kerkelijke discussie binnen de PKN voelbaar.

Doordat er op allerlei terreinen zoals het Vijfkerkenoverleg, en ook de RAGB, vruchtbaar wordt samengewerkt heeft de voorzitter van de RAGB, Gert Mink, geopperd dat de Raad ook een adviesfunctie zou kunnen vervullen voor de meerdere vergaderingen van de overige deelnemende kerken. Het is inderdaad denkbaar dat de raad ook van betekenis kan zijn voor kwesties die spelen op de generale synodes, c.q. landelijke vergadering van de kleine gereformeerde kerken. Maar het is wat ondergetekenden betreft niet raadzaam om op een of andere wijze de Raad als adviesorgaan van onze kerken te institueren. Er is al veel, soms te veel gaande op interkerkelijk oecumenisch gebied. Wel is het waar dat zowel de GS-GKv als de LV-NGK zich bewust mogen zijn van de mogelijkheid om gebruik te maken van de RAGB als gereformeerde theologische denktank, zeker als bepaalde kwesties het gereformeerd belijden alsook oecumenische belangen raken. Er is zeer veel theologisch kennis en inzicht in de raad. Het zou een gemiste kans zijn om deze niet te gebruiken. Daarvoor hoeft er organisatorisch of kerkordelijk niets te veranderen.

Het verdient onzes inziens aanbeveling wanneer de adviseur van GKv-huize voortaan bij zijn advieswerk zich gedragen weet door zijn kerkverband en met enige regelmaat informatie teruggeeft over zijn werkzaamheden. Wij geven de GS-GKv dan ook in overweging, aan DKE de opdracht te geven een adviseur vanuit de GKv te doen participeren in de RAGB, met daarbij de vraag om regelmatige informatie daarover.

Het verzoek van CCS-binnenland is om de bijdrage van de NGK aan de RAGB te laten continueren.

9.4 Bilaterale contacten met de PKN

Dit onderdeel van ons rapport zal plaats krijgen in een aanvullend rapport.

9.5 Voorstel besluiten

Besluit 1:

- a. uit te spreken dat deelname aan het Vijfkerkenoverleg past binnen de algemene opdracht aan DKE-CCS om in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland en daarbij in het oog te houden hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, waarbij DKE-CCS achteraf verantwoording aflegt aan de volgende synode/LV.

- b. DKE-CCS opdracht te geven om in voortgaand contact met de drie andere gereformeerde kerkverbanden zich te bezinnen op een vorm om de onderlinge relatie uit te drukken.

Grond:

DKE-CCS hebben voldoende duidelijk gemaakt dat het Vijfkerkenoverleg een zaak van lange adem is. Nu de 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' - waar de PKN naar streefde - niet met alle betreffende kerkverbanden tot stand is gekomen, zijn voortgaand overleg en gesprek nodig om te bouwen aan herkenning en vertrouwen. Zo kunnen we zoeken naar een vorm om de onderlinge relaties uit te drukken.

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen één of meer personen uit de kerken uit te nodigen om als adviseurs zitting te (blijven) nemen in de RAGB. Zij zijn voor hun adviezen geen verantwoording verschuldigd aan DKE-CCS, wel wordt van hen gevraagd DKE-CCS te informeren over hun advieswerk.

Gronden:

1. Uit de informatie van de huidige deelnemers vanuit onze kerken aan de RAGB komt naar voren dat hun deelname aan de RAGB gewaardeerd wordt. Continuering ervan verdient dan ook aanbeveling.
2. De adviezen worden uitgebracht op persoonlijke titel, maar de adviseurs moeten zich gedragen weten door hun kerkverband.

10 Contact met de HHK annex tripartiet overleg

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

In de verslagperiode hebben deputaten deelgenomen aan drie tripartiete ontmoetingen met de Commissie Interkerkelijke Contacten (CIC) van de HHK en de Deputaten Eenheid (DE) van de CGK. Deze ontmoetingen vonden nog niet in de gezamenlijkheid met CCS plaats. De HHK heeft geen officiële contacten met de NGK, maar in de gesprekken met de HHK en ook in het tripartiete overleg trekken DKE en CCS in het vervolg samen op. Dat is in het laatstgehouden overleg ook gemeld. Van de kant van de HHK werd daar afwachtend op gereageerd.

10.1 Tripartiete overleg van 12 september 2017

In het tripartiete overleg van 12 september 2017 hebben we gesproken over de vragen over 'Man/vrouw en ambt' annex de vraag wat het gezag van de synode is in deze zaak. Aan de orde kwam onder andere de vraag of er gebruikgemaakt wordt van de regeling van appel. De HHK merkte op dat het besluit om vrouwen toe te laten in alle ambten zeer opmerkelijk is vanuit de vanouds bekende praktijk binnen de GKv. Waar eerder synodebesluiten in de praktijk door kerkenraden uitgevoerd werden na ratificatie, geldt nu: plaatselijke kerken zullen nu zelf een besluit moeten nemen over het al dan niet toelaten van vrouwen in de ambten. Verder ging het gesprek in deze vergadering over de ambtsleer.

10.2 Tripartiete overleg van 13 februari 2018

Het overleg van 13 februari 2018 had als onderwerp *Hermeneutiek*. Prof. dr. W. van Vlastuin leidde dat in aan de hand van een hand-out met daarop "enkele hermeneutische aspecten rond besluitvorming over toelating van vrouwen tot de kerkelijke ambten". Verder was er een notitie aanwezig ter nadere kennisneming, waarin een "Tweede overeenstemming hermeneutische uitgangspunten" is vastgelegd door de NGK (LV Zeewolde 2013) en de GKv (GS Ede 2014). Het leverde een intensief gesprek op over

de materie die aan de orde was. Uit het verslag van dit overleg valt verder te melden: “Mochten NGK en GKv op korte termijn tot institutionele eenheid besluiten, dan zal dat ook consequenties hebben voor de samenstelling van hun deputaatschap.” Binnen CIC voorziet men dat deze ontwikkeling op een bepaald moment onderwerp van bespreking zal zijn voor de generale synode van de HHK.

10.3 Tripartiete overleg van 10 oktober 2018

Het thema van het overleg van 10 oktober 2018 was: *Het oordeel van de liefde*. We bespraken de lezing van dr. G.A. van den Brink op de COGG-conferentie van 11 april 2018. Titel van de lezing was: *Wat bindt ons en wat scheidt ons binnen de Gereformeerde Gezindte?* Dr. Van den Brink focuste in zijn lezing op ‘Het oordeel van de liefde’. Hij beschreef wat dat oordeel van de liefde inhoudt en hoe je dat een plaats moet geven in de plaatselijke gemeente en ook in de onderlinge omgang tussen de kerken. Opvallend was dat meerdere broeders van CIC aangaven moeite te hebben met de inhoud van de lezing en de stellingname van dr. Van den Brink. Een relevante vraag in verband met kerkelijke contacten is of het oordeel van de liefde inderdaad afwezig is binnen de Gereformeerde Gezindte.

Naar aanleiding van het voorstel om het gesprek te voeren op het niveau van kerken, om elkaar te helpen en te versterken, spitste de bespreking zich toe op de verhouding tussen het oordeel van de liefde en de besluiten die de GS Meppel 2017 van de GKv heeft genomen ten aanzien van ‘Man/vrouw en ambt’ en het schriftverstaan daarachter. Maar hebben we de spankracht om elkaar in het geloof vast te houden als kerken en christenen, ook bij uiteenlopende visies? Van de kant van CIC werd gesignaleerd dat de contacten van HHK en GKv steeds meer divergeren. Sommigen hebben het gevoel uitgesproken te zijn. CIC zal over de contacten moeten rapporteren aan de synode van de HHK. Deputaten hebben de gesprekken met de CIC bij tijden als moeizaam ervaren. Toch stellen we voor het gesprek samen met de Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren. Gedreven door het gebed om eenheid van onze Heer Jezus Christus.

10.4 Voorstel besluiten

Besluit 1:

in de gezamenlijkheid van DKE en CCS de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact.

Besluit 2:

deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

11 Nationale Synode

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS en LV niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

11.1 Stuurgroep en Verklaring van verbondenheid¹²

In de verslagperiode heeft de betrokkenheid van DKE en CCS bij de Nationale Synode vooral bestaan in deelname aan het werk van de Stuurgroep Nationale Synode. Prof. dr. B. Kamphuis was al vanaf het begin van het hele project in 2009 lid van de Stuurgroep op persoonlijke titel. Vanuit DKE nam de voorzitter ds. T. Dijkema vanaf najaar 2017 deel aan het werk van de Stuurgroep. NGK (CCS) hebben geen deel uitgemaakt van de Stuurgroep, maar gebruikgemaakt van deze vertegenwoordiging vanuit DKE. Dat leek CCS voldoende vanwege de groeiende contacten tussen GKv en NGK, respectievelijk DKE

¹² Zie voor de Verklaring van verbondenheid bijlage 11 bij dit rapport.

en CCS. Ds. T. Dijkema rapporteerde regelmatig aan CCS en tevens aan de vGKN – die hij op hun verzoek ook vertegenwoordigde – over de ontwikkelingen rond de Nationale Synode.

De Stuurgroep – onder voorzitterschap van ds. G. de Fijter, emerituspredikant van de PKN – heeft zich in de verslagperiode veel beziggehouden met de opstelling en bespreking van een Verklaring van verbondenheid. Prof. Kamphuis was de opsteller van het concept van deze verklaring. De bedoeling was dat de kerken en geloofsgemeenschappen die deelnemen aan het project Nationale Synode zich door ondertekening van deze verklaring aan elkaar zouden committeren. De Stuurgroep heeft dan ook veel energie gestoken in het bespreken van het concept van deze Verklaring met vertegenwoordigers van de deelnemende kerken. In die gesprekken bleek veel instemming met de Verklaring, maar er waren ook punten van kritiek. De Stuurgroep heeft in dit kader ook een gesprek gevoerd met een afvaardiging vanuit de GKv, bestaande uit een lid van DKE en de preses van de GS 2017, ds. M.H. Oosterhuis. Eenzelfde gesprek is er geweest met een vertegenwoordiging van de NGK, bestaande uit twee CCS-leden. Vervolgens is de stand van zaken rond de Nationale Synode en de Verklaring van verbondenheid besproken op een DKE-vergadering in oktober 2018. Dat gebeurde in aanwezigheid van zowel prof. dr. Kamphuis als ds. Oosterhuis. Aan deze DKE-vergadering namen ook leden van CCS en van het Deputaatschap Kerkelijke Samenwerking van de vGKN deel. Dit gesprek leidde tot een paar amendementsvoorstellen op de Verklaring. Uiteindelijk is de tekst van de Verklaring van verbondenheid definitief vastgesteld tijdens een vergadering in Kampen op 4 februari 2019 van de Stuurgroep met een groot aantal afgevaardigden uit diverse kerken en geloofsgemeenschappen. In een tweetal GKv-nieuwsbrieven in de maanden november en december 2018 hebben de vrijgemaakte leden van de Stuurgroep uitvoerig verteld over het hele project Nationale Synode en de Verklaring van verbondenheid toegelicht.¹³

11.2 Viering van 400 jaar Synode van Dordrecht: Ode aan de Synode op 10 november 2018

Naast het werk aan de Verklaring van verbondenheid heeft de Stuurgroep zich in de verslagperiode vooral gericht op de herdenking en viering van 400 jaar Dordtse Synode in 2018 en 2019. Daarmee zouden de tien voorafgaande jaren van eerdere, voorbereidende Nationale Synode-bijeenkomsten in Dordrecht (in 2010, 2013 en 2016) hun hoogtepunt en doel bereiken. Ook de stad Dordrecht had intussen de Nationale Synode ‘ontdekt’ als een culturele kans. Het Dordtse gemeentebestuur organiseerde op zaterdagavond 10 november 2018 – de datum waarop 400 jaar geleden in 1618 de synode geopend was – een inhoudrijke manifestatie. In een volle Augustijnenkerk in Dordrecht vond onder de titel *Ode aan de Synode* een programma plaats met bijzondere muziek, redevoeringen en Bijbellezing, en dat in aanwezigheid van Zijne Majesteit koning Willem-Alexander. Mooi hoogtepunt van deze avond was de Bijbellezing uit Romeinen 12 door de koning. Overigens was de manifestatie op deze zaterdag vooral een Dordtse aangelegenheid, waarbij de Stuurgroep Nationale Synode een bijrol vervulde. Vanuit NGK en GKv waren een kleine twintig personen aanwezig.

11.3 De slotmanifestatie 29 mei 2019

Op 29 mei 2019 is de viering van 400 jaar Dordtse Synode afgesloten met een slotmanifestatie. Deze manifestatie was geen Dordtse aangelegenheid, maar lag geheel in handen van de Stuurgroep. In een feestelijke en plechtige bijeenkomst in de Grote Kerk in Dordrecht is het woord gevoerd door o.a. prof. dr. A. van de Beek, dr. J.M. Burger en dr. Samuel Lee – de laatste is predikant, docent en bestuurder binnen één van de vele migrantenkerken in ons land en een trouwe deelnemer aan de Stuurgroep. Ook de heer Arie Slob, minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media, voerde het woord tijdens de slotmanifestatie. Hij onthulde een kunstwerk van Roel Herfst, passend bij de Verklaring van verbondenheid. Die Verklaring was kort daarvoor ondertekend door enkele tientallen personen met een officiële machtiging vanuit hun kerkgenootschap. Anderen ondertekenden de Verklaring ‘vanuit’

¹³ Zie voor beide nieuwsbriefberichten <https://www.gkv.nl/wat-ons-bindt-is-meer-dan-ons-scheidt/> en <https://www.gkv.nl/ode-aan-de-synode/>

maar niet ‘namens’ hun kerk of geloofsgemeenschap. Het accentverschil tussen de woorden ‘vanuit’ en ‘namens’ had in veel gevallen te maken met het feit dat de betreffende kerken een minder vaste bestuursstructuur hebben. In totaal staat een veertigtal namen onder de Verklaring van verbondenheid. Alle ondertekenaars lieten zich op het moment van ondertekening vergezellen door meerdere personen vanuit hun kerkverband of geloofsgemeenschap. Daarnaast hebben misschien wel honderden mensen een handtekening van instemming gezet op een kaart in het programmaboekje. Deze handtekeningen werden daarna zichtbaar gepresenteerd als blijk van de brede steun voor de Verklaring. De ondertekende Verklaring van verbondenheid heeft een plaats gekregen in het Dordrechts Museum, terwijl het kunstwerk van Roel Herfst te bewonderen is in een mooie nis in de Grote Kerk van Dordrecht.

11.4 Wel of niet ondertekenen

Vanuit de vrijgemaakte kerken heeft ds. M.H. Oosterhuis de Verklaring ondertekend. Hij wist zich na het overleg binnen DKE (zie hierboven onder paragraaf 11.1) en vanuit de opdrachten die de GS Meppel (2017) aan deputaten had gegeven voldoende gesteund voor deze handeling namens het hele kerkverband. Namens de Nederlands Gereformeerde Kerken zette de voorzitter van de LV Nunspeet (2016), ds. W. Smouter, zijn handtekening onder de Verklaring. ‘Vanuit’ de voortgezette Gereformeerde Kerken heeft ds. B. Bloemendal zijn handtekening geplaatst. Bij de CGK tekende prof. dr. H.G.L. Peels – lange tijd lid geweest van de Stuurgroep – eveneens niet ‘namens’ maar ‘vanuit’. In de voorbereidende bijeenkomst van 4 februari 2019 in Kampen (genoemd in paragraaf 11.1) waren weliswaar CGK-broeders aanwezig, maar in de weken erna werd allengs duidelijk dat de broeders van de CGK zich niet gemachtigd voelden voor een officiële ondertekening namens hun synode.

11.5 Hoe verder na 29 mei?

De Nationale Synode van 2018/2019 was aan de ene kant een afsluiting, maar markeert anderzijds ook een nieuw begin, een doorstart. De Verklaring van verbondenheid¹⁴ doet enkele principiële en praktische uitspraken met het oog op de komende jaren:

- *Wij spreken uit dat wij elkaar liefhebben en op elkaar rekenen en dat wij bereid zijn elkaar te helpen. In het verleden hebben wij vaak langs elkaar heen geleefd. Wij leven nu in een totaal andere tijd, waarin christen-zijn betekent tot een minderheid in ons land te horen. Wij verootmoedigen ons en wij verklaren dat wij elkaar blijvend zullen zoeken.*
- *Wij willen in de wereld getuigen van die liefde in woorden en daden. Zeker bij dat getuigenis kunnen wij elkaar niet missen en hebben wij elkaar heel hard nodig.*
- *Tegelijk roept deze eenheid in Christus ons op om zoveel mogelijk concreet onze verbondenheid vorm te geven. Wij hopen dat het verbond dat wij vandaag sluiten daaraan mag bijdragen.*
- *Wij komen de eerstkomende vijf jaar jaarlijks één dag als vertegenwoordigers van de kerken bij elkaar om de kerkelijke eenheid te bevorderen en te vieren. De eerste keer nodigt de Nationale Synode uit en geeft invulling aan deze ontmoetingsdag, daarna is de organisatie van deze dag de verantwoordelijkheid van de kerken zelf.*
- *Aan het grondvlak wordt het geloofsgesprek tussen de christenen in ons land door de deelnemende kerken en geloofsgemeenschappen van harte ondersteund. De onder 2. genoemde jaarlijkse vergadering draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.*
- *Wij onderzoeken met elkaar de mogelijkheden voor vormen van ontmoeting en samenwerking op het grondvlak en welke hindernissen zich daarbij voordoen.*
- *In het vijfde jaar wordt besloten hoe het verder gaat.*

Een doorstart dus. Na de herdenking en viering van dit jaar blijft er gewerkt, gebeden en gesproken worden, dat hebben veel kerken in Nederland elkaar onder ede beloofd. Wij laten elkaar nu niet meer los. Wij weten ons verantwoordelijk voor elkaar. Wij hebben wat te delen, we hebben elkaar ook wat te

¹⁴ Zie voor de Verklaring van verbondenheid bijlage 11 bij dit rapport.

zeggen. Deze gesprekken en aansporingen hebben niet onmiddellijk als doel tot kerkelijke eenheid te komen. Dan zouden we elkaar op dit moment overvragen. Maar er is wel iets veranderd. Er is een steen verlegd. Het is zoals dr. Lee – hierboven al even genoemd – eens zei: “Toen ik nog in mijn eigen land woonde strenden de vele christelijke denominaties kerken heftig met elkaar. Toen kwam de oorlog en de onderdrukking – en dat veranderde de gevoelens: van strijd naar ‘we hebben elkaar zo nodig’. En nu kom ik in het vrije en rijke Nederland, en wat tref ik hier aan: christelijke kerken die met elkaar vechten in plaats van gezamenlijk Gods liefde verbreiden. Stop daarmee.”

Concreet: er zal iets als een ‘stuurgroep Nationale Synode nieuwe stijl’ ontstaan die de ideeën en plannen in daden gaat omzetten. Onze kerken zouden daaraan hun steentje moeten bijdragen, zoals dat in de afgelopen jaren gedaan is. Dat zal moeten leiden tot genoemde jaarlijkse ontmoetingen en gesprekken, maar ook tot geloofsgesprekken aan de basis, in plaatselijke gemeenten. Daar komt bij dat de nieuwe beweging zich ook zal moeten verhouden tot gremia als de Raad van Kerken, het COGG, Missie Nederland en het Nederlands Christelijk Forum. Al deze organisaties vervullen een bepaalde rol op het gebied van gezamenlijk kerk-zijn. Het is zaak daarin elkaar te versterken. Graag ontvangt DKE-CCS de opdracht om aan deze doorstart constructief bij te dragen.

11.6 Voorstel besluiten

Besluit 1:

goedkeuring te verlenen aan de ondertekening van de Verklaring van verbondenheid voor wat de GKv betreft door de voorzitter van de vorige generale synode, ds. M.H. Oosterhuis, en voor wat de NGK betreft door de voorzitter van de vorige landelijke vergadering, ds. W. Smouter.

Besluit 2:

de doorstart en voortgang van het project Nationale Synode in de jaren na 2020 te ondersteunen door DKE en CCS ruimte te geven om deel te nemen aan de stuurgroep ‘nieuwe stijl’, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken en in gehoorzaamheid aan Gods Woord en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden.

Besluit 3:

op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN.

Besluit 4:

aan DKE-CCS op te dragen aan de volgende generale synode/landelijke vergadering rapport uit te brengen over de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. Ondertekening van de Verklaring van verbondenheid door de voorzitters van de vorige generale synode/landelijke vergadering namens onze kerkverbanden ligt in de lijn van het beleid dat onze kerken in het afgelopen decennium hebben gevoerd ten aanzien van het project Nationale Synode.
2. DKE-CCS hebben duidelijk gemaakt dat na de slotmanifestatie van 2019 een doorstart van het project Nationale Synode zinvol is, waarin gewerkt wordt in de lijn van de Verklaring van verbondenheid.
3. Onze kerken dragen er – met veel andere kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland – mede verantwoordelijkheid voor om in het veelkleurige maar ook verdeelde kerkelijke landschap in ons land niet aan elkaar voorbij te kijken, maar elkaar te blijven zoeken, aan te spreken en te bemoedigen. Dit alles om in het Nederland van nu te getuigen van de liefde van God en op te komen voor de eer van God.

12 COGG

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS en LV niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

12.1 Uitvoering

Deputaten en commissieleden hebben uitvoering gegeven aan de besluiten van de GS en de LV door als sectieleden deel te nemen aan de vergaderingen van het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte (COGG). Deze vergaderingen vinden driemaal per jaar plaats in het gebouw van de TUA te Apeldoorn. Er is steeds ruimte voor ontmoeting en voor het uitwisselen van gedachten over heel uiteenlopende kerkelijke of Bijbelse onderwerpen. Deputaten en commissieleden beamen de grond onder het besluit van de LV Nunspeet 2016. De ontmoeting met kerken/kerkelijke gemeenschappen op de 'rechterflank van de Gereformeerde Gezindte' heeft zeker waarde. De vergaderingen verlopen steeds in een broederlijke sfeer.

Vermelding verdienen ook de jaarlijkse conferenties die het COGG organiseert. In de verslagperiode gaat het om twee conferenties.

In 2018 was het thema: *Wat houdt Gereformeerd-zijn in?*, mede in verband met 400 jaar Synode van Dordrecht, met bijdragen van prof. dr. J. Hoek over: *Wat houdt Gereformeerd-zijn in en welke kernzaken van het Gereformeerd-zijn moeten we behouden?*. Dr. G.A. van den Brink hield een lezing over: *Wat bindt ons en wat scheidt ons binnen de Gereformeerde Gezindte?*. Hij ging in zijn referaat in op 'het oordeel der liefde'. Prof. dr. M.J. Kater gaf een korte reactie op de beide lezingen en nam deel aan het forum.

De conferentie van 2019 had als thema: *Om de katholiciteit van de kerk*, ondertitel: *We moeten allemaal katholiek zijn en blijven*. De hoofdlesing werd verzorgd door prof. dr. W. van Vlastuin: *Waarom katholiek vandaag*. Reacties op deze lezing werden gegeven door ds. A.J. Mensink, ds. W. van 't Spijker en ds. W. Visscher.

In de verslagperiode is het COGG bezig geweest met revitalisering van het platform. Zo zijn de statuten geactualiseerd en is er gewerkt aan het up-to-date maken van de website. Ook was er een bestuurswisseling.

In 2018 en 2019 zijn opnieuw conferenties georganiseerd voor gereformeerde theologiestudenten. De opdracht van de GS Meppel "de TU in Kampen op te roepen om studenten te stimuleren contact met studenten van gereformeerd belijden uit andere kerkgenootschappen te zoeken" heeft de aandacht van de sectie COGG en van het dagelijks bestuur van het contactorgaan. We stellen de synode voor deze opdracht niet te herhalen.

12.2 Voorstel besluit

Besluit:

te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op basis van voorgaande besluiten van en positieve rapportage aan LV.

Grond:

door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

13 Raad van Kerken

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS en LV niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

DKE en CCS behartigen de eenheid van de Gereformeerde belijders en allen die geloven. Vanuit die opdracht hebben we ons gebogen over de vraag hoe het contact met de landelijke Raad van Kerken vorm zou kunnen krijgen in de komende jaren. Uitkomst van ons overleg is, dat het ons streven is om gezamenlijk op te trekken, uitgaande van de opdracht die door de landelijke vergadering en synode zijn verstrekt aan deputaten en rekening houdend met gevoeligheden bij onze achterban.

13.1 Opdrachten vanuit de synodes en landelijke vergadering

De GS Nunspeet (CGK) formuleerde in hun besluitvorming de opdracht om te zoeken naar een wijze van contact met de Raad van Kerken 'op een lager niveau dan een lidmaatschap'.

De Generale Synode van Meppel 2017 gaf DKE de opdracht om te blijven deelnemen aan beraadgroepen als vorm 'om inhoudelijk te participeren' in het werk dat de Raad van Kerken verricht. De GKv streven op deze manier naar het doel om kerkelijk contact te houden.

De Landelijke Vergadering van de NGK te Nunspeet besloot om op bescheiden wijze betrokken te blijven en de kerken te dienen met een 'herbezinning van een (geassocieerd) lidmaatschap van de Raad van Kerken'.

Uit genoemde besluitvorming blijkt dat de doelen van de 3G-kerken niet wezenlijk verschillen van elkaar. Het nut en belang van contactoefening werd door alle drie kerken al langer gezien. Met name vanwege het praktische nut: de Raad van Kerken is al jarenlang een herkenbaar aanspreekpunt in het contact tussen de overheid en de kerken. Dit contact is van toenemend belang in onze tijd, die zich kenmerkt door voortgaande secularisatie.

In de afgelopen drie jaar is enkele malen het nut van deelname bewezen. Deputaten noemen hier:

1. gesprek met en beïnvloeding van de overheid over het zogenaamde 'kinderpardon';
2. bezinning die moet leiden tot adequate bestrijding van seksueel misbruik binnen kerkgenootschappen.

De inbreng vanuit de Schrift is vaak gewaardeerd tijdens het overleg binnen de beraadgroepen 'Geloven en kerkelijke gemeenschap' en 'Samenlevingsvragen'. Ook het samen overleggen binnen een projectgroep 'Ecologie en duurzaamheid' is nuttig gebleken.

Plaatselijk is er ook een toenemend contact tussen raden van kerken en diaconieën. Dit contact hoeft niet te leiden tot een verwatering van en het afbreuk doen aan het gereformeerde belijden. Integendeel, de Raad stelt het op prijs dat het gereformeerde belijden wordt ingebracht in het gesprek en overleg.

13.2 Overwegingen rondom een lidmaatschap van de Raad van Kerken

CCS, DKE en DE hebben enkele keren met het bestuur van de Raad van Kerken doorgesproken over de voor- en nadelen van een lidmaatschap. Dat gesprek nam onduidelijkheden weg, zoals het idee dat de Raad van Kerken een overkoepelend bestuur van de kerken zou willen zijn dat uitspraken voorbereidt die gezamenlijk gedragen dienen te worden.

De Raad van Kerken is een ontmoetingsplatform: bestuurslagen van bestaande kerken ontmoeten elkaar en gaan open en eerlijk in gesprek over situaties en ontwikkelingen in de kerken. Het beeld dat in het verleden getoond en gevormd is van een activistische kerkelijke beweging die politieke uitspraken doet (bijvoorbeeld over kernwapens en Midden-Oosten) is achterhaald. Dat beeld dienen we dan ook los te laten.

Juist in de ontmoetingen met anderen worden we uitgedaagd onze confessionaliteit en eigen identiteit duidelijk te formuleren. Als dat gebeurt, kan dat er bij gesprekspartners voor zorgen dat kennis van en respect voor het levend gereformeerde belijden toenemen. En omgekeerd: in de oecumenische contacten en gedachtewisseling kunnen wij als 3G-kerken verrijkt worden en op eenzijdigheden gecorrigeerd.

Wanneer er besluiten worden genomen en uitspraken worden gedaan, streeft de Raad naar consensus, maar dat wel op een nuchtere en ontspannen wijze. In de achterliggende jaren heeft de RvK uitspraak gedaan over een 'veilige kerk' (naar aanleiding van seksueel misbruik in de kerken). Deze verklaring is ondertekend door CGK, GKv en NGK. Verder heeft de Raad zich uitgesproken over wederzijdse dooperkenning door de kerken en heeft de Raad verantwoording afgelegd over het onrecht van de slavernij.

We hebben tot nu toe de keuze gemaakt om als 3G-kerken wel te participeren in beraad- en projectgroepen, maar geen lid te zijn van de RvK. Dat is te verklaren vanuit de behoedzaamheid van de 3G-kerken, maar in de praktische uitvoering ervaren de deputaten dit als gekunsteld. Dat we nu al niet meer op afstand meedoen, blijkt bijvoorbeeld uit onze actieve deelname in de grondige bespreking van het rapport van de Wereldraad van Kerken, *The Church*, van 2014 binnen de beraadgroep 'Geloven en kerkelijk gemeenschap'. In een Nederlandse vertaling: *De Kerk, op weg naar een gemeenschappelijke visie* (2014). Op de DOE-conferentie van 30 maart 2019 werd dit rapport ook uitgebreid besproken. De waarde van dit rapport is dat vertegenwoordigers uit een wereldwijd spectrum van kerken hun inbreng gegeven hebben en dat verschillen tussen de vele kerkelijke tradities niet gerelativeerd, maar eerlijk benoemd worden. Verder dat vervolgens gezocht wordt hoe we toch verder kunnen komen in het concrete zicht op één heilige algemene christelijke kerk.

13.3 Keuze voor een geassocieerd lidmaatschap

Deputaten hebben zich bezig gehouden met de vraag of een volwaardig lidmaatschap verantwoord is. In de statuten van de Raad van Kerken is nadrukkelijk ruimte voor deze vorm van contactoefening:

1. De Raad van Kerken in Nederland is een verbond (fellowship) van kerken, die de Heer Jezus Christus als God en Heiland belijden overeenkomstig de Schriften en die er daarom naar streven samen hun gemeenschappelijke roeping te vervullen tot eer van de ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest.
2. Een kerk die in associatie met de Raad is getreden:
 - a. vaardigt één bepaalde persoon uit zijn leidinggevend orgaan af, die in de plenaire vergadering van de Raad op uitnodiging van de voorzitter kan spreken met adviserende stem;
 - b. kan op uitnodiging van het moderamen deelnemen aan het werk van de beraad- en projectgroepen;
 - c. kan deelnemen aan het werk van de Raad van Kerken zonder te zijn gebonden aan besluiten of standpunten van de Raad;
 - d. betaalt een door de Raad jaarlijks vast te stellen financiële bijdrage, waarbij rekening wordt gehouden met het ledenaantal.

13.4 Voorstel besluiten

Besluit 1:
als geassocieerd lid toe te treden tot de Raad van Kerken.

Besluit 2:
te blijven participeren in beraadgroepen van de Raad van Kerken.

Zie voor het overzicht van lidkerken en associés RvK bijlage 13.1 bij dit rapport en voor de selectie uit Statuten en Huishoudelijk Reglement bijlage 13.2.

14 Andere kerkelijke contacten

In dit hoofdstuk zijn de besluitteksten van de GS en LV niet opgenomen. Voor een compleet overzicht van de besluitteksten van de LV Nunspeet 2016 en de GS Meppel 2017, zie bijlage 1 bij dit rapport.

DKE-CCS heeft in de afgelopen jaren deelgenomen aan de retraites van het Nederlands Christelijk Forum (NCF), ontving de uitnodigingen en de nieuwsberichten van Samen Kerk in Nederland (SKIN) en heeft een uitnodiging ontvangen om toe te treden tot het Overlegorgaan tussen Joden en Christenen (OJEC).

14.1 Nederlands Christelijk Forum

Het Nederlands Christelijk Forum is een initiatief dat ontstond in 2013. Het forum beoogt de relatie tussen de kerken in Nederland te verdiepen en te verstevigen. Het richt zich daarbij niet alleen op de zogenaamde ‘gevestigde’ kerken, maar ook op die kerken die in de evangelische- of pinkstertraditie staan. In navolging van het Global Christian Forum (GCF) wil het Nederlands Christelijk Forum (NCF) een open ruimte creëren waar christenen van een zeer breed scala van kerken en interkerkelijke organisaties met elkaar hun geloof delen, elkaar leren respecteren en samen gemeenschappelijke uitdagingen verkennen en beantwoorden, in openheid voor wat de Geest van God ons te zeggen heeft.

Jaarlijks organiseert de Stuurgroep van het Nederlands Christelijk Forum een retraite voor hen die geroepen zijn leiding te geven aan hun kerkgenootschap, geloofsgemeenschap of interkerkelijke organisatie. In 2018 was het thema *Kerk en Koninkrijk*. In 2019 *Hoe zijn we eenheidsbewerkende leiders?* Zowel DKE als CCS was bij deze retraites vertegenwoordigd.

14.2 Samen Kerk in Nederland

Sinds het eind van de jaren '90 is de kerkelijke kaart in Nederland drastisch veranderd. Terwijl de autochtone kerken leeglopen, is er een explosieve groei te zien binnen kerken met een andere culturele achtergrond. Verspreid over het hele land vinden er wekelijks honderden kerkelijke activiteiten plaats in 75 verschillende talen. Naar schatting zijn er 800.000 tot 1.200.000 migrantenchristenen die in 1200 uiteenlopende kerken samenkomen. In 1997 verenigden diverse migrantenkerken en internationale kerken zich in het landelijke en onafhankelijke SKIN (Samen Kerk In Nederland). Zie de website www.migrantenkerken.nl voor een overzicht van deze kerken.

DKE-CCS blijven op de hoogte van deze verheugende ontwikkelingen door van SKIN zowel de nieuwsbrieven als uitnodigingen te ontvangen.

14.3 Voorstel besluit

Het onderhouden van deze andere kerkelijke contacten valt onder de algemene opdrachten van CCS-DKE. Zie voorstel besluit 3 en 4 in hoofdstuk 4 van dit rapport.

15 Advies samenwerkende kerken

In dit hoofdstuk is de besluittekst van de GS niet opgenomen. Die tekst is wel te vinden in bijlage 1 bij dit rapport.

Anders dan in de GKv geeft de landelijke vergadering van de NGK niet steeds opnieuw opdracht over het ondersteunen van plaatselijke kerken en regio's. Dit wordt als de staande opdracht beschouwd.

15.1 Soort adviezen

DKE adviseert desgevraagd plaatselijke kerken. Adviezen worden voorbereid door de sectie 'Advies samenwerkende kerken'. Het betreft vooral samenwerking of het vormen van een samenwerkingsgemeente met gemeenten uit een ander kerkverband. Wanneer een kerkenraad de gemeente vraagt om in te stemmen met de plannen tot samenwerking en hij de classis om goedkeuring ervan vraagt, is volgens de GKv-regelingen hiervoor in de meeste gevallen het advies van DKE nodig. Soms gaat de vraag om advies ook over de betekenis van een synodebesluit of de toepassing van een regeling.

15.2 Positief over samenwerking

DKE hebben de afgelopen periode ruim tien plaatselijke kerken op hun verzoek van advies gediend. Dat is minder dan in de vorige periode. In toenemende mate zijn kerken ook al gaan samenwerken. Over de beoogde kerkelijke samenwerking konden we steeds positief adviseren. Dit was ook het geval als het ging om een kerkverband waar de GKv geen landelijke overeenstemming mee heeft. Zie voor het aantal kerken dat samenwerkt met een gemeente uit een ander kerkverband of deel uitmaakt van een samenwerkingsgemeente het overzicht op <https://onderwegnaar1kerk.nl/overzicht-plaatselijke-samenwerkingsgemeenten>. Daarnaast is er nog een aantal situaties van samenwerking met een gemeente uit de PKN of vGKN.

15.3 Nieuwe contacten

Het aantal kerkelijke contacten met gemeenten uit andere kerkverbanden dan waar we landelijk overeenstemming mee hebben, groeit. Op sommige plaatsen is er zoals gezegd al samenwerking met gemeenten uit de PKN of vGKN. Dat dit mogelijk is, hangt samen met de plaatselijke situatie. In de afgelopen periode hebben we ook positief geadviseerd over een plaatselijk kerkelijk contact met een Vrije Evangelische Gemeente. Ook hierbij speelt de plaatselijke situatie een belangrijke rol. Het is een interessante ontwikkeling als we zien hoeveel we plaatselijk al samen met andere gemeentes kunnen doen. Het is wellicht ook een uitdaging voor elders.

15.4 De goede afspraken en de ruimte die de classis geeft

Over samenwerking met gemeentes uit een ander kerkverband waarmee landelijk nog geen overeenstemming bestaat, hebben we als kerken afspraken gemaakt in een generale regeling. Zo helpen we elkaar om zorgvuldig te zijn, zeker als het gaat om de kerkdiensten. Voor kerkenraden die hun situatie herkennen in die Regeling, is zij een duidelijke aanmoediging. In afwijkende situaties betekent de Regeling een stimulans om extra zorgvuldig af te wegen wat juist is. Het is mogelijk dat een kerkenraad overtuigd is dat er meer samenwerking mogelijk en wenselijk is dan de Regeling formeel toestaat. De plaatselijke situatie en de kerkelijke richting van de gemeente waar contact mee is, kunnen daar redenen voor geven.

Het is goed dat de classis in die afwegingen meedenkt. De classis kan besluiten de kerkenraad te steunen in het ruimer interpreteren van de Regeling. Dit op voorwaarde dat het wel in de geest van de Regeling blijft, met name op het punt van Schrift en belijdenis.

In de classis ontmoeten de kerken elkaar immers voor onderlinge steun en advies en zien zij op elkaar toe; art. E63.4 KO. De classis staat vanuit het kerkverband het dichtst bij de plaatselijke kerken en kent de plaatselijke situatie van dichtbij. De classis kan daarom de plaatselijke gemeente steunen in haar beleid en de ruimte bieden om op verantwoorde manier af te wijken van de regeling. Zo kan de classis dan ook de samenwerking goedkeuren, volgens art. 5 van de regeling. DKE heeft hierbij volgens de generale regeling een adviserende taak vanuit het landelijk kerkverband. Dat zorgt voor eenheid in beleid en delen van ervaring.

15.5 Voorstel besluit

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door: desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten.

Voorstel besluit 2 is onderdeel van een voorstel voor algemene opdrachten; zie hiervoor hoofdstuk 4.

16 Communicatie

Voor kerkleden en geïnteresseerden is er de afgelopen jaren weinig naar buiten gekomen over het doen en laten van deputaten kerkelijke eenheid (en CCS). Elke drie jaar kwam er weliswaar een rapport uit dat voor iedereen beschikbaar was, maar tussentijdse communicatie over activiteiten en werkzaamheden was er niet of nauwelijks. DKE heeft daarom een commissie in het leven geroepen die de externe communicatie verzorgt. De commissie bestaat uit vier deputaten. Via verschillende kanalen, onder andere de GKv-nieuwsbrief, de website van de GKv, het blad Onderweg en de regionale kerkbladen binnen de GKv, houden we zo alle geïnteresseerden op de hoogte van interessante activiteiten en conferenties. Ook geven we meer achtergrondinformatie bij ontwikkelingen binnen de kerk. Zo werd er eind 2018 via de nieuwsbrief bijvoorbeeld een interview¹⁵ verspreid met prof. dr. Barend Kamphuis, waarin hij meer informatie geeft over de Verklaring van Verbondenheid die op 29 mei 2019 werd ondertekend. Ook laat hij in het gesprek zien welk proces hij in de afgelopen jaren heeft doorgemaakt op het gebied van kerkelijke eenheid. Verder is in de GKv-nieuwsbrief van april 2019 een interview¹⁶ opgenomen met de deputaten Geert Bruinsma (GKv) en Berthold Bloemendal (vGKN), beiden predikant in Frieschepalen, over de groeiende samenwerking tussen beide kerkverbanden.

Door het samengaan van DKE en CCS neemt de commissie Communicatie van DKE waar dat mogelijk is ook de communicatie richting de NGK en haar leden op zich. Het is mooi om te zien dat we met een commissie Communicatie transparant kunnen zijn over de stappen die we zetten en dat we ook in onze externe communicatie kunnen laten zien dat CCS en DKE nauw met elkaar samenwerken.

In april 2019 is binnen de NGK een medewerker communicatie benoemd, die beschikbaar is voor advies over en medewerking aan de communicatie van commissies en kerkelijke instellingen. In de toekomst wil de sectie Communicatie van DKE-CCS ook hem betrekken bij onze communicatie.

17 Financiën

In dit hoofdstuk is de besluitekst van de GS Meppel 2017 niet opgenomen. Die tekst is wel te vinden in bijlage 1 bij dit rapport.

17.1 Korte terugblik

De begroting van DKE loopt over een periode van drie jaar, van synode tot synode. Daarbij bleek steeds dat de deputaten in het jaar dat de synode werd gehouden over het algemeen minder vergaderden. Dat blijkt ook uit de begrote en toegezegde bedragen over de afgelopen jaren. Zo is voor 2017 € 10.000, voor 2018 € 12.000 en voor 2019 € 12.000 begroot en toegezegd. Voor 2020 gaat het weer om € 10.000.

¹⁵ <https://www.gkv.nl/wat-ons-bindt-is-meer-dan-ons-scheidt/>

¹⁶ <https://www.gkv.nl/de-gkv-en-de-vgkn-een-nadere-kennismaking/>

Als we kijken naar het verloop in de achterliggende periode, blijkt dat **2017** een jaar van een redelijk forse overschrijding van € 2000 is geweest. Totaal is er toen dus bijna € 12.000 uitgegeven. Behoudens één eenmalige bijdrage van € 850 aan het project 'kerkproeverij' bleek de overschrijding het gevolg van toegenomen reis- en vergaderkosten. Simpelweg omdat er meer activiteiten op het gebied van contacten waren. Met name de toenadering tot de NGK heeft daaraan bijgedragen, naast de 'inwerking' van de nieuwe deputaten (9!) en meerdere nieuwe contacten.

Het jaar **2018** was een 'druk' jaar: 19 vergaderingen gezamenlijk (al dan niet met CCS) tegenover 13 vergaderingen in 2017. Door zeer efficiënt te carpoolen en door een niet geringe besparing op de vergaderkosten kwam het totaal aan kosten op bijna precies de begrote € 12.000 uit. Daarbij is de € 3000 bijdrage aan de Nationale Synode (2018/2019) niet meegerekend. Deze bijdrage is feitelijk ook geen post 'onkosten vergaderingen deputaten' en zou onder 'algemene kosten GKv' moeten worden afgeboekt.

17.2 Vooruitkijkend tot en met 2023

Er zijn enkele opmerkingen te maken als we vooruitkijken naar de komende jaren. Het jaar 2019 is nog te kort onderweg om aan de cijfers iets te kunnen ontlenuen. Echter, de verwachting is dat het aantal vergaderingen niet zal afnemen, maar eerder mogelijk iets zal stijgen, onder andere door vergaderingen met de Raad van Kerken, de Nationale Synode, het Vijfkerkenoverleg en andere contacten. Doordat DKE nu samen vergadert met CCS, zal er de komende jaren wellicht een geringer aantal mensen bij DKE betrokken zijn. In cijfers is dat nog niet goed weer te geven.

Qua reiskosten kan niet verder worden bezuinigd, in elk geval niet in de huidige samenstelling. Ditzelfde geldt voor de vergaderkosten. Als we voorzichtig vooruitkijken naar de kosten voor 2019, dan lijkt € 13.000 redelijk reëel; er is € 12.000 toegezegd.

Het jaar 2020 is DV het synodejaar. Of daarin – zoals misschien eerder wel het geval was – minder vergaderd zal worden, is de vraag. De toename in het aantal contacten en dus het aantal activiteiten speelt daarbij de grootste rol. Ook de gedeeltelijke vernieuwing van het DKE-bestand kan met voorgesprekken en inwerken zorgen voor meer vergaderingen. Het lijkt redelijk de kosten daarom bij te stellen van de voorlopig toegezegde € 10.000 naar een bedrag dat gelijk is aan dat van de verwachte uitkomst voor 2019: € 13.000.

Een voorspelling voor 2021 en verder lijkt nog moeilijker, maar het bedrag dat dan zal moeten worden uitgegeven zal zoals het nu lijkt zeker niet uitkomen onder de bedragen van 2019 en 2020. Wellicht moeten we zekerheidshalve voor 2021 t/m 2023 uitgaan van € 14.000 per jaar. Extra kosten zoals bijvoorbeeld kosten voor de Nationale Synode en de Raad van Kerken rekenen we daarbij niet mee. Voor 2020 verwachten we dus € 13.000 en voor 2021 t/m 2023 € 14.000 per jaar. Bovenstaande overwegingen zijn gemaakt, uitgaande van het gegeven dat CCS en DKE een gescheiden kasstroom houden tot in elk geval 2023.

17.3 Financiën CCS

In het rapport van CCS binnenland LV Nunspeet is voor de jaren 2017-2020 € 5.000 per jaar begroot. In het tweede rapport van de Financiële Commissie (FC) aan de LV Nunspeet is vermeld dat over de periode 2015-2017 voor relaties met andere kerken binnenland € 13.919 is uitgegeven. De penningmeester van de FC meldde ons dat in 2018 € 6.425 is uitgegeven. In dit laatste jaar was een bijdrage begrepen voor de Nationale Synode Dordrecht van € 2.500. Ook in 2019 zal een bedrag van € 2.500 aan de Nationale Synode betaald worden.

Op weg naar een nieuwe kerk met GKv steken we de hoofden en harten vaker bij elkaar in ons onderling overleg en meerdere oecumenische contacten zijn geïntensiveerd. Dat betekent een lichte

verhoging van de vergader- en reiskosten. Het is te voorzien dat een nieuw te vormen CCS-DKE met minder leden toe kan dan de huidige samenstelling. Zodoende is te voorzien dat de kosten voor de periode tot en met 2023 niet omhoog gaan.

Aldus vastgesteld

Namens de Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken Binnenland NGK

S. Huizinga, voorzitter

ds. H.J. Zuidhof, secretaris

Namens Deputaten Kerkelijke Eenheid GKv

ds. T. Dijkema, voorzitter

ds. J. Luiten, secretaris

Augustus 2019

Het jaarrapport 2017-2018 is te lezen op:

<https://www.gkv.nl/organisatie/generale-synode/gs-2020/jaarrapporten-gs-2020/>

Bijlage 1 Besluiten LV Nunspeet 2016 en GS Meppel 2017

Besluiten LV Nunspeet 2016 en GS Meppel 2017

LV Nunspeet 2016 besluit 10.01

GS Meppel 2017, Acta art. 65-76

4. Algemene opdrachten

Volledigheidshalve vermelden we hier dat de LV geen nieuwe algemene opdrachten voor CCS formuleerde. Algemene opdrachten worden geacht gedekt te zijn door de blijvende taakomschrijving van CCS, zoals die door de LV werd vastgelegd in “01.12 Besluit Commissieopdrachten, sectie 10.01”.

Besluit LV Nunspeet 2016, 01.12 Besluit Commissieopdrachten

10.01 Commissie contact en samenspreking met andere kerken – Binnenland

1. de Nederlands Gereformeerde Kerken te vertegenwoordigen in binnenlandse contacten.
2. met betrekking tot de GKv en CGK de gesprekken met de GKv en CGK voort te zetten en in deze samenspreking te streven naar daadwerkelijke kerkelijke eenheid;
3. de plaatselijke kerken aan te moedigen tot verdere toenadering tot genabuurde GKv en CGK gemeenten;
4. het werk van de DOE -groep (regelgeving, advisering en bezinning) te continueren
5. met betrekking tot PKN de breed-oecumenische gesprekken, tussen afgevaardigden van de PKN, de CGK, de GKv, de VGKiN en de NGK, voort te zetten, een generale regeling met betrekking tot het gastlidmaatschap te ontwerpen en over het resultaat daarvan aan de eerstvolgende Landelijke Vergadering te rapporteren.
6. met betrekking tot de RAGB de deelname daaraan te continueren.
7. met betrekking tot de vGKN het contact met de vGKN voort te zetten en met het oog op kerkelijke eenheid waar nodig in overleg te treden met die regio's waar vGKN gemeenten voorkomen
8. het lidmaatschap van COGG voort te zetten, vooral met het oog op ontmoeting van de rechterflank van de Gereformeerde Gezindte.
9. met betrekking tot Raad van Kerken de kerken te dienen met een herbezinning ten aanzien van een (geassocieerd) lidmaatschap van de Raad van Kerken, bij voorkeur in samenspraak met CGK en GKv.
10. met betrekking tot de Nationale Synode
 - a. de CCS te laten participeren in de werkgroep die de Nationale Synode voorbereidt en de kerken te doen vertegenwoordigen bij toekomstige Nationale Synodes
 - b. voor dergelijke vertegenwoordigingen financiële middelen beschikbaar te stellen
11. Van deze werkzaamheden verslag uit te brengen aan de kerken met het oog op de volgende Landelijke Vergadering;
12. het papieren en digitale archief van de commissie zodanig te beheren dat het een volledig en geordend overzicht geeft van haar activiteiten, met het oog op overdracht aan een opvolger of het Landelijk Archief NGK.

Besluit GS Meppel 2017 Acta art. 65, 30 juni 2017

GS besluit 1:

deputaten kerkelijke eenheid decharge te verlenen.

GS besluit 2:

- a. de kerken op te roepen om regelmatig te danken en te bidden voor de eenheid met hen die van Christus zijn;
- b. deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid en contacten.

GS besluit 3:

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:

1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
6. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder 1-5 genoemde nadere uitwerking te geven.

GS besluit 4:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

GS besluit 5:

deputaten opdracht te geven om – reagerend of juist proactief – in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. Zij hebben de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houden zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doen dit op basis van voortgaande theologische bezinning. Deputaten zullen van hun handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode.

Besluit 6:

1. goed te keuren dat deputaten positief ingingen op het initiatief 'Back to Church Sunday' van de Raad van Kerken;
2. aan de algemene opdrachten voor DKE toe te voegen: 'Namens de kerken ingang zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. Het deputaatschap heeft daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere deputaatschappen of instellingen in de kerken.'

Gronden:

1. Op lokaal niveau wordt al op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg en aan vergelijkbare initiatieven.
2. De GS Ede sprak al uit dat deelname aan beraadgroepen van de Raad van Kerken past binnen een beleid waarin soms niet direct kerkelijke eenheid, maar wel kerkelijk contact als doel wordt nagestreefd.
3. Inhoudelijk faciliteert deze proef de kerken die eraan willen deelnemen, om te midden van de andere kerken in Nederland ook het gereformeerde belijden uit te dragen in de samenleving.
4. Bij het toenemen van de kerkelijke contacten is het goed als er duidelijkheid is welk generaal deputaatschap de primaire verantwoordelijkheid heeft om ingang te zijn voor andere kerken en groepen; tegelijkertijd kan de uitwerking van één en ander de mogelijkheden van dit deputaatschap te boven gaan.

5. Contact NGK-GKv

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017, herzien op 20 januari 2018

LV besluit 1:

De kerken stellen de GKv voor in een gezamenlijke landelijke bijeenkomst concrete stappen te zetten op weg naar kerkelijke eenheid tussen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Nederlands Gereformeerde Kerken in landelijk verband. Voorstellen van de Werkgroep Convergentie Kerkorde en Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (samengesteld door DKE en CCS) kunnen daarbij worden benut.

Grond:

Herstel van eenheid is een opdracht van Christus, zeker met kerken die ons zo na staan. De toenemende druk die christenen in onze samenleving ervaren maakt deze opdracht des te dringender. Het voorbereidende werk in de achter ons liggende jaren, in het bijzonder op de gebieden van het gezag van de Heilige Schrift (hermeneutiek), de eenheid van belijden die wij hebben in de drie Formulieren van Eenheid en het voortgaande werk gericht op convergentie van KO en AKS bieden ook het perspectief van volledige kerkelijke eenheid.

LV besluit 2:

De kerken moedigen elkaar aan verdere toenadering tot naburige GKv gemeenten na te streven alsook om regionaal het gesprek met de GKv te gaan voeren.

Grond:

Kerkelijke eenheid krijgt allereerst gestalte in plaatselijk verband. De groeiende samenwerking in veel plaatsen is zeer verheugend. Verder kan de onderlinge bemoediging en elkaar vasthouden als kerken op de weg van Christus ook plaatsvinden op regionale en classis-vergaderingen.

LV besluit 3:

De kerken besluiten de bestaande commissies van de Landelijke Vergadering en de kerkelijke instellingen op te dragen de mogelijkheden te benutten tot intensievere samenwerking waar dat zegenrijk is voor de plaatselijke kerken en ten dienste van de missie van de kerk.

Grond:

De gerealiseerde en groeiende samenwerking tussen landelijke commissies en instellingen van de kerken stemt tot vreugde. De LV Zeewolde heeft reeds bij haar besluitvorming er voortdurend op gelet dat zij nog bestaande verschillen in kerkelijke praktijk en orde tussen GKv en NGK verkleint. Het is

wenselijk dat deze 'oecumenische toets' ook deel uitmaakt van de werkwijze van commissies en instellingen.

LV besluit 4:

De kerken doen een beroep op de GKv (en de CGK) om gezamenlijk te blijven zoeken naar wegen om voor God en mensen verantwoord met homoseksuele broeders en zusters in de kerk om te gaan.

Grond:

Bij herhaling is naar voren gebracht dat het goed en nodig is dit gezamenlijk te bespreken.

LV besluit 5 (Herzien op 20 januari 2018):

De kerken dragen de CCS op voortvarend samen te werken met de DKE van de GKv in het kader van de door NGK LV en GKv-synode genomen besluiten om een hereniging van NGK en GKv tot stand te brengen.

In dat kader zal de CCS optimale medewerking verlenen aan de gezamenlijk op 11 november 2017 in te stellen regiegroep GKv-NGK inzake de uitvoering van het traject naar kerkelijke eenheid. Tot deze medewerking behoort het voordragen van leden voor de beoogde regiegroep zowel vanuit de CCS als van buiten de CCS.

De kerken dragen de CCS op voor de tussentijd, op die weg naar eenheid, bijzondere aandacht te schenken aan ruimte voor kanselruil, beroepbaarheid van elkaars predikanten, beleidsruimte voor samenwerkingsgemeenten en regionale ontmoetingen, en in deze zaken de plaatselijke kerken te ondersteunen.

Grond:

Door de recente besluitvorming op de GS van de GKv, uitmondend in het besluit "om een mogelijke hereniging voor te bereiden", is het verstandig om de uitvoering van het traject naar volledige kerkelijke eenheid op te dragen aan een gezamenlijke regiegroep, die optimaal van de ervaring van de CCS gebruik zal maken.

Ondertussen blijft de groei naar eenheid nu al plaatselijk en regionaal ruimte voor nieuwe stappen vergen.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 73, 30 juni 2017

GS besluit 1:

de brieven genoemd onder Materiaal 5 tot 19 te honoreren als bijdragen in het kerkelijk gesprek over de contacten met de NGK, en via de navolgende besluiten te beantwoorden.

Grond:

De briefschrijvende kerken reageren op een langlopend proces, dat ook in deze synode wordt voortgezet. De bijdrage van de kerken komt meer tot haar recht wanneer ze wordt meegenomen in nieuwe besluitvorming, dan wanneer ze enkel mag dienen om de besluiten van eerdere synodes te beoordelen.

GS besluit 2:

in te stemmen met de omschrijving van de betekenis van het besluit van GS Ede 2014-2015 in Acta art. 89 besluit 3 en 4 zoals deputaten die in hun rapport hebben weergegeven:

- a. de belemmering was een belemmering om van gesprekken over te gaan tot daadwerkelijke samensprekingen;
- b. in de gesprekken met het oog op kerkelijke eenheid blijft er een belangrijk verschil in de kerkelijke praktijk ten aanzien van vrouwelijke ambtsdragers;

- c. uitgaande van de consensus met betrekking tot de hermeneutiek, waarin we samen willen buigen voor het Woord van God, zal met het oog op kerkelijke eenheid in onderling vertrouwen het gesprek over dit onderwerp worden voortgezet.

Grond:

Na de synode bleek dat de formulering van dit besluit vatbaar was voor misverstand, alsof toelating van vrouwen tot de ambten nu geen belemmering voor kerkelijke eenheid meer zou zijn; de bereikte overeenstemming op het punt van het Schriftverstaan gaf een uitgangspunt om in het kader van samsprekingen juist verder te spreken over schriftuitleg en toepassing daarvan.

GS besluit 3:

- a. in lijn met de synoden van Zwolle 2008 en volgende dankbaar te constateren dat de NGK als landelijk verband zich van harte binden aan de gereformeerde belijdenis;
- b. dankbaar de verheugende tendens te constateren dat de afzonderlijke NGK-kerken meer belang hechten aan de binding aan deze confessie door de ambtsdragers;
- c. met instemming kennis te nemen van het rapport Perspectieven van de Werkgroep Convergentie Kerkorde en AKS, met name het gedeelte 'Eenheid in belijden' over de manier waarop de binding aan de belijdenis kerkelijk vorm krijgt, en dankbaar te constateren dat op dit punt overeenstemming bereikt is tussen DKE en CCS;
- d. uit te spreken dat met deze overeenstemming, wanneer zij ook geaccordeerd wordt door de Landelijke Vergadering van de NGK, de hindernissen zijn overwonnen die de GS Zwolle 2008 nog aanwees met betrekking tot de binding aan de belijdenis;
- e. deputaten op te dragen om deze uitspraak onder de aandacht van de kerken te brengen, eventuele reacties van de kerken te verwerken en de eerstvolgende synode te dienen met een zo mogelijk afrondend rapport hierover;
- f. deputaten op te dragen in samenwerking met CCS te werken aan een gedeelde kerkrechtelijke vormgeving.

Gronden:

1. Alle predikanten bij de NGK hebben voor zover bekend het ondertekeningsformulier ondertekend; voor kandidaten behoort dit tot de standaardprocedure.
2. Ook ouderlingen en diakenen in de NGK ondertekenen in toenemende mate het ondertekeningsformulier; de regiovergaderingen zien er in toenemende mate op toe dat dit gebeurt.
3. De praktijk van ondertekening van de belijdenis en het toezicht daarop is in de NGK vrijwel gelijk geworden aan die in de GKv; nieuwe regelingen m.b.t. de toelating van predikers vermelden niet meer de mogelijkheid om ondertekening te weigeren.
4. Deze praktijk bevestigt de overeenstemming over de aard van de binding aan de belijdenis waarvan eerder de synodes van Zwolle 2008 en Harderwijk 2011 dankbaar kennisnamen.
5. Uit het rapport Perspectieven van de WCKA blijkt dat er nu ook overeenstemming is over wat door de synode van Zwolle 2008 nog als hindernissen genoemd werd, namelijk de kaders waarin bij de NGK de ondertekening functioneert, te weten de Preambule en art. 17 en 34 AKS, alsmede voor de manier waarop in het verleden het onderscheid tussen Christus als fundament en zaken in de belijdenis die het fundament niet raken, werd gebruikt.
6. De loyale en onbekrompen binding aan de leer van de Schrift zoals beleden in de gereformeerde belijdenissen, en een goede kerkelijke inbedding ervan, blijven wezenlijk voor de eenheid en identiteit van gereformeerde kerken. Als gezamenlijk belang, vooral ter wille van de bescherming van de gemeenten, blijft dat alle aandacht waard; dat geldt niet alleen voor deputaten, maar ook voor kerkenraden en classes/regio's.

7. Vanwege dit belang, en omdat het rapport Perspectieven nog niet aan de kerken kon worden toegezonden, is het wijs om de kerken alsnog op de inhoud van dit rapport te wijzen en de gelegenheid te geven zich de conclusies eigen te maken en/of er op te reageren.
8. Met het oog op verdere groei naar eenheid van NGK en GKv is een gedeelde kerkrechtelijke vormgeving belangrijk.

GS besluit 4:

- a. te constateren dat door het besluit van de synode dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot het ambt van diaken, het ambt van ouderling en het ambt van predikant, een belangrijk verschil tussen NGK en GKv is weggenomen, zodat er op dat punt geen belemmering meer is voor de voortgang van de samensprekingen;
- b. deputaten op te dragen, uitgaande van de consensus over de hermeneutiek en in aansluiting bij het genoemd besluit, samen met CCS:
 1. aandacht te geven aan de voor de dienst van vrouwen in het ambt wederzijds gebruikte uitgangspunten en argumenten;
 2. af te stemmen hoe de toelating van vrouwen tot het ambt in de praktijk verloopt.

GS besluit 5:

- a. met diepe vreugde op te merken dat God ons het geschenk van hernieuwde geestelijke eenheid geeft met onze broers en zussen van de NGK, waardoor ook aan volledige kerkelijke eenheid in de nabije toekomst gewerkt kan worden;
- b. de uitnodiging van de NGK voor een gezamenlijke vergadering van deze synode met de Landelijke Vergadering, gericht op hereniging, te aanvaarden;
- c. deputaten op te dragen om:
 1. alles te doen wat nodig is om een zo spoedig mogelijke hereniging van de kerkverbanden voor te bereiden;
 2. in samenwerking met de CCS, waar mogelijk en gewenst, het proces van herstel en verzoening op plaatselijk niveau te stimuleren en te ondersteunen.

Gronden:

1. Uit de besluiten 3 en 4 met hun gronden blijkt dat de belemmeringen voor eenwording die eerdere synodes aangaven, inmiddels zijn weggenomen of weggenomen zullen zijn wanneer de overeenkomst ook door de LV geaccordeerd is. Op het punt van de hermeneutiek, de kerkelijke besluiten ten aanzien van de roeping van vrouwen tot het ambt en de binding aan de belijdenis zijn er geen wezenlijke verschillen meer tussen beide kerkverbanden.
2. Het gebed van onze Heer om eenheid (Joh. 17) beweegt ons om hereniging niet langer dan nodig uit te stellen.
3. Een gezamenlijke vergadering betekent in deze fase nog geen bezegeling van kerkelijke hereniging maar is wel een krachtig signaal dat past bij de dankbaarheid voor de goede voortgang van de samensprekingen.
4. Naast hereniging van de kerkverbanden is het van groot belang dat er op plaatselijk niveau gewerkt wordt aan kerkelijke eenheid tussen GKv- en NGK-gemeentes.
5. Het helen van de breuk van 50 jaar geleden kan niet zonder goede zorg voor de wonden die destijds zijn geslagen. De verzoening in Christus geeft ruimte om de geschiedenis eerlijk onder ogen te zien.

GS besluit 6:

- a. vanwege de bereikte overeenstemming plaatselijk verdere samenwerking mogelijk te maken, in de vorm van het toelaten van elkaars predikanten om voor te gaan in de kerkdiensten, en het aanvaarden van elkaars leden;
 - b. daartoe de volgende regeling te aanvaarden:
- GENERALE REGELING VOOR PLAATSELIJK CONTACT EN SAMENWERKING MET EEN NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERK (niet opgenomen)

Gronden:

1. In de NGK geldt op gelijke wijze als in de GKv de instemming met de gereformeerde belijdenis als voorwaarde voor het toegelaten worden als predikant.
2. De bereikte overeenstemming over de binding aan de belijdenis geeft het vertrouwen dat de NGK als geheel zich binden aan de belijdenis en dat dit ook uitwerking vindt in de toelating van predikanten. Op dit punt kan aan de NGK hetzelfde vertrouwen gegeven worden als aan de CGK.
3. De GKv geven geen ruimte aan voorgangers die de belijdenis niet hebben ondertekend.

Besluit GS en LV gezamenlijk, 11 november 2017

Besluit 1:

het verlangen uit te spreken om te komen tot één kerkgemeenschap, op basis van de Schrift als woord van God, in gebondenheid aan de Gereformeerde belijdenisgeschriften en ingericht volgens de beginselen van het Gereformeerde kerkrecht.

Gronden:

1. De Heer van de kerk heeft onze harten tot elkaar gebracht, waardoor de uitnodiging van de landelijke vergadering van de NGK door de generale synode van de GKv royaal kon worden aanvaard.
2. Na deze ontmoeting willen we tot eer van God verder gaan op weg naar eenheid.
3. Met vreugde herkennen we over en weer de inzet om trouw te blijven aan de Schrift en de Gereformeerde belijdenis.
4. In de vormen van het kerk-zijn baseren we ons beide op het Gereformeerde kerkrecht, waardoor onderlinge verschillen goed overbrugbaar zijn.

Besluit 2:

met het oog op deze eenwording een regiegroep (RG) in te stellen met de volgende opdracht:

- a. geef stuur aan het proces van hereniging en communiceer hierover regelmatig met de kerken;
- b. inventariseer wat wanneer nodig is om de eenwording mogelijk te maken en zie toe op een tijdige uitvoering van deze werkzaamheden;
- c. inventariseer welke deputaten, commissies of bijzondere kerkelijke organisaties werkzaam zijn op de terreinen die raken aan de eenwording, en betrek ze bij dit proces;
- d. zie erop toe dat de werkzaamheden van de onder c genoemde instanties onderling convergeren en tezamen een consistent en afdoende geheel opleveren;
- e. stem af met deputaten kerkelijke eenheid (GKv) en de commissie voor contact en samenwerking (NGK) inzake de uitvoering van hun opdrachten om de plaatselijke kerken, regionale vergaderingen en classes aan te moedigen en te steunen bij de groei naar eenheid;
- f. rapporteer voor 1 januari 2020 aan de generale synode en de landelijke vergadering.

Besluit 3:

- a. de onkosten van de regiegroep te laten vergoeden door de deputaten financiën en beheer van de GKv, die op hun beurt 22 % van deze kosten zullen doorberekenen aan de financiële commissie van de NGK;
- b. de regiegroep opdracht te geven om zo spoedig mogelijk een begroting te ontwerpen en deze ter goedkeuring voor te leggen aan de deputaten financiën en beheer van de GKv en de financiële commissie van de NGK.

Besluit 4:

de reeds verstrekte opdrachten aan deputaten kerkelijke eenheid (GKv) en de commissie voor contact en samenwerking (NGK) aan te vullen met de opdracht hun taken in het traject van hereniging van GKv en NGK uit te voeren in afstemming met en onder verantwoording aan de regiegroep.

Besluit 5:

op voorstel van de moderamina van de LV NGK en de GS GKv in de regiegroep de volgende personen te benoemen:

ds. K. Harmannij	GKv Eindhoven-Best
mw. M. Harmsen	GKv 's-Gravenhage-Zuid/Rijswijk
H.A. Vlieg-Kempe	GKv Assen-Marsdijk
ds. R.J. Vreugdenhil	GKv Capelle a/d IJssel Zuid-West
A.P. de Boer	NGK Voorthuizen/Barneveld
P.D. Dekker	NGK Apeldoorn
S. Huizinga	NGK Arnhem
J. van der Stoep	NGK Amersfoort-Vathorst

6. Contact met de CGK

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken dragen de commissie op de gesprekken met de CGK voort te zetten, dit op grond van de eerder gevonden wederzijdse erkenning van elkaar, die bevestigd is door de erkenning dat de verschillen in benadering t.a.v. a) de binding aan de belijdenis van alle ambtsdragers en b) de binding aan Kerkorde en Akkoord voor kerkelijk samenleven geen *principiële* verschillen zijn en derhalve geen obstakels vormen op weg naar daadwerkelijke eenheid.

Grond:

herstel van eenheid is een opdracht van Christus, zeker met kerken die ons zo na staan.

(Besluit 2 is geschrapt)

LV besluit 3:

De kerken spreken uit dat, wanneer ons door de CGK gevraagd wordt het gesprek over vrouw en ambt voort te zetten, dit te doen mede vanuit de overeenstemming tussen de GKv en de NGK over hermeneutiek.

Grond:

in onderlinge gesprek profiteren van (resultaten van) gesprekken met andere kerken.

LV besluit 4:

De kerken doen een beroep op de CGK (en de GKv) om gezamenlijk te blijven zoeken naar wegen om voor God en mensen verantwoord met homoseksuele broeders en zusters in de kerk om te gaan.

Grond:

bij herhaling is naar voren gebracht dat het goed en nodig is dit gezamenlijk te bespreken.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 71, 18 mei 2017

GS besluit 1:

- a. dat in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer, gewerkt dient te worden aan kerkelijke eenheid met deze kerken; deze roeping geldt zowel de gezamenlijke kerken als ook de plaatselijke gemeenten;
- b. dat deputaten voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe moeten blijven stimuleren en faciliteren;
- c. dat in het belang van het oog houden voor elkaar en het meeleven met elkaar – waarnemers uit de CGK uitgenodigd worden op de vergaderingen van de generale synode, om naar elkaar te luisteren en van elkaar te leren, en andere kerkelijke vergaderingen op te roepen datzelfde te doen.

GS besluit 2:

- a. deputaten op te dragen samen te spreken met deputaten eenheid van de CGK over alles wat uitvoering van de algemene opdracht dient;
- b. deputaten aan te bevelen om ook in de toekomst inhoudelijke onderwerpen die zowel de Hersteld Hervormde Kerk als de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerken aangaan te bespreken in een tripartiet overleg.

7. Deputaten-Overleg Eenheid

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken spreken uit het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning - te continueren.

Gronden:

de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;

de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;

de samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

LV besluit 2:

De kerken spreken uit het *'Model voor plaatselijke regeling voor de roeping van een predikant in een samenwerkingsgemeente'* te aanvaarden.

Grond:

Het document geeft samenwerkingsgemeenten een goede handreiking voor het beroepen van een predikant, die zoveel als mogelijk is overeenstemt met de regelgeving op dit gebied binnen de 3 kerkverbanden.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 70, 18 mei 2017

GS besluit 1:

deputaten op te dragen te blijven participeren in Deputaten Overleg Eenheid (DOE).

Gronden:

1. De samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden.
2. De samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn.
3. De samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

GS besluit 2:

Het *'Model voor plaatselijke regeling voor de roeping van een predikant in een samenwerkingsgemeente'* te aanvaarden.

Grond:

Het document geeft samenwerkingsgemeenten een goede handreiking voor het beroepen van een predikant, die zoveel als mogelijk is overeenstemt met de regelgeving op dit gebied binnen de drie kerkverbanden.

8 Contact met de vGKN

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken spreken uit het oecumenisch akkoord tussen vGKN en NGK te aanvaarden en contacten met vGKN voort te zetten met het oog op kerkelijke eenheid.

Grond:

Herstel van eenheid is ons geboden, ook met gereformeerde kerken die later dan anderen op ons pad zijn gekomen.

LV besluit 2:

De kerken dragen de CCS op in overleg te treden met de regio's Noord, en Holland Zuid met het oog op contacten met vGKN gemeenten in hun ressort, die mogelijk leiden tot vereniging.

LV besluit 3:

De kerken dragen de CCS op in de contacten met vGKN ook (gezamenlijk) overleg te voeren met vertegenwoordigers en gemeenten van andere kerken (m.n. GKv, CGK, PKN), waar en wanneer dat nodig is.

Grond:

Bij het mogelijk betrekken van een aanbouw bij het NGK-huis is het goed de ramen en deuren naar anderen toe open te houden.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 67, 18 mei 2017

GS besluit:

- a. goed te keuren dat deputaten kerkelijke eenheid zijn ingegaan op de uitnodiging van de vGKN met hen kennis te maken;
- b. deputaten opdracht te geven het gesprek met de vGKN (zo mogelijk samen met CGK en NGK) voort te zetten en van hun bevindingen te rapporteren aan de eerstkomende generale synode.

Gronden:

1. deputaten gaven inhoud aan hun opdracht te reageren op ontwikkelingen in andere kerkgenootschappen;
2. in de eerste verkennende contacten herkennen we bij deze kleine kerkgemeenschap veel van wat gereformeerde kerken bindt, terwijl er een verschilpunt is inzake vrouwelijke ambtsdragers.

9 Contact met de PKN

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken stemmen in met het voorstel van vertegenwoordigers van de vijf kerken (CGK, GKv, NGK, PKN en vGKN) om 'bijzondere betrekkingen' aan te gaan, zoals verwoord in de concept-verklaring in bijlage 7, om voortaan elkaars leden te aanvaarden, elkaars leden als gastlid te aanvaarden en onderling elkaars kansels open te stellen met inachtneming van de eigen kerkorde.

Grond:

Het is waardevol dat de plaatselijke kerken van gereformeerd belijden zo veel mogelijk gezamenlijk optrekken.

LV besluit 2:

De kerken besluiten over te gaan tot het uitnodigen van predikanten uit andere kerk(verband)en

- a. na de gemeente daarover gesproken te hebben met het oog op haar instemming en
- b. de kerken in de regio in het kader van art. 37.2 AKS op de hoogte gesteld te hebben.

Grond:

Het geestelijke en kerkelijke verband - zowel plaatselijk als regionaal/landelijk - vraagt om een plaatselijk en regionaal/landelijk zo groot mogelijk draagvlak voor het voorgestane voorgangers-uitnodigingsbeleid van de kerkenraad.

LV besluit 3:

De kerken dragen de CCS-binnenland op een regeling met betrekking tot het gastlidmaatschap te (laten) ontwerpen.

Grond:

Mocht het tot een aanvaarding van de voorgestelde bijzondere betrekkingen tussen de vijf kerk(verband)en van het vijfkerkenoverleg komen dan is het nuttig dat er een generale afspraak over de inhoud van het gastlidmaatschap van een gemeente is.

Met betrekking tot de raad van advies voor het gereformeerde belijden (RAGB):

LV besluit 1:

Hoewel de deelname aan de RAGB niet voortkomt uit een besluit van de LV Zeewolde, spreken de kerken uit de deelname aan de RAGB te continueren en officieel onder te brengen bij de CCS.

Grond:

Het is goed in gesprek met de PKN bij te dragen aan het stimuleren van het belang van de gereformeerde confessie.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 66, 18 mei 2017

GS besluit 1:

- a. het verlangen naar eenheid dat uit het voorstel spreekt te waarderen en het voorstel om bijzondere betrekkingen aan te gaan te beschouwen als een hartelijke uitnodiging om nader kennis te maken en het gesprek met elkaar aan te gaan;
- b. deputaten op te dragen bij die bespreking door te spreken over:
 - hoe wij ons tot elkaar hebben te verhouden in bijbels licht, met name als het gaat om het verschil van inzicht rond kerkvisie;
 - hoe om te gaan met de geestelijke eenheid die in sommige plaatsen wel herkend wordt, en het gebrek aan geestelijke eenheid in andere plaatsen, waardoor herkenning ontbreekt;
 - hoe er gewerkt kan worden aan een basaal vertrouwen en zo mogelijk kerkrechtelijke waarborgen tussen de PKN en de GKv met betrekking tot de overgang van leden en gastleden.

Gronden:

1. Een besluit tot openstelling van kansels en aanvaarding van attestaties impliceert de erkenning van de ambtsdienst in de andere kerk en het vertrouwen dat in die ambtsdienst gehandeld wordt in gehoorzame binding aan de leer van de Schrift. Er is helaas op dit moment onvoldoende basis om deze erkenning richting de PKN als geheel uit te spreken. Het zonder meer ingaan op het voorstel om bijzondere betrekkingen aan te gaan met de PKN is een vreemde stap als er met de gehele PKN een hartelijke confessionele verbondenheid ontbreekt.
2. Het zonder meer ingaan op het voorstel is ook een vreemde stap in het licht van de samensprekingen die de gezamenlijke GKv hebben gevoerd met de CGK en nu voeren met de NGK.
3. Het zonder meer afwijzen van het voorstel doet geen recht aan de gemeenten binnen de PKN die zich gebonden hebben aan dezelfde bijbelse en confessionele grondslagen als de GKv.
4. Het voorstel niet zonder meer afwijzen, maar het nader bespreken, doet recht aan het verlangen van de vijf betrokken kerken om serieus werk te maken van kerkelijke eenheid waar dat mogelijk is.
Daarom zien we het voorstel graag als een hartelijke uitnodiging om als GKv en PKN met elkaar in gesprek te gaan.

GS besluit 2:

deputaten op te dragen om voor de volgende synode een voorstel te doen voor eenzelfde regeling als op dit moment geldig is bij de CGK met betrekking tot het voorgaan van PKN-predikanten.

Gronden:

Onze zusterkerken, de CGK, hebben al jaren een geestelijke herkenning met voorgangers en leden van de PKN die het gereformeerde belijden onderschrijven en uitdragen. Ook als wijzelf de jarenlange contacten en gesprekken niet of minder hebben gehad, mogen we onze zusterkerken vertrouwen in hun beoordeling daarvan en delen in hun verlangen om bijeen te brengen wat bijeen hoort.

Een dergelijke regeling draagt bij aan de (helderheid van posities in de) plaatselijke samenwerkingen met de PKN die er momenteel al zijn binnen de GKv. Het voorstel kan mogelijk andere plaatselijke initiatieven op een positieve manier stimuleren.

Voor de eenduidigheid en de transparantie in de verschillende contacten en regelingen is het wenselijk dat onze besprekingen met de PKN gelijke tred houden met de positie van de CGK.

10 Contact met de HHK annex tripartiet overleg

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 72, 18 mei 2017

GS besluit 1:

de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact.

GS besluit 2:

deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

11 Nationale Synode

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken dragen de CCS op te participeren in de stuurgroep die de Nationale Synode voorbereidt en de kerken te vertegenwoordigen bij de toekomstige Nationale Synode.

Gronden:

1. De stuurgroep die de Nationale Synode voorbereidt geeft blijk van confessionele uitgangspunten waar onze kerken zich nauw mee verwant voelen
2. De stuurgroep en ook de samenkomsten van de Nationale Synode laten zorg over de ontwikkelingen van ons land en bewogenheid met de toekomst van ons land zien: christen moeten elkaar meer dan ooit zien te vinden en naar de samenleving toe een gezamenlijk gezicht kunnen laten zien.
3. Deelname aan werkgroep en Nationale Synode biedt daarnaast nieuwe mogelijkheden om in contact te komen met evangelische kerken en migrantenkerken

LV besluit 2:

De kerken dragen de commissie op zo mogelijk mee te werken aan de oprichting van een breed verbond van kerken met een duidelijke gemeenschappelijke belijdenis zonder dat dit zou leiden tot meer bureaucratie of een nieuwe bestuurslaag.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 68, 18 mei 2017

GS besluit:

- a. te blijven participeren in de activiteiten van de Nationale Synode en aan deputaten ruimte te geven om deel te blijven nemen aan de stuurgroep;
- b. de ontwikkelingen rond de Nationale Synode/Protestants Forum te blijven volgen en waar mogelijk deel te nemen aan activiteiten die in het kader daarvan worden georganiseerd, met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken en in gehoorzaamheid aan Gods Woord en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden.
- c. zo mogelijk, in ieder geval met inachtneming van het onder b. genoemde, namens de kerken deel te nemen aan een verbond van protestantse kerken in Nederland en dit bij voorkeur te doen in gezamenlijkheid met de CGK en de NGK;
- d. aan de volgende generale synode rapport uit te brengen van de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. de Nationale Synode/Protestants Forum is een project, dat naar het einde toe gaat en dat is geïnitieerd om duidelijk te maken dat de verdeeldheid van de christenen in ons land pijn doet en een smet vormt voor het getuigenis van het evangelie in de samenleving. De Nationale Synode werkt toe naar een herdenking in 2018/19 van de dan 400 jaar geleden gehouden Nationale Synode in Dordrecht;
2. doel van de Nationale Synode is voor alles luisteren naar en spreken met elkaar vanuit ons toebehoren aan Christus. Daarbij is de blik ook gericht op de samenleving, die voor een groot deel bestaat uit mensen die geen geestelijke oriëntatie meer hebben;
3. deelname aan een verbond van kerken ligt in lijn met de opstelling die DKE beargumenteerd heeft ten behoeve van GS Harderwijk 2011. Deze opstelling wordt nader onderbouwd in de visie op kerkelijke eenheid en contact zoals verwoord in het rapport van DKE voor GS Meppel 2017. Daarbij wordt uitgesproken dat vrijmoedige en onbekommerde contacten met andere (Protestantse) kerken meerwaarde hebben, zonder dat kerkelijke eenheid daarbij meteen het doel is. Ook het verbond van kerken is niet een vorm van kerkelijke eenheid. Het gaat om het contact en het gesprek met anderen. Dat creëert ook gelegenheden tot het afleggen van een helder getuigenis van de waarheid, in gehoorzaamheid aan Gods Woord.

12 COGG

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken spreken uit het lidmaatschap van het COGG te continueren.

Grond:

Toegevoegde waarde is de ontmoeting met m.n. de rechterflank van de Gereformeerde Gezindte.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 76, 17 juni 2017

GS besluit 1:

te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2).

GS besluit 2:

door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

GS besluit 3:

de TU in Kampen op te roepen om studenten te stimuleren contact met studenten van gereformeerd belijden uit andere kerkgenootschappen te zoeken.

GS besluit 4:

deputaten opdracht te geven de deelname aan het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren en daarover te rapporteren aan de synode.

13 Raad van Kerken

Besluit LV Nunspeet 2016, besluit 10.01; 8 april 2017

LV besluit 1:

De kerken betreuren het dat het niet gelukt is om samen met CGK en GKv met de Raad van Kerken in gesprek te gaan over deelname aan projectgroepen, maar stemmen wel in met de door de commissie geïmplementeerde betrokkenheid bij de Raad van Kerken.

Grond:

het is enerzijds begrijpelijk dat vanwege de vele oecumenische activiteiten niet alles verwezenlijkt kon worden, maar dat het anderzijds toch sprake was van enige - zij het geringe - betrokkenheid bij het werk van de Raad van Kerken.

LV besluit 2:

De kerken dragen de commissie op om op bescheiden wijze - zo mogelijk in samenspraak met CGK en GKv - betrokken te blijven bij het werk van de Raad van Kerken en de kerken te dienen met een herbezinning ten aanzien van een (geassocieerd) lidmaatschap van de Raad van Kerken.

Grond:

Het is goed om de brede oecumenische beweging van de Raad van Kerken - zeker ook vanwege haar contacten met de landelijke overheid - niet te negeren.

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 69, 18 mei 2017

GS besluit:

- a. deputaten opnieuw toestemming te geven deel te nemen aan beraadgroepen binnen de RvK;
- b. de bevindingen samen met de CGK en de NGK te evalueren en daarover te rapporteren aan de volgende generale synode.

Gronden:

1. Deelname aan beraadgroepen is een vorm om inhoudelijk te participeren aan het werk van de RvK; de vorm doet recht aan eigen overtuiging en komt tegemoet aan de wenselijkheid van deelname.
2. Op lokaal niveau wordt op grote schaal deelgenomen aan plaatselijk interkerkelijk overleg.

3. Deelname aan beraadgroepen past binnen een beleid waarin soms niet direct kerkelijke eenheid, maar wel kerkelijk contact als doel wordt nagestreefd.
4. De RvK wordt door de overheid op wezenlijke punten als gesprekspartner gezien.

14 Andere kerkelijke contacten

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 65, 30 juni 2017

GS besluit 4:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

GS Besluit 5:

Deputaten opdracht te geven om – reagerend of juist proactief – in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. Zij hebben de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houden zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doen dit op basis van voortgaande theologische bezinning. Deputaten zullen van hun handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode.

Besluit LV Nunspeet 2016

Besluit 1:

De Nederlands Gereformeerde Kerken te vertegenwoordigen in binnenlandse contacten.

15 Advies samenwerkende kerken

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 65, 30 juni 2017

GS besluit 3:

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:

5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten.

16 Financiën

Besluit GS Meppel 2017, Acta art. 65, 30 juni 2017

GS besluit 7:

deputaten kerkelijke eenheid een budget toe te kennen van € 10.000 voor 2017, € 12.000 voor 2018, € 12.000 voor 2019 en € 10.000 voor 2020 (totaal voor de komende jaren € 34.000).

Bijlage 2 Voorstellen besluiten voor LV 2019 en GS 2020

Voorstellen besluiten, voor LV 2019 en GS 2020

4 Algemene opdrachten

Volledigheidshalve vermelden we hier dat de LV geen nieuwe algemene opdrachten voor CCS formuleerde. Algemene opdrachten worden geacht gedekt te zijn door de blijvende taakomschrijving van CCS.

Besluit 1:

DKE-CCS op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober voorbede te doen voor de kerkelijke eenheid.

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:

1. beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
2. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
3. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen de plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk, daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk, en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
4. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid en contacten actief bij te dragen;
5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten;
6. wanneer daar reden en ruimte voor is één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder 1-5 genoemde nadere uitwerking te geven.

Besluit 3:

DKE-CCS op te dragen vanuit het oogpunt van zowel kerkelijke eenheid als kerkelijk contact landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Besluit 4:

DKE-CCS opdracht te geven om – reagerend of juist proactief – in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland. Zij hebben de ruimte om zich creatief en weloverwogen te bewegen op het terrein van de kerkelijke eenheid. Daarbij houden zij in het oog hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, plaatselijk en landelijk, nu en in de toekomst. Zij doen dit op basis van voortgaande theologische bezinning. DKE-CCS zullen van hun handelwijze achteraf verantwoording afleggen aan de volgende generale synode.

Besluit 5:

DKE-CCS op te dragen namens de kerken ingang te zijn voor andere kerken en groepen in Nederland in het geval van initiatieven en dergelijke die voortkomen uit de toenemende kerkelijke contacten. DKE-CCS hebben daarbij mandaat om, indien mogelijk en wenselijk, uitvoering en eigenaarschap toe te vertrouwen aan andere deputaatschappen, commissies of instellingen in de kerken.

We constateren dat er op het punt van de blijvende taakomschrijving een verschil is tussen GS-GKv en LV-NGK. De synodes gaven steeds opnieuw (dezelfde) opdrachten aan DKE, terwijl de landelijke vergadering deze vastlegde in een blijvende taakomschrijving voor CCS. Beide manieren zijn mogelijk. Het lijkt ons het beste dat hierin gezamenlijk een keus gemaakt wordt, zowel voor DKE-CCS als voor meer deputaatschappen en commissies.

5 Contact NGK-GKv

Besluit 1: (alleen GKv)

dankbaar te constateren dat uit de reacties op het alsnog aan de kerken toegezonden rapport *Perspectieven* blijkt dat de besluiten van GS Meppel 2017 op dit punt voldoende breed gedragen worden.

Besluit 2: (alleen GKv)

in te stemmen met de conclusie van Deputaten Kerkelijke Eenheid dat er wat betreft de vragen rond het roepen van vrouwen tot de ambten een gezamenlijke basis in GKv en NGK is om het gesprek hierover, voor zover nodig, binnen (de groei naar) één kerkverband voort te zetten.

Besluit 3: (alleen GKv)

Besluit over besluiten GS Amersfoort 1967
Aanvullende rapportage volgt.

Besluit 4:

aan DKE-CCS opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de Regiegroep

- a. het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;
- b. plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap.

Besluit 5 (alleen LV):

- a. zich aan te sluiten bij het besluit van GS in 2017 om "een studiedeputaatschap te benoemen met de opdracht om na te gaan of er reden is om de klassieke kerkelijke benadering van homoseksualiteit bij te stellen en of daarbij hernieuwde kerkelijke eenstemmigheid kan groeien. Daarbij moeten eerdere studies van verwante kerken in binnen- en buitenland nadrukkelijk benut worden."
- b. Deze opdracht te verlenen aan de reeds door de GS 2017 benoemde deputaten, met daarbij het voorstel aan de volgende GS van de GKv om het rapport van deze deputaten te zijner tijd gezamenlijk te behandelen.

Grond:

CCS heeft de opdracht van de LV om gezamenlijk (met GKv en CGK) te blijven zoeken naar wegen om voor God en mensen verantwoord met homoseksuele broeders en zusters in de kerk om te gaan. In het studiedeputaatschap zijn inmiddels ook deskundigen uit de NGK (en CGK) opgenomen. Het rapport zal niet tijdig gereed zijn voor behandeling in 2020. Het ligt in de rede voor de behandeling – naar verwachting in 2023 – als GKv en NGK samen op te trekken.

6 Contact met de CGK

Besluit 1:

DKE-CCS op te dragen:

- a. in de contacten met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in afhankelijkheid van de zegen van de Heer en in onderling vertrouwen, te werken aan kerkelijke eenheid met deze kerken;
- b. de gesprekken met de CGK voort te zetten, om de eerder al bereikte wederzijdse erkenning te bevestigen;
- c. zich te bezinnen op mogelijkheden om het gesprek over man, vrouw en ambt en de achterliggende hermeneutiek voort te zetten;
- d. voluit de eenheid van onze kerken met plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en de ontwikkelingen daartoe te blijven stimuleren en faciliteren.

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen samen te spreken met Deputaten Eenheid van de CGK over alles wat de bezinning op en het werken aan eenheid van kerken in Nederland bevordert.

Besluit 3: (alleen door GS)

- a. De Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Christelijke Gereformeerde Kerk aan te vullen met de volgende bepaling:

In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit de Christelijke Gereformeerde Kerken te beroepen, op de wijze die in de Generale regeling predikantszaken art. 5.2 ad b is beschreven: de ontvangende classis zal, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als een toelating onderzoek. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een Christelijke Gereformeerde gemeente krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.
- b. De Generale regeling predikantszaken als volgt te wijzigen (cursieve tekst is toevoeging):

C.5.2 Voor elk van deze bijzondere situaties wordt de toelating tot het predikantschap in de hierna volgende bepalingen nader geregeld.

 - a. Generale deputaten predikantszaken kunnen in een concreet geval vrijstelling verlenen van een hierna gesteld vereiste, wanneer zij overtuigd zijn dat in redelijkheid van de betrokkene niet kan of hoeft te worden verlangd dat hij daaraan voldoet. Tegen de afwijzing door generale deputaten predikantszaken van een verzoek om vrijstelling staat geen beroep open.
 - b. *De Generale Synode kan besluiten dat predikanten uit een bepaald kerkverband waarmee landelijke overeenstemming is bereikt, beroepen kunnen worden op dezelfde wijze als predikanten uit het eigen kerkverband. Art. C5.13 GRP e.v. is op hen niet van toepassing. Wel zal de ontvangende classis, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als beschreven in art. C.4 GRP.*

7 Deputaten-Overleg Eenheid

De DOE-groep draagt de volgende punten aan bij de deputaatschappen met het verzoek deze als voorstel te willen doorgeleiden naar de respectievelijke generale synodes / landelijke vergadering:

- 1 Het werk van de DOE-groep – regelgeving, advisering en bezinning – te continueren.
Gronden:
 - a. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met gezamenlijke adviezen en regelgeving betreffende kerkrechtelijke en kerkverbandelijke knelpunten binnen het kader van de regelgeving van de drie kerkverbanden;
 - b. de samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten zijn gediend met regelmatig overleg met deputaten die door de kerkelijke vergaderingen daartoe gemandateerd zijn;
 - c. de samenwerkingsgemeenten, de samenwerkende gemeenten en de kerkverbanden zijn gediend met het ontwikkelen van visie op kerkelijke eenheid in de komende jaren.

- 2 Het nieuwe *MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST*¹⁷ te aanvaarden en dit aan te bevelen aan kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen.
Gronden:
 - a. Het document geeft samenwerkingsgemeenten een goed model voor het vormen van een samenwerkingsgemeente.
 - b. Het biedt samenwerkingsgemeenten mogelijkheden het eigene van een samenwerkingsgemeente te behouden en te blijven functioneren als voorpost op het gebied van kerkelijke eenheid.

3. In te stemmen met de kerkrechtelijke keuzes die aan dit Model samenwerkingsovereenkomst ten grondslag liggen, met name rond de vraag hoe een samenwerkingsgemeente heeft te handelen wanneer kerkordes of besluiten van de betrokken kerkverbanden onderling strijdig zijn¹⁸.
Gronden:
 - a. Naast de hoofdregel dat voor samenwerkingsgemeenten de besluiten en kerkordebepalingen van elk van de kerkverbanden rechtskracht hebben, is het goed om vast te leggen welke vergadering bevoegd is uitspraken te doen wanneer er onderlinge strijdigheid is in die besluiten of bepalingen.
 - b. DOE wijst terecht de classis aan als de laag in het kerkverband die beslist over (blijvende) aanvaarding van een kerk in het kerkverband wanneer er op onderdelen wordt afgeweken van besluitvorming of kerkorde-bepalingen.
 - c. Het Model samenwerkingsovereenkomst verwoordt principes die leidend zijn voor een samenwerkingsgemeente, ook wanneer deze niet in de reeds bestaande plaatselijke samenwerkingsovereenkomst zijn verwoord.

4. De aangepaste Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente¹⁹ te aanvaarden.
Grond:

¹⁷ Zie voor het model bijlage 7.1 bij dit rapport.

¹⁸ Voor de GKv betekent dit ook het voorstel om de Generale Regeling voor de vorming van een samenwerkingsgemeente, ingevolge art. E 69.2 KO op dit punt aan te passen

¹⁹ Zie voor de handreiking bijlage 7.2 bij dit rapport.

De eerdere versie van de Handreiking leek op één onderdeel in strijd met het algemene principe m.b.t. het eventuele afwijken van besluitvorming, namelijk dat de classis bevoegd is daarover uitspraken te doen. De Handreiking noemde ten onrechte die mogelijkheid niet.

8 Contact met de vGKN

Besluit 1: (alleen GKv)

Positief te reageren op het verzoek van de vGKN om het Oecumenisch Akkoord ook te sluiten met de GKv, en daarom:

- a. de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland te erkennen als kerken van Jezus Christus, bouwend op hetzelfde fundament van de Bijbel als Woord van God en de oecumenische en gereformeerde belijdenisgeschriften;
- b. de huidige Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk uit te breiden naar een Generale regeling voor plaatselijk contact en samenwerking met een Nederlands Gereformeerde Kerk of een voorgezette Gereformeerde Kerk;
- c. de vGKN uit te nodigen om de meerdere vergaderingen als waarnemer bij te wonen.

Gronden:

1. De vGKN weten zich gebonden aan de Heilige Schrift, aanvaarden de belijdenissen van de oude christelijke kerk en de gereformeerde belijdenisgeschriften, en kennen een gereformeerde kerkregering. Deze verbondenheid is in eerste instantie door de NGK herkend en uitgesproken en vervolgens ook in gesprekken met de GKv bevestigd.
2. De verwevenheid van de contacten met vGKN en NGK vraagt om een eenduidige regeling van de plaatselijke contacten.
3. De uitbreiding van de huidige generale regeling doet recht aan een groeiende praktijk, met name in Noord-Nederland, voor wat betreft plaatselijke en bovenplaatselijke samenwerking en kanselruil, binnen verschillende classes en met instemming van de classicale vergaderingen.

Besluit 2: (GS en LV)

De kerken van de vGKN hartelijk uit te nodigen om op eigen wijze en in eigen tempo aan te sluiten bij het proces van samengaan van de NGK en GKv, en de Regiegroep opdracht te geven hiervoor zo nodig passende structuren te (doen) ontwerpen.

Gronden:

1. De kerken verlangen naar eenheid op grond van Schrift en belijdenis, ook met andere kerken dan de NGK en GKv.
2. De historisch gegroeide positie en eigenheid van de plaatselijke kerken binnen de vGKN en van de vGKN als kerkverband kunnen vragen om aangepaste kerkrechtelijke structuren.

Besluit 3: (GS en LV)

De Regiegroep opdracht te geven om, wanneer de vGKN nog niet aansluiten bij het nieuw te vormen kerkverband, generale regelgeving voor te (doen) bereiden om het Oecumenisch Akkoord blijven geldend te laten zijn na de hereniging van GKv en NGK.

Zie voor de concept Generale Regeling bijlage 8.1 bij dit rapport.

Zie voor de brief van de vGKN van 29 november 2018 bijlage 8.2

9 Contact met de PKN

Besluit 1:

- a. uit te spreken dat deelname aan het Vijfkerkenoverleg past binnen de algemene opdracht aan DKE-CCS om in te spelen op steeds wisselende situaties in kerkelijk Nederland en daarbij in het oog te houden hoe bijzondere situaties in kerkelijke contactoefening zich verhouden tot het streven naar kerkelijke eenheid, waarbij DKE-CCS achteraf verantwoording aflegt aan de volgende synode/LV.
- b. DKE-CCS opdracht te geven om in voortgaand contact met de drie andere gereformeerde kerkverbanden zich te bezinnen op een vorm om de onderlinge relatie uit te drukken.

Grond:

DKE-CCS hebben voldoende duidelijk gemaakt dat het Vijfkerkenoverleg een zaak van lange adem is. Nu de 'overeenkomst bijzondere betrekkingen' – waar de PKN naar streefde – niet met alle betreffende kerkverbanden tot stand is gekomen, zijn voortgaand overleg en gesprek nodig om te bouwen aan herkenning en vertrouwen. Zo kunnen we zoeken naar een vorm om de onderlinge relaties uit te drukken.

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen één of meer personen uit de kerken uit te nodigen om als adviseurs zitting te (blijven) nemen in de RAGB. Zij zijn voor hun adviezen geen verantwoording verschuldigd aan DKE-CCS, wel wordt van hen gevraagd DKE-CCS te informeren over hun advieswerk.

Gronden:

1. Uit de informatie van de huidige deelnemers vanuit onze kerken aan de RAGB komt naar voren dat hun deelname aan de RAGB gewaardeerd wordt. Continuering ervan verdient dan ook aanbeveling.
2. De adviezen worden uitgebracht op persoonlijke titel, maar de adviseurs moeten zich gedragen weten door hun kerkverband.

10. Contact met de HHK annex tripartiet overleg

Besluit 1:

in de gezamenlijkheid van DKE en CCS de gesprekken met de Commissie Interkerkelijke Contacten van de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel te komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact.

Besluit 2:

deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te blijven voeren.

11. Nationale Synode

Besluit 1:

goedkeuring te verlenen aan de ondertekening van de Verklaring van verbondenheid voor wat de GKv betreft door de voorzitter van de vorige generale synode, ds. M.H. Oosterhuis, en voor wat de NGK betreft door de voorzitter van de vorige landelijke vergadering, ds. W. Smouter.

Besluit 2:

de doorstart en voortgang van het project Nationale Synode in de jaren na 2020 te ondersteunen door DKE en CCS ruimte te geven om deel te nemen aan de stuurgroep 'nieuwe stijl', met inachtneming van de eigen identiteit en verantwoordelijkheid van de Gereformeerde Kerken en Nederlands Gereformeerde Kerken en in gehoorzaamheid aan Gods Woord en hierbij de aandacht te vestigen op de waarde van het gereformeerd belijden.

Besluit 3:

op deze manier verder te werken in de lijn van de Verklaring van verbondenheid en de praktische uitwerking daarvan, zo veel mogelijk samen met CGK en vGKN.

Besluit 4:

aan DKE-CCS op te dragen aan de volgende generale synode/landelijke vergadering rapport uit te brengen over de ontwikkelingen en bevindingen in dezen.

Gronden:

1. Ondertekening van de Verklaring van verbondenheid door de voorzitters van de vorige generale synode/landelijke vergadering namens onze kerkverbanden ligt in de lijn van het beleid dat onze kerken in het afgelopen decennium hebben gevoerd ten aanzien van het project Nationale Synode.
2. DKE-CCS hebben duidelijk gemaakt dat na de slotmanifestatie van 2019 een doorstart van het project Nationale Synode zinvol is, waarin gewerkt wordt in de lijn van de Verklaring van verbondenheid.
3. Onze kerken dragen er – met veel andere kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland – mede verantwoordelijkheid voor om in het veelkleurige maar ook verdeelde kerkelijke landschap in ons land niet aan elkaar voorbij te kijken, maar elkaar te blijven zoeken, aan te spreken en te bemoedigen. Dit alles om in het Nederland van nu te getuigen van de liefde van God en op te komen voor de eer van God.

12. COGG

Besluit:

te blijven participeren in het Contact Orgaan voor de Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld (Acta, art. 130-2) en op basis van voorgaande besluiten van en positieve rapportage aan LV.

Grond:

door contactoefening mee te werken aan begrip voor elkaar en vertrouwen in elkaars confessionele trouw. Daarnaast zullen contacten de uitbouw en verdieping op het gebied van het gemeenschappelijk geloof en belijden bevorderen.

13. Raad van Kerken

Besluit 1:

als geassocieerd lid toe te treden tot de Raad van Kerken.

Besluit 2:

te blijven participeren in beraadgroepen van de Raad van Kerken.

14. Andere kerkelijke contacten

Zie voorstel besluit 3 en 4 in hoofdstuk 4 van het rapport.

15. Advies samenwerkende kerken

Besluit 2:

DKE-CCS op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid en kerkelijke contacten te bevorderen door:

5. desgevraagd te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid en contacten.

Voorstel besluit 2 is onderdeel van een voorstel voor algemene opdrachten; zie hiervoor hoofdstuk 4.

Bijlage 3 samenstelling CCS en DKE, rooster van aftreden

Samenstelling CCS en DKE, rooster van aftreden

Samenstelling

CCS heeft tien leden. DKE heeft vijftien leden, met drie secundi.

Deze zijn verdeeld over een aantal secties, een voor elk kerkelijk contact en een paar algemene.

De secties zijn, gemengd samengesteld uit leden van CCS en DKE, als volgt.

Sectie NGK-GKv:

dr. E.A. de Boer (DKE), ds. G. Bruinsma (DKE), dr. G. van Dijk (CCS), J.E. van Dijk (CCS), dr. C.T. de Groot (CCS), mw. mr. H.M. Hamelink (DKE), ds. H.J. van Helden (CCS), S. Huizinga (CCS), mw. A.M.M. Luth (DKE), ds. R.J. Vreugdenhil (DKE)

Sectie CGK:

H. Algra (CCS), M.E.T. Bosscha (DKE), ds. A.J. Minnema (DKE), P.M.A. van Oord (CCS), ds. D.H.T. Postuma (CCS), ds. R. Prins (DKE)

Sectie Deputaten-Overleg Eenheid:

ds. T. Dijkema (DKE), P.M.A. van Oord (CCS), ds. D.H.T. Postuma (CCS), ds. R.J. Vreugdenhil (DKE)

Sectie vGKN:

H. Algra (CCS), M.E.T. Bosscha (DKE), ds. G. Bruinsma (DKE), ds. H.J. Zuidhof (CCS)

Sectie PKN, vijfkerkenoverleg:

ds. T. Dijkema (DKE), S. Huizinga (CCS), F.H. Tijssen (DKE), ds. L.M. van der Veen (DKE), ds. H.J. Zuidhof (CCS)

ds. H.J. van Helden (CCS) neemt vanuit de NGK deel aan de Raad van Advies voor het Gereformeerde belijden van de PKN

Sectie HHK:

M.E.T. Bosscha (DKE), ds. A.J. Minnema (DKE), ds. R. Prins (DKE), F.H. Tijssen (DKE)

Sectie Nationale Synode, Nederlands Christelijk Forum:

H. Algra (CCS), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), ds. A.J. Minnema (DKE), mw. H. van de Streek (CCS), ds. L.M. van der Veen (DKE)

Sectie COGG:

ds. G. Bruinsma (DKE), dr. G. van Dijk (CCS), ds. A.J. Minnema (DKE), mw. mr. H.M. Hamelink (DKE), ds. H.J. Zuidhof (CCS); sec.: mw. N.A. Los-Poppe (DKE)

Sectie Raad van Kerken:

ds. A. de Braak (DKE), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), mw. H. van de Streek (CCS), ds. H.J. Zuidhof (CCS)

Sectie andere kerkelijke contacten:

H. Algra (CCS), mw. mr. H.M. Hamelink (DKE), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), mw. H. van de Streek (CCS), ds. L.M. van der Veen (DKE); sec.: F. Bakker (DKE)

Sectie advies samenwerkende kerken:

mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), ds. J. Luiten (DKE), ds. L.M. van der Veen (DKE), ds. R.J. Vreugdenhil (DKE)

Sectie Communicatie:

mw. A.M.M. Luth (DKE), mw. H.J. Louwerse-Lode (DKE), F.H. Tijssen (DKE), ds. L.M. van der Veen (DKE)

De moderamina van CCS en DKE zorgen voor aansturing en coördinatie.

Voor CCS zijn dat S. Huizinga als voorzitter, dr. C.T. de Groot als tweede voorzitter en ds. H.J. Zuidhof als secretaris.

Voor DKE ds. T. Dijkema als voorzitter, ds. J. Luiten als secretaris en mw. H.J. Louwerse-Lode. Penningmeesters zijn ds. H.J. Zuidhof (CCS) en M.E.T. Bosscha (DKE).

Deputaat ds. R.W.J. van Ommen heeft vanwege gezinsomstandigheden moeten bedanken als lid van DKE. Secundus-deputaat ds. P. van den Berg heeft aangegeven het werk voor DKE niet meer te kunnen combineren met dat voor het curatorium van de Theologische Universiteit.

Dr. G. van Dijk zag zich genoodzaakt zijn werk voor CCS-DKE te beëindigen, omdat hij het niet meer kon combineren met zijn werk voor het curatorium van de Theologische Universiteit te Kampen en de commissie kerkrecht en beroepszaken, terwijl hij bovendien ook naar de aanstaande landelijke vergadering wordt afgevaardigd.

Rooster van aftreden**Commissie voor Contact en Samenspreking met andere kerken Binnenland**

	Jaar van aantreden	Jaar van aftreden
S. Huizinga, Arnhem	2017 (herbenoeming)	
ds. H.J. Zuidhof, Urk	2011	2019
H. Algra, Delft	2014	2022
dr. G. van Dijk, Sliedrecht	2014	teruggetreden
J.E. van Dijk, Voorschoten	2014	2022
ds. H.J. van Helden, Amsterdam	2014	2022
mw H.J. van de Streek, Utrecht	2017	2025
dr. C.T. de Groot, Nunspeet	2017	2025
P.M.A. van Oord, Almere	2017	2025
ds. D.H.T. Postuma, Arnhem	2017	2025

Deputaten Kerkelijke Eenheid

	Jaar van aftreden
dr. E.A. de Boer, Kampen	2026
M.E.T. Bosscha, Almelo	2023
ds. A. de Braak, St. Jansklooster	2020
ds. G. Bruinsma, Frieschepalen	2026
ds. T. Dijkema, Enumatil	2020
mw. mr. H.M. Hamelink, Middelburg	2023
mw. H.J. Louwerse-Lode, Gameren	2026
ds. J. Luiten, Ede	2023
mw. A.M.M. Luth, Leiden	2026
ds. A.J. Minnema, Baflo	2023
ds. R.W.J. van Ommen, Rouveen	teruggetreden
ds. R. Prins, Buitenpost	2020
F.H. Tijssen, Barneveld	2026
ds. L.M. van der Veen, Gorinchem	2026
ds. R.J. Vreugdenhil, Capelle a/d IJssel	2020
Secundi:	
F. Bakker, Zoetermeer	
ds. P. van den Berg, Staphorst	teruggetreden
N.A. Los-Poppe, Adorp	

Bijlage 6 Contact met de CGK

De bijlagen zijn genummerd naar de hoofdstukken waar ze bij horen

Bijlage 6**Contact met de CGK, bijlagen bij hoofdstuk 6****Bijlage 6.1: Rapportdeel van DE aan de synode van de CGK t.a.v. de NGK**

Besluit GS2016 t.a.v. NGK

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde Kerken op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis, voort te zetten;
2. te erkennen dat het in principe aanspreekbaar-zijn op de belijdenis van de ambtsdragers binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken en de binding aan het Akkoord van kerkelijk samenleven en landelijke afspraken geen geschilpunten hoeven te zijn voor het toepasbaar verklaren van bijlage 8 K.O.;
3. dat op basis van de door de generale synode van 2013 geformuleerde mogelijke geschilpunten ten aanzien van 'kinderen aan het heilig avondmaal', 'vrouw en ambt' en 'visie op en wijze van omgaan met homoseksualiteit' geconstateerd moet worden dat bijlage 8 K.O. niet van toepassing kan zijn op de Nederlands Gereformeerde Kerk;
4. uit te spreken dat ten aanzien van de gemeenten waar geen kinderen aan het heilig avondmaal worden toegelaten, waar geen vrouwelijke ambtsdragers dienen en waar de visie op en de wijze

- van omgaan met homoseksualiteit strookt met de uitspraken van onze generale synode, een vorm van kerkelijk samenleven naar analogie van bijlage 8A K.O. mogelijk zou moeten zijn;
5. deputaten op te dragen naar analogie van bijlage 8A K.O. een bijlage te ontwerpen voor de Nederlands- gereformeerde gemeenten waarvoor geldt wat in het voorgaande punt 4 is uitgesproken.
 6. te onderzoeken of situaties van missionair belang ook in het algemeen reden zouden kunnen zijn bijlage 8 K.O. van toepassing te verklaren op de relatie met een plaatselijke Nederlands- gereformeerde kerk, en zo ja, in samenspraak met deputaten evangelisatie te bepalen welke toetsingscriteria gelden voor het bepalen van een situatie van missionair belang.

De gesprekken zijn voortgezet zoals opgedragen. Door de lange duur van de vorige GS is de intersynodale periode kort en zijn er relatief weinig contact momenten geweest.

In de ontmoeting met de afvaardiging van de NGK is gesproken over de besluitvorming op onze vorige GS (o.a. ten aanzien van de GTU, afvaardiging van niet CGK-ambtsdragers en de vrouw in het ambt). Hierover is onvrede ontstaan in de samenwerkingsgemeenten. Tijdens de DOE vergaderingen komt dit ook aan de orde. Men ervaart o.a. dat men niet verder kan in de eigen besluitvorming, gehinderd door de CGK besluiten.

Tevens is gesproken over de ontwikkelingen binnen de NGK, onder meer inzake de toenadering tot de GKv. Een fusie tussen NGK en GKv lijkt reëel in de nabije toekomst. Voorgesteld wordt in verband daarmee de vergaderingen met ons deputaatschap, dat van de GKv en van de NGK samen te gaan voegen tot één overleg.

De NGK en GKv willen aanspreekbaar zijn op de gereformeerde belijdenis. Op basis van de door de generale synode van 2013 en 2016 geformuleerde mogelijke geschilpunten ten aanzien van 'kinderen aan het heilig avondmaal', 'vrouw en ambt' en 'visie op en wijze van omgaan met homoseksualiteit' is echter geconstateerd dat bijlage 8 K.O. niet van toepassing kan zijn op de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Ten aanzien van die gemeenten binnen de NGK waar geen kinderen aan het heilig avondmaal worden toegelaten, waar geen vrouwelijke ambtsdragers dienen en waar de visie op en de wijze van omgaan met homoseksualiteit strookt met de uitspraken van onze generale synode, is een vorm van kerkelijk samenleven naar bijlage 8A K.O. mogelijk.

Voorstel tot besluit:

Deputaten stellen aan de GS2019 voor:

1. deputaten op te dragen de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde Kerken op de grondslag van Gods heilig Woord en de gereformeerde belijdenis, voort te zetten;
2. dit te doen in gezamenlijkheid met de afvaardiging van de GKv

Bijlage 6.2: Rapportdeel van DE aan de synode van de CGK t.a.v. de GKv

Besluit GS2016 t.a.v. GKv

1. deputaten op te dragen om in het kader van het blijvend zoeken naar wegen die kunnen leiden tot de eenheid van de kerken van gereformeerd belijden in Nederland, samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven met de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt op plaatselijk niveau te blijven stimuleren en faciliteren;
2. deputaten op te dragen om door middel van een vragenlijst voor een verslag naar art. 41 K.O. actief te inventariseren welke positieve ervaringen of welke bezwaren er plaatselijk zijn met betrekking tot samenwerking met andere kerkverbanden en deze informatie te verwerken in de door de synode gevraagde bezinning en ontwikkeling van beleid;

3. deputaten op te dragen om samen met de gereformeerd vrijgemaakte deputaten te zoeken naar wegen om op bovenplaatselijk niveau te spreken over de prediking met als doel om te bouwen aan onderling vertrouwen en begrip;
4. deputaten op te dragen zich blijvend te bezinnen op recente ontwikkelingen binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, deze ontwikkelingen te taxeren in het licht van de vraag of en zo ja, hoe een eventuele landelijke organisatie van beide kerkverbanden in de toekomst vorm moet krijgen en daarbij ook verder te kijken dan alleen de contacten tussen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Christelijke Gereformeerde Kerken;
5. deputaten aan te bevelen om ook in de toekomst inhoudelijke onderwerpen die zowel de Hersteld Hervormde Kerk als de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en de Christelijke Gereformeerde Kerken aangaan te bespreken in een tripartiet overleg.

Werkwijze

Deputaten hebben in de afgelopen periode zes keer vergaderd met het deputaatschap DKE van de GKv. De ontwikkelingen binnen de GKv waren het belangrijkste gespreksonderwerp. Daarbij is ook uitvoerig doorgesproken over de gevolgen, die deze ontwikkelingen kunnen hebben voor het onderlinge samenwerken en samenspreken.

Algemeen

Voor deputaten lag in het contact met de GKv het accent op de uitvoering van de opdrachten 2 en 4. Opdracht 1 is eigenlijk “staand beleid”. Hieraan wordt gehoor gegeven door o.a. participatie van deputaten in DOE en door tijdens de gesprekken met GKv-deputaten dit onderwerp aan de orde te stellen.

Vanwege de uitvoerige gesprekken over de recente ontwikkelingen binnen de GKv en vanwege het feit dat het in de vorige periode uitvoerig aan de orde is geweest, heeft het gesprek over de prediking – zoals verwoord in opdracht 3 – deze periode geen prioriteit gekregen.

Bezinning op recente ontwikkelingen binnen de GKv (opdracht 4a)

De GKv is anno 2019 een kerkverband in beweging. Drie belangrijke bewegingen willen deputaten onder uw aandacht brengen.

Proces eenwording GKv-NGK

Eind 2017 werd in een gezamenlijke vergadering van de GKv en de NGK aan een regiegroep de opdracht gegeven om het proces tot eenwording van de beide kerken in goede banen te leiden. Het streven is dat de twee kerkverbanden in 2023 zijn gefuseerd. Deputaten merken op, dat deze naderende eenwording beslist een verandering met zich mee zal brengen in de samenwerking en het nauwer kerkelijk samenleven met deze fusiekerk, zowel op landelijk als op plaatselijk niveau. Deputaten vernemen graag van de synode wat in deze van haar wordt verwacht.

Openstelling ambten voor vrouwen

Een andere beweging binnen de GKv was de besluitvorming rondom “man/vrouw en ambt” (MVEA). Waar in het verleden het ambt enkel was weggelegd voor mannen heeft de GKv-synode uitgesproken, dat “er Schriftuurlijke gronden” zijn om de ambten ook open te stellen voor vrouwen²⁰. Over dit synodale besluit is tijdens de ontmoetingen met de GKv-deputaten uitgebreid gesproken. Juist omdat het GKv-besluit van 2017 divergeert met het CGK-besluit van 1998, waar werd uitgesproken “dat uit het geheel van het spreken van de Heilige Schrift duidelijk is dat het gezaghebbend leiding geven aan de gemeente aan de man en niet aan de vrouw toekomt”.

²⁰ De precieze tekst van dit besluit is te vinden op de website www.gkv.nl

Deputaten hebben enerzijds geconstateerd, dat binnen de GKv verschillend gedacht wordt over hun synodebesluit. Een aantal GKv-kerkenraden hebben hiertegen bezwaar ingediend vanwege dit in hun ogen “onschriftuurlijke en niet gereformeerde besluit”. Anderzijds beseffen deputaten dat binnen de CGK ook verschillend gedacht wordt over “man/vrouw en ambt”. In de gesprekken dienden voor uw deputaten de synodale uitspraken echter als uitgangspunt en niet de verschillende minderheidsstandpunten in beide kerkverbanden.

Deputaten menen dat het niet haar taak is het GKv-besluit MVEA inhoudelijk te beoordelen en een theologisch gesprek rond “Vrouw in het ambt” met GKv-deputaten te voeren. Voor deputaten is het CGK-besluit van 1998 in deze leidend en bepalend. Daarin wordt een ander standpunt ingenomen dan het GKv-besluit MVEA. De standpunten van beide kerkverbanden zijn duidelijk vastgelegd in de daarvoor opgestelde notities. Voor deputaten is het wel de vraag welke consequenties de divergerende besluitvorming heeft voor het kerkelijk samenwerken, samenspreken en samenleven. Daartoe hebben deputaten onder andere de volgende vragen gesteld aan de GKv-deputaten:

- Waarom is dit besluit genomen terwijl u weet dat dit binnen de CGK moeilijk valt?
- Meent u met dit besluit binnen de bandbreedte van Schrift en belijdenis te zijn gebleven?
- In hoeverre is dit besluit ingegeven door een nieuwe hermeneutiek?
- Dit besluit brengt moeiten teweeg in samenwerkende en samenwerkingsgemeenten. Hoe vindt u dat daarmee moet worden omgegaan?

Hermeneutiek

De gesprekken, waarin bovenstaande gesprekken aan de orde kwamen, waren intensief en verliepen moeizaam. Concrete antwoorden op bovenstaande vragen zijn niet altijd gegeven, al kwamen alle vragen gaandeweg de gesprekken wel aan de orde. Tijdens één van deze gesprekken heeft de voorzitter van de GKv-synode, ds. M. Oosterhuis, uitleg gegeven over de achtergronden van dit besluit. Hij verklaarde dat naar zijn mening er geen sprake is van een niet-gereformeerde Schriftopvatting of van een nieuwe hermeneutiek, die tot dit besluit zouden hebben geleid. Middels een schrijven heeft hij zijn standpunt later nog eens onderbouwd. Hij schrijft o.a., dat “het in rekening brengen van de heilshistorische of de culturele context van allerlei schriftgegevens van alle tijden is, ook als het niet expliciet wordt verantwoord”.

Voor een deel van uw deputaten was deze uitleg overtuigend. Een ander deel is van mening, dat het wel degelijk een afwijking is van de gereformeerde Schriftbeschouwing. Het GKv-besluit MVEA staat naar de overtuiging van deze deputaten niet op zichzelf. Er wordt een relatie gezien met ontwikkelingen aan de TUK t.o.v. de hermeneutiek. Concreet valt dan te denken aan de uitgave “*Gereformeerde Hermeneutiek Vandaag*”.²¹

Inventarisatie positieve ervaringen of bezwaren bij samenwerking met GKv (opdracht 2)

Voor de uitvoering van deze opdracht hebben deputaten een enquête opgesteld, die verzonden is naar alle kerken.²²

Positieve ervaringen

Binnen de CGK is de GKv het kerkverband, waarmee er de meeste contacten zijn op kerkenraadsniveau. In dit contact wordt in zeer hoge mate een geestelijke verbondenheid ervaren. Wanneer er sprake is van kanselruil op plaatselijk niveau is de waardering voor de prediking van de GKv-predikant over het algemeen positief.

²¹ Ad de Bruijne en Hans Burger (red) *Gereformeerde hermeneutiek vandaag-Theologische perspectieven*, Theologische Universiteit Gereformeerde Kerken, TU-bezinningsreeks, nr. 18, 2017, Barneveld.

²² Elders in het rapport worden werkwijze en resultaten van deze enquête uitgebreid weergegeven.

In dertig procent van de responderende gemeenten – 46 in totaal – is er geen zorg over de ontwikkelingen binnen de GKv. Meer dan tien van deze gemeenten ervaren ook meer affiniteit met de plaatselijke GKv dan met het landelijk verband van de CGK.

Vanuit de CGK-gemeenten, die contact hebben met een GKv-gemeente worden zorgen geuit over het eigen kerkelijke leven. Het gevoelen leeft, dat het interne gesprek minder plaatsvindt en men elkaar de ruimte niet meer geeft. De besluitvorming op de GS van de CGK wordt hier en daar ervaren als “een rem op de geloofsgroei en roeping en taak van de kerk”. Gewezen wordt op de besluiten over de GTU, vrouw in het ambt, dans en drama, homoseksualiteit en afvaardiging niet-CGK ambtsdragers naar de classis. Ook wordt er huns inziens te weinig rekening gehouden met de specifieke situatie, waarin samenwerkingsgemeenten zich bevinden.

Bezwaren

Bijna zestig procent van de responderende gemeenten – 87 in totaal – heeft zorgen over de ontwikkelingen binnen de GKv. Deze zorgen richten zich op de prediking, hermeneutiek en Schriftgezag, opvatting rond homoseksualiteit, toenadering tot NGK, Bijbelse waarden en normen, gemeentebeschouwing.

Deze kerkenraden wijzen erop, dat de besluitvorming op de GS van de CGK en de GKv divergeert. Dat voedt huns inziens de interne verdeeldheid en spanning binnen de CGK, omdat samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten een bepaalde ruimte opeisen, die er binnen de GKv wel is, maar niet binnen de CGK.²³

Taxatie recente ontwikkelingen in het licht van kerkelijke eenheid (opdracht 4b)

Internationaal

Internationaal heeft het MVEA-besluit veel stof doen opwaaien. Verschillende kerkverbanden die een zusterrelatie hebben met de GKv hebben deze inmiddels verbroken vanwege het MVEA-besluit. Dat zijn o.a. de Free Reformed Churches of Australia, de Reformed Presbyterian Church of Northern Ireland, de Reformed Church in the United States en de United Reformed Churches of North America. De Canadian Reformed Churches, de GKv-zusterkerken in Canada, koersen ook aan op het verbreken van de contacten met de GKv.

Landelijk

De GKv-deputaten hebben in een schrijven aan uw deputaten hun zorgen geuit over het onderlinge samenspreken en samenwerken. Ze wijzen op synodale besluiten van de CGK, die een zekere afstand tot zowel de NGK als de GKv markeerden. Het zet naar hun beleving de ontspannen onderlinge omgang nu onder spanning. Ze vrezen met name voor de gevolgen hiervan voor de samenwerkingsgemeenten. In hun schrijven roepen ze uw deputaten en uw synode op om elkaar vast te houden en te blijven vertrouwen.

Uw deputaten zien ook op meerdere vlakken divergentie tussen de CGK en de GKv. Dat geldt niet alleen het MVEA-besluit, maar ook het GTU-besluit of standpunten inzake homoseksualiteit. Uw deputaten hebben middels een schrijven richting GKv-deputaten aangegeven eveneens vervuld te zijn met grote zorg. Zorg die echter wel tweeledig is. Enerzijds, dat samenwerkende en samenwerkingsgemeenten voor een keuze kunnen worden gesteld, die ze niet willen maken. Anderzijds de vrees, dat door ruimte te bieden aan ruimere opvattingen rond “vrouw en ambt” er Schriftuurlijke grenzen worden overschreden en het gereformeerde karakter van onze kerken wordt aangetast.

²³ Dit is gebleken in Arnhem, waar de kerkenraad ervoor koos de ambten open te stellen voor vrouwen. In eerste instantie heeft de classis Apeldoorn dit overgenomen, maar – mede onder druk van ontstane commotie – later ook weer teruggedraaid

Deputaten constateren dat er binnen de eigen kerken grote spanning is ontstaan. Een smaldeel – ongeveer een derde deel – wil meer ruimte met het oog op de contacten met de GKv/NGK. Voor iets meer dan de helft van de gemeenten is dit echter een brug te ver.

Deputaten zien graag dat u als synode een uitspraak doet over wat de divergentie met betrekking tot het MVEA-besluit betekent voor het niveau waarop samenspreking met de GKv plaatsvindt (naar bijl. 8 of 8a KO) en wat de consequenties ervan zijn voor de samenwerkingsgemeenten. In het laatste hoofdstuk van deze rapportage geven deputaten mogelijke oplossingsrichtingen aan.

Impasse

De opdracht vanuit GS2016 maakt melding van een 'impasse'. Uw deputaatschap heeft moeten constateren dat deze impasse er in de afgelopen periode niet minder op is geworden.

Deze impasse is als volgt kort samen te vatten:

In de afgelopen decennia is er een toenadering geweest tot met name de GKv en ook de NGK. Deze toenadering heeft geresulteerd in een groot aantal samenwerkings- en samenwerkende gemeenten. Dit maakt dat ruim 40% van de CGK gemeenten samenwerking heeft met of zelfs één gemeente vormt met gemeenten van de GKv en NGK. Een kleine 60% van de CGK gemeenten heeft daarentegen geen contact met de GKv en/of NGK.

Keerzijde van de gegroeide externe eenheid is, dat daardoor de interne eenheid onder grotere spanning is komen te staan. Dit is geenszins de gemeenten aan te rekenen, die deze contacten zijn aangegaan. Zij hebben daarmee immers slechts gehoor gegeven aan de opdracht van de GS om te zoeken naar eenheid met andere kerken van gereformeerd belijden. Deze spanning is ook geenszins die gemeenten aan te rekenen, die geen contact hebben gezocht met een GKv/NGK. Zij hebben daarvoor moverende redenen gehad, die in een groot aantal gevallen ook te maken had met een geconstateerd liggingsverschil. Zij zijn daarbij bij hun standpunt gebleven, dat ze al jaren huldigen.

De genoemde spanning is de afgelopen periode aan de oppervlakte gekomen in een verschillende taxatie van de GS besluiten rond de afvaardiging van niet-CGK-ambtsdragers naar classisvergaderingen en de vorming van een Gereformeerde Theologische Universiteit (GTU). Maar vooral is die gebleken uit hoe er wordt aangekeken tegen het MVEA-besluit dat binnen de GKv is genomen. Er zijn (samenwerkings)gemeenten, die dit besluit graag zouden willen omarmen. En die zelfs daarvoor de weg op willen opgaan van het zich niet langer voegen naar het CGK besluit op dat gebied.

Aan de andere kant zijn er gemeenten, die het MVEA-besluit beschouwen als in strijd met de Schriften en met klem willen vasthouden aan het door de CGK genomen besluit van 1998. En voor wie het ruimte bieden aan een andere dan deze opvatting rond vrouw en ambt een brug te ver is in die zin, dat ze geen deel meer willen uitmaken van de CGK wanneer die ruimte geboden wordt.

Deputaten vragen de GS om in deze impasse leiding te geven. Er zal een antwoord moeten komen op de vraag in hoeverre de ontwikkelingen binnen de GKv/NGK het afbreken van de contacten rechtvaardigen of dat deze ontwikkelingen geen belemmeringen hiervoor vormen. Zowel de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten als de bezwaarde gemeenten hebben er recht op te weten waar men aan toe is.

Oplossingsrichtingen

Als deputaatschap willen we een drietal mogelijke oplossingsrichtingen om uit de genoemde impasse te komen, aangeven.

Oplossingsrichting

A: onverkort vasthouden aan CGK-besluiten

B: verdraagzaamheid bij divergerende standpunten

C: dispensatie vragen aan de classis

A. Onverkort vasthouden aan CGK-besluiten

Een eerste oplossingsrichting bestaat uit het onverkort vasthouden aan de in de CGK bij meerderheid genomen besluiten, zoals t.a.v. vrouw en ambt, homoseksualiteit en homoseksuele relaties, en dans en drama.

Voordelen: Deze richting is helder en geeft duidelijkheid aan alle gemeenten.

Nadelen: Het betekent een afschaling van de contacten tussen een tweetal kerkgemeenschappen waarmee de afgelopen decennia intensief is samengewerkt. De contacten met de GKv zullen naar analogie van die met de NGK niet langer op het niveau van bijl. 8 KO kunnen plaatsvinden, maar op dat van bijl. 8A KO.

Eveneens brengt deze oplossingsrichting een groot probleem met zich mee voor de samenwerkingsgemeenten. Wanneer zij willen afwijken van CGK-besluiten waarover divergentie is ontstaan, komen ze onontkoombaar voor de keus tussen de plaatselijke situatie of het landelijke kerkverband te staan. Die kan leiden tot een breuk.

B. Verdraagzaamheid bij divergerende standpunten

Een andere oplossingsrichting zou zijn om binnen ons kerkverband meer ruimte te laten voor verschillende standpunten. Dit zou leiden tot een kerkmodel waarbij het gezag van de Schrift en het werk van Christus door ieder onderschreven dient te worden, maar waarbij andere zaken die nu tot divergentie leiden, zoals oa. het MVEA- besluit, meer aan de vrijheid van de plaatselijke kerken worden overgelaten.

Voordelen: verschillende inzichten kunnen naast elkaar bestaan. Contacten met kerken waarbij sommige besluiten divergeren met de onze, kunnen ongehinderd voortgaan.

Nadelen: als het gaat om het MVEA- besluit en dat rond homoseksualiteit en homoseksuele relaties, is het Schriftverstaan in het geding. Vrijheid van opvatting bieden zal voor een deel van de kerken gezien worden als permissie om af te wijken van de Schrift. Het zou voor hen zelfs reden kunnen zijn om het kerkverband te verlaten.

C. Dispensatie vragen aan de classis

Een derde oplossingsrichting is om aan een gemeente die wil afwijken van een CGK-besluit, te verzoeken om dit kenbaar te maken aan de classis. Die kan haar bevragen op de motivatie. En daarna bij stemming laten weten of de voorgestelde handelwijze al dan niet kan worden aanvaard. Deze route wordt ook door DOE gewezen in het nieuwe Model van Samenwerkingsovereenkomst (4c en 4d).

Voordelen: een classis bepaalt of een gemeente al dan niet kan voortgaan wanneer er sprake is van het willen afwijken van een CGK- besluit.

Nadelen: er wordt een zware verantwoordelijkheid gelegd op de schouders van de classis. Wat zijn precies de criteria die ze moet hanteren? En als het landelijk kerkverband in een bepaald opzicht heeft uitgesproken hoe de Schriften dienen te worden verstaan, hoe zal een classis dan daarvan kunnen afwijken? Ook kan de vraag gesteld worden: als een classis moet bepalen wat al dan niet mogelijk is, wat is dan nog de taak van een generale synode?

Daarnaast zullen er in het omgaan met deze vragen grote verschillen ontstaan tussen de classes onderling. De ene vergadering zal het kunnen dragen, de andere absoluut niet.

Uit deze mogelijke oplossingsrichtingen blijkt, dat geen van drie een gemakkelijke uitweg biedt uit de impasse. Deputaten vragen met nadruk aandacht voor het feit dat waar een gekozen oplossingsrichting aanleiding zou kunnen geven tot een breuk, er nader onderzoek moet plaatsvinden naar de exacte consequenties daarvan. Eerlijkheidshalve willen deputaten wel zeggen, dat zij in meerderheid

oplossingsrichting A als de meest begaanbare weg zien. Een minderheid kiest voor oplossingsrichting B.

Tenslotte: binnen samenwerkende en samenwerkingsgemeenten verdiept zich de herkenning van elkaar. De gegroeide eenheid brengt tegelijk toegenomen interne verwijdering met zich mee die te maken heeft met een verschillend verstaan van de Schrift met het oog op een aantal ontwikkelingen die zich in het huidig tijdsgewricht voordoen. Die verwijdering kan gemakkelijk ontaarden in een kerkelijke herverkaveling, die soms aantrekkelijk lijkt, maar zich nooit zal voltrekken zonder diepe sporen na te laten. Laten we ons daarvan bewust zijn en biddend zoeken naar wegen om elkaar vast te houden.

Voorstel tot besluit

De GS 2019 besluit

1. De handelingen van Dep. Eenheid tijdens de afgelopen periode goed te keuren.
2. In te stemmen met het onderhouden, aangaan of afronden van de contacten zoals voorgesteld in dit rapport.
3. Nieuwe deputaten te benoemen.
4. Met het oog op de ontstane impasse te kiezen voor oplossingsrichting A en de kerken, inclusief de samenwerkende en samenwerkingsgemeenten op te roepen zich exclusief te blijven houden aan de GS besluiten.
5. Naar analogie van de contacten met de NGK die met de GKV terug te brengen naar het niveau van bijl. 8A KO

Of

4. Met het oog op de ontstane impasse te kiezen voor oplossingsrichting B en de kerken te binden aan het gezag van de Schrift en het belijden van Christus Jezus, maar zaken waarover divergentie bestaat, aan het oordeel van de kerken afzonderlijk over te laten.
5. Deputaten opdracht te geven tot herziening van bijl. 8 en 8A KO.

Of

4. Met het oog op de ontstane impasse te kiezen voor oplossingsrichting C en in geval van afwijking van een CGK-besluit de kerken op te roepen dit ter beoordeling voor te leggen aan de classis. Die kan overgaan tot het al dan niet geven van dispensatie.
5. Naar analogie van de contacten met de NGK die met de GKV terug te brengen naar het niveau van bijlage 8A KO.

Namens Deputaten Eenheid,

Prof. dr. M. den Heijer (voorzitter) Ds. D. van der Zwaag (secretaris)

Bijlage 6.3: Notitie M.H. Oosterhuis over hermeneutiek

Nieuwe hermeneutiek en MV besluit GS Meppel

Niets nieuws onder de zon

Een van de bezwaren die tegen de MV besluiten van de GS Meppel worden ingebracht, is dat deze besluiten in de gronden voor openstelling van de ambten voor zusters van de gemeente blijf geven van de aanvaarding van een nieuwe hermeneutiek. Met deze hermeneutiek zou te kort gedaan worden aan het gezag van de Schrift.

Ernstig tekort van deze kritiek is, dat niet duidelijk omschreven wordt, wat men onder moderne hermeneutiek verstaat. Daardoor is het heel moeilijk om die kritiek te weerleggen.

In deze notitie zal ik daartoe dan ook geen poging ondernemen.

Wel meen ik te kunnen duidelijk maken, dat er in de manier waarop de GS de bijbel heeft gehanteerd in de besluitvorming mbt MVeA niets te vinden is, wat niet al sinds jaar en dag bestaande praktijk is.

De GS baseert zich voor het MV besluit op de Schrift in haar volle breedte.

Daarbij stuit de GS op het feit, dat de bijbel nergens expliciet zegt dat *alleen mannen* in de kerk ambten mogen bekleden, en ook nergens expliciet, dat *vrouwen geen* ambten mogen bekleden.

Maar dat is een bekend gegeven. De bijbel is geen vraagbaak, waar je op al je vragen een pasklaar antwoord krijgt. Daarom is schriftberoep vaak geen klinkklaar bewijs. Voor het antwoord op veel vragen vind je in de Schrift niet meer dan indicaties, die je in een bepaalde richting doen denken. Dit vereist fijngevoeligheid om te onderscheiden waar het op aan komt, iets wat Paulus de gemeente van Philippi dan ook toe bidt (Phil. 1:9). Ook apostelen en bijbel schrijvers kwamen soms niet verder dan zoeken naar indicaties. Vergelijk wat de schrijver van de brief aan de Hebreëen van zichzelf zegt in Hebr. 6:3. Rekening houden met dit gegeven is niet bedoeld om aan het gezag van de Schrift te ontkomen. Het is juist bedoeld om de Heilige Schrift te beschermen tegen inlegkunde en menselijke overheersing.

Er is in de bijbel ook sprake van absolute normen. Die zijn gegeven met Gods volmaaktheid, die weerspiegelt in zijn oorspronkelijke schepping. Daarheen verwijst Jezus de Farizeeën die Hem benaderen met vraag over het recht van echtscheiding. (Matteüs 19:8)

Deze volmaakte wet vormt een duurzame maatstaf voor de kerk van alle eeuwen, ook als het gaat om MVeA. Wel dient bij dit laatste onderscheid te worden gemaakt tussen de scheppingsorde van Genesis 1:26-28 en die van Genesis 2:18-25.

In Genesis 1:26-28 ligt het accent op de overeenkomst tussen man en vrouw en hun taak als onderkoning en onderkoningin in de schepping. Deze overeenkomst komt ondermeer tot uitdrukking in Gen. 5:2 waar vermeld wordt dat God de mannelijk en vrouwelijk geschapen mensen beide mens (Adam) noemde. Het is de mens uit Psalm 8, die bijna goddelijk is gemaakt en geroepen is te heersen. Vergelijk ook de mens van God in 2 Tim. 3:17 die tot elk werk volkomen is toegerust.

In Genesis 2:18-25 ligt, volgens Paulus' uitleg in Efeze 5:21-33, het accent op het onderscheid en de onderlinge relatie tussen man en vrouw.

Tegen het bovenstaande worden in hoofdzaak twee bezwaren gemaakt. Het ene bezwaar is een verwijzing naar de *zwijgteksten*. Daar staat het toch wel expliciet: de vrouw moet zwijgen en mag geen gezag oefenen.

Verder wordt verwezen naar de in de bijbel *bestaande praktijk*: mannelijke apostelen, mannelijke oudsten. Vraagt het niet om een andere leesbril (nieuwe hermeneutiek) om hierin niet een duidelijk antwoord van de bijbel te vinden op de vraag of vrouwen ambtsdrager mogen zijn.

Ik wil op die beide tegenwerpingen nog afzonderlijk ingaan.

Zwijgteksten

Van de zwijgteksten is wel gezegd dat de GS die heeft dood gezweven. Maar niets is minder waar. De synode is na zorgvuldig onderzoek tot de conclusie gekomen, dat deze teksten omstreden zijn. Er zijn meerdere Bijbelgetrouwe exegeses van deze teksten die toch tot verschillende conclusies leiden over wat deze teksten zeggen over de positie van de vrouw in de kerk.

Ik geef hiervan een summier overzicht:

1 Corinthiërs 14:34, 35

Met betrekking tot 1 Corinthiërs 14:34, 35 valt op te merken, dat heel algemeen wordt aangenomen, dat het spreekverbod in vers 34 geen algemeen spreekverbod is, maar dat het betrekking heeft op de gang van zaken rond het uitleggen van de profetie, zoals die in de voorafgaande verzen ter sprake

komt. Tenslotte delen ook vrouwen in de gave van de profetie, zoals ondermeer valt af te leiden uit 1 Corinthiërs 11:5 en 14:26. De meningen lopen uiteen als het gaat om de reikwijdte van dit verbod.

1. Er zijn uitleggers die dit *ondergeschikt blijven* met beroep vers 35 betrekken op de onderschikking van vrouwen ten opzichte van hun eigen mannen. Door publiek vragen te stellen over de profetie van hun eigen man of van anderen dreigen zij zichzelf en ook hun mannen, volgens de omgangsnormen van die tijd, te schande te maken. Ze behoren hun eigen mannen thuis opheldering te vragen. Dit wordt bevestigd door de verwijzing naar de wet, waarbij gedacht moet worden aan Gen. 2:24, waar het gaat over de schepping van het huwelijk.

2. Er zijn ook uitleggers, die nadruk leggen op het feit, dat Paulus met beroep op de wet aan dit spreekverbod in vers 34 het voorschrift verbindt, dat vrouwen *ondergeschikt moeten blijven*, en zij zijn van oordeel, dat Paulus hiermee doelt op onderwerping aan het gezag van mannen/oudsten in de gemeente.

1 Timotheüs 2:8-15

1. Bij de eerste benadering wordt dit schriftgedeelte betrokken op de onderlinge omgang van getrouwde mannen en vrouwen. Hiervoor zijn de volgende argumenten doorslaggevend.

De Griekse tekst zegt in vers 8 dat mannen *op elke plaats* met opheffing van heilige handen moeten bidden. Dat mag niet beperkt worden tot *elke samenkomst*. Verder wijst Paulus verwijzing naar Genesis 2:24 erop, dat hij het oog heeft op de orde in het huwelijk, in de zin zoals hij Genesis 2:24 uitlegt in Efeze 5:21-33. In die richting wijst ook de opmerkelijke overeenkomst tussen 1 Tim. 2:8, 9 met 1 Petrus 3:1-7, een Schriftplaats die onmiskenbaar gaat over de huwelijksrelatie van man en vrouw. Ook wordt nergens elders in de Schrift vrouwen in het algemeen bevolen zich te onderschikken aan mannen in het algemeen.

2. Bij de tweede benadering wordt dit Schriftgedeelte betrokken op de samenkomsten van de gemeente en de rol die de vrouw daarin speelt. Daarvoor wordt gewezen op de context waarin dit Schriftgedeelte een plaats heeft, die doet denken aan de samenkomsten van de gemeente. Het Grieks gebruikt bij mannen en vrouwen dan ook niet de bezittelijke voornaamwoorden die je zou verwachten als het over de omgang van man en vrouw in het huwelijk gaat. Verder wordt het Griekse woord in vers 12 voor *onderwijzen* normaal gesproken niet gebruikt met betrekking tot de onderlinge omgang van man en vrouw in het huwelijk.

De GS introduceert hier niet een nieuw hermeneutisch principe, maar respecteert beide exegetische uitkomsten en ziet ervan af om een daarvan als bindend aan de kerken op te leggen.

Bestaande praktijk

Met betrekking tot het beroep op de in de bijbel bestaande praktijk of beschreven situatie het volgende. *Niet alle Schrift is voorschrift*. Dit is niet een nieuwe hermeneutische vuistregel. Dit is, wat al in de jaren veertig van de vorige eeuw in onze kerken is gesteld tegenover de zogenaamde exemplarische bijbel uitleg. Daarbij werd met veronachtzaming van de heilshistorische context een bepaald handelen of een op enig moment in heilshistorie bestaande praktijk als norm voor de gelovige of de kerk in het heden toegepast. Daarmee wordt aan de bijbel als geschiedenisboek van Gods zelfopenbaring geen recht gedaan.

De bestaande praktijk is niet alleen heilshistorisch bepaald. Ze is ook vaak ingegeven door de maatschappelijke en culture context, waarmee Gods volk rekening dient te houden. Daarvan is de praktijk van Paulus als apostel een duidelijk voorbeeld, als hij (naar het voorbeeld van de Heer Jezus(!), 1 Cor. 11:1) de Joden een Jood wordt en de Grieken een Griek, 1 Cor. 9:20-23.

Zo is er ook sprake van voorschriften die ingegeven zijn door de historische en culturele context, die niet moeten worden gezien als voor alle tijden geldende geboden. Ook dit is weer geen nieuw hermeneutisch principe. Het is een al sinds jaar en dag bestaande praktijk. Zo wordt bijvoorbeeld voorbij gegaan aan Paulus' expliciete voorschrift voor vrouwen om bij het bidden een hoofddoek te dragen. Hetzelfde geldt bijvoorbeeld van Jakobus' voorschrift, in geval van ziekte de oudsten te roepen

met het oog gebed en ziekenzalving. Kennelijk worden die voorschriften, hoe expliciet ook, intuïtief beschouwd als iets dat in de tijd van de apostelen voor zich sprak, maar voor onze tijd en cultuur niet meer passend is.

Conclusie

Ik ken geen enkele grond voor de veel gehoorde bewering, dat de GS Meppel een nieuwe hermeneutiek heeft ingevoerd, waarmee de Schrift monddood wordt gemaakt. Het in rekening brengen van de heilshistorische of de culturele context van allerlei schriftgegevens is van alle tijden, ook als het niet expliciet wordt verantwoord.

Melle Oosterhuis
Wezep, 4 oktober 2018

Bijlage 6.4: Brief van CCS en DKE aan DE

Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken
Deputaten Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)

p/a • secretaris.ccs@ngk.nl
• eenheid@gkv.nl

Aan Deputaten Eenheid
van de Christelijke Gereformeerde Kerken
p/a ds. D. van der Zwaag dvdzwaag@outlook.com
Arnhem/Enumatil, 17 december 2018

Geliefde broeders van het deputaatschap eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken,

Genade en vrede is er voor ons allen in de naam van onze Heiland Jezus Christus. Zijn naam verenigt ons en bij Hem mogen we elkaar steeds hervinden.

Broeders, voordat wij in deze brief u enkele dingen schrijven willen wij voor u persoonlijk en voor uw kerkverband danken en bidden.

Wij danken onze God voor uw geloof, uw trouw, uw liefde. Dat u het evangelie van Jezus Christus bewaart en uitdraagt. Dat u hartelijk en vasthoudend gereformeerd bent.

Ook bidden wij voor u in deze tijd waarin u en uw kerken het niet gemakkelijk hebben. Wij merken dat er bij u toenemende spanningen zijn. Daarom bidden wij dat u elkaar mag vasthouden, dat u de eenheid in Christus mag bewaren, dat u de spanningen die er zijn gezamenlijk liefdevol onder ogen kunt zien. Moge onze God uw kerken daarin nabij zijn.

Het is niet gebruikelijk dat onze deputaatschappen elkaar brieven sturen. Maar op dit moment voelen wij sterk de behoefte om u te schrijven. De laatste tijd bereiken ons signalen die ons raken, o.a. vanuit samenwerkingsgemeenten. Het gaat ons er niet om dat we de zogeheten 'schuurpunten' elkaar nog eens voorhouden. Het gaat ons in deze brief er vooral om hoe wij gezamenlijk met deze punten omgaan en hoe wij ondanks verschillen elkaar toch willen vasthouden en vertrouwen.

Onze drie kerkverbanden kennen elkaar al heel lang. De relatie CGK-NGK is er al sinds het ontstaan van de samenwerkingsgemeenten, minstens veertig jaar geleden. De relatie CGK-GKv is jonger, ruim dertig jaar. Maar deze beide relaties namen gedurende decennia toe in omvang en diepgang. We leerden elkaars sterke punten en bijzondere kenmerken kennen en waarderen. We bespraken vaak onderwerpen zoals toe-eigening van het heil, katholiciteit van de kerk, verbond en prediking. We zagen ook verschillen. Om de paar jaar spraken we elkaar welgemeend en hartelijk toe op synodes en

landelijke vergaderingen. In gezamenlijke deputatenvergaderingen baden we met elkaar, lazen de Schriften en bespraken elkaars preken. Er waren momenten van verkoeling, maar ook tijden van warmte en verdieping. Zeker, altijd bleef er een soms lichtere, soms wat sterkere onderstroom van behoedzaamheid en afstand binnen de CGK. Zou de kenmerkende bevindelijke CGK-spiritualiteit zich veilig blijven voelen bij een proces van vereniging? Maar we hadden geduld met elkaar. In de loop van de jaren leerden we dat we het goed hadden naast elkaar maar dat een samengaan, een vereniging van drie kerkverbanden er voorlopig niet in zou zitten. Gelukkig waren er wel plaatsen waar de samenwerking en herkenning zeer hartelijk verliepen: onze samenwerkingsgemeenten en samenwerkende gemeenten. Zij hadden al een vorm van eenheid bereikt die landelijk nog niet mogelijk was. Deze vormen van samenwerking namen in de loop van de tijd sterk toe. Dat wilden we allemaal: over en weer deden synodes en landelijke vergaderingen jaar na jaar uitspraken zoals 'we willen de processen van herkenning en samenwerking ten volle stimuleren en faciliteren'. Het klonk wel eens wat obligaat, maar het stond er dan toch maar altijd weer, tot op de dag van vandaag.

Lange tijd konden we onze verschillen goed dragen. We wisten van elkaar dat we allen onze eigen sterke en zwakke kanten hadden – maar dat verdroegen we in elkaar. Bijvoorbeeld toen de NGK in 2004 en de jaren daarna ruimte gaf voor vrouwelijke ouderlingen en predikanten bleef de relatie met de CGK op het punt van theologische samenwerking (de NGP en haar toenmalige jarenlange plek binnen de TUA) sterk. We konden blijkbaar goed 'omgaan met verschillen'. Onze indruk is dat deze ontspannen omgang de laatste jaren spannender wordt. Uw synoden deden uitspraken die een zekere afstand tot de NGK markeerden (inzake homoseksualiteit en kinderen aan het avondmaal). Ook naar de GKv ontstond voelbare afstand na het GKv-synodebesluit van 2017 inzake man-vrouw-ambt. De afwijzing van de GTU, ons mooie gezamenlijke project, was ruim een jaar geleden een pijnlijk moment in onze driehoeksrelatie. Recent heeft de uitspraak van de CGK-classis Apeldoorn om aan de samenwerkingsgemeente CGK-NGK te Arnhem ruimte te geven voor 'de vrouw in het ambt' veel stof doen opwaaien in CGK-kring. Maar het terugnemen van deze uitspraak bracht geen rust in de kerken. In de laatstgehouden DOE-vergadering werd vanuit het CGK-deputaatschap eenheid hardop gezinspeeld op het vertrek van het CG-deel van een samenwerkingsgemeente naar het andere kerkverband. In het gesprek hierover viel de term 'herverkaveling'. De verzuchting: 'Broeders, doe het ons niet aan dat we 'de vrouw in het ambt' zouden moeten aanvaarden' heeft ons geraakt. Maar de suggestie dat de samenwerkingsgemeenten zouden moeten kiezen heeft ons ook geraakt. Hoe bewogen ook uitgesproken – dat hebben we zeker gehoord – maar er was ook een zekere koelte, een afstand voelbaar: die gemeenten kunnen we er eigenlijk niet bij hebben. Het raakte ons omdat zo'n 'herverkaveling' zo botst met wat juist ons verlangen is: zichtbare eenheid in Christus.

Geliefde broeders, waarom schrijven wij dit allemaal? Want dit alles is u bekend, we weten van elkaar dat we het er allemaal moeilijk mee hebben. Waarom deze opsomming, waarom dit zout in de wonde? Omdat wij u liefhebben en u ons – daarvan zijn we overtuigd. En omdat wij van mening zijn dat wij over al deze dingen moeten doorspreken in vertrouwen, vanuit liefde, bij een open Bijbel, en met een open oog voor onze gezamenlijke geloofsbelijdenis.

Broeders, wij denken dan aan de geschiedenis die beschreven staat in Handelingen 15. Daar wordt een scherp debat over de besnijdenis – dat al liep sinds Handelingen 10 - beslecht met een Geestelijke beslissing van oudsten en apostelen. Het was waarlijk geen klein verschil van inzicht, het ging over 'Schrift en belijdenis' - om het maar eens zo te zeggen. Er waren felle woordenwisselingen (Handelingen 15: 2, 7). Een stevige bijdrage in de discussie kwam uit de mond van Petrus (vs 8-10): *God, die weet wat er in de mensen omgaat, heeft blijk gegeven van zijn vertrouwen in de heidenen door hun de heilige Geest te schenken, zoals hij die ook aan ons geschonken heeft. Waarom wilt u God dan trotseren door op de schouders van deze leerlingen een juk te leggen dat onze voorouders noch wijzelf konden dragen? Nee, we geloven dat we alleen door de genade van de Heer Jezus gered kunnen worden, op dezelfde wijze als zij.*

Het gaat dus om de erkenning van de goede trouw van beide denkwijzen, het gaat om het erkennen dat Gods weg gaat langs twee culturen, het gaat om de herkenning van het werk van de Heilige Geest bij 'ons' en bij 'hen'.

(Overigens moet hierbij aangetekend worden dat het verschil inzake de oudtestamentische besnijdenis- en spijswetten nog lange tijd bleef opspelen binnen de christelijke kerk – lees de brief aan de Galaten en de bewogen oproepen van Paulus. Niet iedereen is zomaar gewonnen voor een nieuw inzicht.)

We denken ook aan de diepe gedachten die Paulus verwoordt in Efeziërs 3:

Daarom buig ik mijn knieën voor de Vader, die de vader is van elke gemeenschap in de hemelsferen en op aarde. Moge hij vanuit zijn rijke luister uw innerlijke wezen kracht en sterkte schenken door zijn Geest, zodat door uw geloof Christus kan gaan wonen in uw hart, en u geworteld en gegrondvest blijft in de liefde. Dan zult u met alle heiligen de lengte en de breedte, de hoogte en de diepte kunnen begrijpen, ja de liefde van Christus kennen die alle kennis te boven gaat, opdat u zult volstromen met Gods volkomenheid (vs 14-19).

We kunnen alleen 'samen met alle heiligen' Gods liefde verstaan en ontvangen en delen. Het christelijk geloof is niet in monocultuur en reïncultuur te beleven.

We denken ook aan de lichaamsbeeldspraak in 1 Korintiërs 12:

Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden, wij zijn allen van één Geest doordrenkt, of we nu Joden of Grieken zijn, of we nu slaven of vrije mensen zijn (vs 13).

En even verder (vs 21):

Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig,' en het hoofd kan dat evenmin tegen de voeten zeggen.

Wij – de zenders van deze brief – weten ons met u – de ontvangers – één lichaam van Christus. U en wij hebben verschillende gaven gekregen van de Heilige Geest. Daarmee willen wij graag elkaar opbouwen, dat is onze roeping. Vgl. ook Efeziërs 4: 4-6:

Span u in om door de samenbindende kracht van de vrede de eenheid te bewaren die de Geest u geeft: één lichaam en één geest, zoals u één hoop hebt op grond van uw roeping, één Heer, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, die boven allen, door allen en in allen is.

En vs 16:

Ieder deel draagt naar vermogen bij tot de groei van het lichaam, dat zo zichzelf opbouwt door de liefde.

In het licht van het bovenstaande hebben wij de diepe overtuiging dat wij en u geen afstand mogen nemen van elkaar, maar dat wij elkaar volhardend behoren te zoeken, vast te houden, op te bouwen, van elkaar te leren. Laten we niet uitstralen naar elkaar: ik heb jou niet nodig. Laten we niet bij voorbaat er van uitgaan dat het de ander is die zich vergist. Laten wij erkennen dat ook die ander gaven van wijsheid en inzicht heeft ontvangen van God. Dat kunnen ook nieuwe, verrassende inzichten zijn.

Wij willen naar u toe de verwachting uitspreken dat wij elkaar bij voorbaat vertrouwen – en dat vanwege onze Heer en Heiland die ons allen kent en liefheeft. Daarom begonnen wij deze brief ook met het noemen van zijn naam. Wij doen een dringend beroep op u om de in deze brief aangeduide punten niet als sjobbolets van trouw en zuiverheid te beschouwen, maar als punten van gesprek, als thema's voor onbevangen nadere studie, waarbij we open staan voor de inzichten die de ander heeft ontvangen en niet geleid worden door vrees. Johannes schrijft (1 Joh. 4: 18):

De liefde laat geen ruimte voor angst; volmaakte liefde sluit angst uit, want angst veronderstelt straf. In iemand die angst kent, is de liefde geen werkelijkheid geworden.

Wij beogen met het noemen van deze Bijbeltekst beslist niet dat wij u gebrek aan liefde verwijten, dat zou geen recht doen aan uw oprechtheid en hartelijkheid. Wel willen wij u attenderen op een bepaalde

angst die wij menen te bespeuren in uw houding. Een houding van zich terugtrekken, afschermen, afstand houden. We merken ook verscherping, verstrakking. We missen pijnlijk de ruimte waarmee u en wij gedurende tientallen jaren het goed met en naast elkaar hadden. Dat doet ons verdriet.

We willen afsluiten met nog enkele opmerkingen.

Wij (CCS, DKE) leven mee met de zorgen die bij u bestaan over eenheid in het eigen kerkverband en ook binnen uw deputaatschap. We merken de interne spanning en daar hebben we verdriet over. We zien een soort machteloosheid waarbij het moeilijk is elkaar goed te bereiken. Met u vragen we ons af: waar gaat dit op uitlopen? Wat gaat uw synode volgend jaar uitspreken? Weet dat wij vaak voor u bidden: voor uw kerken en voor u als deputaten eenheid, dat we elkaar liefhebben, elkaar vasthouden, elkaar vertrouwen.

Wat betreft de samenwerkingsgemeenten: deze zijn vrucht van de liefde tussen onze drie kerkverbanden gedurende tientallen jaren. In die gemeenten is de eerste vraag al lang niet meer: hoor ik nu bij CGK of NGK of GKv? Hun eerste vraag is: hoe kunnen wij samen gemeente van Jezus Christus zijn, hoe kunnen wij zijn liefde doorgeven aan elkaar en naar buiten? Deze gemeenten dreigen nu klem te komen zitten tussen onze kerkverbanden op punten die naar onze overtuiging niet kerkscheidend zijn. Zij behoren niet voor een keus gesteld te worden. Integendeel, laten wij deze gemeenten koesteren. Het gaat niet aan, over hen te zeggen: ze wisten waar ze aan begonnen. Laten we tegen hen zeggen: we zijn heel blij met jullie, jullie verdienen een erkende en warme plaats in onze kerkverbanden. Broeders, wij roepen u op: ga naar uw synode met voorstellen over de samenwerkingsgemeenten die die sfeer ademen. Laat ze niet in de steek.

Tenslotte: over kerk zijn is heel veel te zeggen, bijbels-theologisch en historisch. Maar in eenvoudige geloofstaal betekent kerk toch: een toevluchtsoord, een schuilhut zijn voor zondaren, die met hun schuld naar Christus willen vluchten. We willen kerken zijn waar de genade van Christus wordt verkondigd en ontvangen, beleefd en gevierd. Dat verlangen verbindt ons allen – daar zijn wij diep van overtuigd. Daarom mogen we elkaar om Gods wil niet loslaten.

Met hoogachting en liefde en verlangen groeten wij u vanuit ons hart.

Namens de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken:
br. Sytze Huizinga, voorzitter
Namens Deputaten Kerkelijke Eenheid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
ds. Tiemen Dijkema, voorzitter

Bijlage 6.5: Antwoordbrief van DE

Bennekom/ Siegerswoude, 16-1-2019

Geachte broeders en zusters,

Uw brief hebben wij op 16 januari jl. binnen ons deputaatschap besproken.

Het heeft ons goed gedaan om van u te horen wat er in uw hart omgaat. Het is ons duidelijk geworden dat het streven naar eenheid voor u diepe geestelijke motieven heeft. Uw liefde voor de Heere van de Kerk en de Kerk van Hem drijft u om een dringend appel op ons te doen om alles in het werk te stellen om samen de eenheid te zoeken. En waar de eenheid gevonden is, die te bewaren.

Datzelfde verlangen - zo kunnen we u zeggen- drijft ook ons. De verdeeldheid van het Lichaam van Christus is een onmogelijke mogelijkheid en daarom een groot verdriet. Het is zeker een situatie

waarin we nooit mogen berusten. Dat is ook de reden waarom we de jaren door met u en anderen in gesprek zijn geweest.

Uw brief is geschreven na een ontmoeting tussen DOE deputaten en ons.

De indruk die u verwoordt is dat er vanuit CGK-zijde een andere insteek wordt gekozen dan in het verleden het geval was. Ook geeft u aan dat de indruk is gewekt dat wij koud en kil streven naar een herverkaveling waarbij de ontstane eenheid gebroken en een andere gezocht dient worden.

Als eerste willen wij onze erkenning uitspreken dat u uw zorgen op deze zorgvuldige en bewogen wijze onder onze aandacht brengt. Wij herkennen uw taxatie dat – waar er in het verleden sprake was van een meer convergerende beweging tussen onze drie kerkverbanden - er nu sprake is van een sterke samenwerking en zelfs fusie van uw beide kerkverbanden en dat er sprake lijkt te zijn van meer afstand tussen uw kerkverbanden en ons kerkverband. Ook wij voelen de spanning die dit oproept in de samenwerkingsgemeenten.

In die toenemende afstand spelen inderdaad de door u genoemde thema's een grote rol. Wij erkennen dat er ook *binnen* onze kerkverbanden over deze zaken verschillend gedacht wordt. Tegelijk moeten we constateren dat inhoudelijk de besluitvorming op het niveau van uw en onze synodes behoorlijk verschilt.

Omdat die divergentie met het oog op de genomen besluiten binnen de huidige kaders van ons kerkverband moeilijk te dragen valt, leeft er binnen ons deputaatschap grote bezorgdheid. Die bezorgdheid raakt enerzijds het dreigend gevaar van het losraken van ontstane verbindingen. Concreter: dat samenwerkende en samenwerkingsgemeenten inderdaad voor een keus gesteld worden, die ze niet willen maken. Met u zijn we van mening dat 'herverkaveling' hier geen oplossing, maar slechts verlies is.

Die bezorgdheid raakt anderzijds de vrees dat door ruimte te bieden aan ruimere opvattingen rond vrouw en ambt, er Schriftuurlijke grenzen worden overschreden en het gereformeerde karakter van onze kerken wordt aangetast.

Wij als Deputaten Eenheid zijn met deze situatie verlegen en voelen ons niet bij machte om hierin een heldere richting te wijzen. Wij zullen uw en onze bezorgdheid rapporteren aan de GS 2019 en haar vragen om in deze complexe situatie richting te wijzen. Het zal van de besluitvorming binnen de GS 2019 straks gaan afhangen of en hoe de onderlinge contacten tussen GKv, NGK, onze CGkerken en onze zgn. deelgemeenten zullen worden voortgezet. Laten we die besluitvorming samen omringen door onze gebeden.

In de Heere van de Kerk, Jezus Christus, verbonden,

Namens Deputaten Eenheid,
Prof. dr. M den Heijer, voorzitter
Ds. D. van der Zwaag, secretaris.

Bijlage 7 Deputaten-Overleg Eenheid, bijlagen bij hoofdstuk 7

Bijlage 7.1: Model Samenwerkingsovereenkomst, versie 2

MODEL SAMENWERKINGSOVEREENKOMST voor samenwerkingsgemeentes

Dit model is bedoeld als handreiking aan kerken die bezig zijn een samenwerkingsgemeente te vormen. Het is samengesteld op basis van ervaringen van veel samenwerkingsgemeentes, met verwerking van het inmiddels gegroeide kerkrecht op dit gebied.

Dit document kan dienen als voorbeeld en ijkpunt. In elke plaatselijke situatie zal het verder ingevuld en afgerond moeten worden.

Het model is ontwikkeld binnen de DOE-groep, het Deputaten-Overleg Eenheid van de drie kerkverbanden CGK, GKv en NGK. Het heeft in eerste instantie een voorlopige status.

Via de achterliggende deputaatschappen/commissies (DE, DKE, CCS) zal het mogelijk door besluitvorming op de drie synodes / landelijke vergaderingen een meer formele status krijgen.

Kerken die bezig zijn een samenwerkingsgemeente te vormen kunnen voor advies terecht bij de DOE-groep, bereikbaar via doegroep@ngk.cgk.gkv.nl

TOELICHTING

1. Een samenwerkingsovereenkomst is een belangrijk document, zowel binnenkerkelijk als ook voor de positie van de gemeente in het contact met overheden, financiële instellingen e.d. De kerken hebben in de Nederlandse samenleving nog veel rechten en privileges. Dat vraagt om zorgvuldigheid. In de samenwerkingsovereenkomst wordt het bestaan van de samenwerkingsgemeente en haar verhouding tot de onderliggende kerken vastgelegd.
2. De samenwerkingsovereenkomst wordt ondertekend na instemming van de betrokken gemeentes en met de goedkeuring van de regio en de classis. Het vormt de blijvende 'grondwet' voor de samenwerkingsgemeente. Wijziging vraagt om nieuwe besluitvorming langs dezelfde weg. Daarom is het goed om alleen de wezenlijke zaken vast te leggen die constituerend zijn voor het functioneren van de samenwerkingsgemeente en voor de relatie met de betrokken kerkverbanden. Allerlei meer praktische (en interne) zaken kunnen een plek krijgen in afzonderlijke regelingen die door de (nieuwe) kerkenraad worden vastgesteld. Zij kunnen na verloop van tijd wel eenvoudig gewijzigd worden.
3. De samenwerkingsovereenkomst valt onder wat het Burgerlijk Wetboek benoemt: 'kerkgenootschappen worden geregeerd door hun eigen statuut'. De kerken mogen de zaken zelf regelen en vastleggen. Er is geen notaris-akte nodig, tenzij er gekozen zou worden om onroerende goederen (gebouwen) juridisch van eigenaar te laten wijzigen. Dit wordt in de huidige situatie sterk afgeraden. Zie hierover meer in de notitie 'Samenwerkingsgemeente en Nederlands recht', te vinden op de website www.kerkelijkeeenheid.nl.
Een samenwerkingsovereenkomst die volgens de kerkelijke afspraken vastgesteld en ondertekend is, heeft alle nodige geldigheid, binnen en buiten de kerk.
Met een notariële akte wordt de samenwerkingsgemeente niet meer kerkordelijk maar civielrechtelijk vormgegeven. Hiermee wordt aan de wettelijke vrijheid voor de kerken om

volgens eigen statuut zaken te regelen voorbijgegaan. Dit heeft niet alleen consequenties voor de eigen samenwerking, maar kan ook consequenties meebrengen voor de zusterkerken in de betrokken kerkverbanden.

- a. Door de vormgeving in een notariële akte kan de samenwerkingsgemeente meer een fusiekerk lijken, in plaats van een samenwerking van gemeentedelen zoals de kerkelijke regelingen aangeven. Dit kan problemen geven bij de ANBI-regeling en de inschrijving bij de Kamer van Koophandel. Met deze instanties zijn via de kerkverbanden afspraken gemaakt voor de plaatselijke gemeentes. De samenwerkingsgemeente is dan aan te merken als een nieuw kerkgenootschap en daar gelden deze afspraken niet voor. Er kan alleen via de gemeentedelen aanspraak op worden gemaakt.
 - b. Ook kan de fiscus, die nu een paraplu-ANBI-regeling heeft gegeven voor een heel kerkverband, oordelen dat delen van dit kerkverband blijkbaar eigen vormen en wegen kiezen en daarmee de noodzaak van de parapluregeling voor het totaal niet langer wenselijk is.
4. Een samenwerkingsovereenkomst heeft een zakelijk, kerkjuridisch karakter. Het is mooi om in een inleidende paragraaf een verklaring op te nemen in een andere toonzetting, om het geestelijke karakter van de samenwerking te benadrukken.
 5. Op één onderdeel wordt er bij de vorming (en het langer bestaan) van een samenwerkingsgemeente verschillend gehandeld: wordt er bij de roeping tot het ambt blijvend rekening gehouden met de samenstelling van de kerkenraad uit de verschillende gemeentedelen (eventueel zelfs: in evenredigheid)? Op dit punt zijn veel opties mogelijk. Kerkrechtelijk is het niet nodig om bij de roeping tot het ambt er rekening mee te houden tot welk gemeentedeel een ambtsdrager behoort. Ter wille van de aanvaarding door de gemeente kan het (vooralsnog) wel wijs zijn.
Er kan voor gekozen worden om dit als principe blijvend op te nemen in de samenwerkingsovereenkomst (en een daarbij behorende bijlage). Een samenwerkingsovereenkomst wordt echter meer toekomstbestendig wanneer er in opgenomen wordt dat besluiten hierover genomen zullen worden door de kerkenraad, na raadpleging van de gemeente. Dat geeft de ruimte om als gemeente in de loop van de tijd toe te groeien naar een model waarin geen enkel onderscheid meer gemaakt wordt, zonder dat de samenwerkingsovereenkomst aangepast hoeft te worden. In dat geval hoeft een Reglement voor de verkiezing van ambtsdragers geen bijlage bij de samenwerkingsovereenkomst te zijn.
 6. Er is in het model een artikel opgenomen over kerkelijke grenzen. Dit sluit aan bij de GKv KO art. C42.3 en bij de CGK KO art. 38 sub 3. In de praktijk blijken deze bepalingen echter verschillend gehanteerd te worden. Zoals op meer onderdelen vraagt dit om aanpassing van het model naar de concrete situatie.

SAMENWERKINGOVEREENKOMST
“XXX (naam Samenwerkingsgemeente)”,
 samenwerkingsgemeente van
 de Christelijke Gereformeerde Kerk te X,
 de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en
 de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z

VERKLARING EN ONDERTEKENING

Christus is de Heer van de kerk. Hij vergadert, beschermt en onderhoudt zijn gemeente, in de eenheid van het ware geloof. Die eenheid ontvangt de kerk van hem, als een geloofsgeschenk. Die eenheid is tegelijk een opdracht. Wij moeten één zijn, zodat er iets zichtbaar wordt van de unieke eenheid van Vader, Zoon en Heilige Geest.

Dankbaar constateren de kerkenraden van de CGK te X, de NGK te Y en de GKv te Z dat zij in de afgelopen jaren mochten groeien naar kerkelijke eenheid. We voelen schaamte over de vaak gebrekkige manier waarop dit proces verlopen is, maar vooral blijdschap over wat we daarin van onze genadige God gekregen hebben. Voor de toekomst vertrouwen we op zijn leiding en zegen over ons gezamenlijk kerk zijn. We willen ons door Hem laten inschakelen in de uitbreiding van zijn koninkrijk. Aan Hem de eer, nu en in eeuwigheid!

Kerk-zijn vraagt, naast een gelovige houding, ook om goede orde en duidelijke afspraken, zowel intern als naar de kerkverbanden waarmee we verbonden zijn, en ook naar de samenleving en de overheid. Daarom leggen we, met instemming van de gemeentes en onder goedkeuring van de classis (naam) van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de regio (naam) van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de classis (naam) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de eenwording van onze gemeentes vast in deze samenwerkingsovereenkomst.

Ondergetekenden, ambtsdragers van de Christelijke Gereformeerde Kerk te X, de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z, verklaren dat deze gemeentes met ingang van [datum] de Samenwerkingsgemeente XXX vormen, volgens onderstaande samenwerkingsovereenkomst.

namens de Christelijke Gereformeerde Kerk te X
 (volgt naam en handtekening van elke ambtsdrager)
 namens de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y
 (volgt naam en handtekening van elke ambtsdrager)
 namens de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z
 (volgt naam en handtekening van elke ambtsdrager)

[plaats], [datum van ondertekening]

Toelichting: een samenwerkingsovereenkomst is een zakelijk, kerkjuridisch document. Het is mooi om die vooraf te laten gaan door een meer gelovig getoonzette verklaring. De hier geboden tekst is slechts een voorbeeld.

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

artikel 1. Statuut

Burgerlijk Wetboek BW 2:2 bepaalt dat kerkgenootschappen rechtspersoonlijkheid bezitten en geregeerd worden door hun eigen statuut, voor zover dit niet in strijd is met de wet. Het statuut van de nieuw te vormen Samenwerkingsgemeente XXX is deze samenwerkingsovereenkomst, waarin tevens

bepaald is dat de statuten van de Christelijke Gereformeerde Kerken (de Kerkorde), van de Nederlandse Gereformeerde Kerken (het Akkoord van Kerkelijk Samenleven) en van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (de Kerkorde) geldend zijn.

artikel 2. Gemeentedelen, samenwerkingsgemeente, naam

- a. De samenwerkingsgemeente bestaat uit de Christelijke Gereformeerde Kerk (CGK) te X, de Nederlands Gereformeerde Kerk (NGK) te Y en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt (GKv) te Z; zij worden in deze overeenkomst aangeduid als de gemeentedelen.
- b. Deze CGK, NGK en GKv vormen per [datum] een samenwerkingsgemeente met de naam XXX.
- c. Deze samenwerkingsgemeente functioneert in alle opzichten als één gemeente onder leiding van één kerkenraad

artikel 3. Rechtspersoonlijkheid en vertegenwoordiging

- a. Zowel de samenwerkingsgemeente als de gemeentedelen bezitten rechtspersoonlijkheid naar BW 2:2.
- b. De kerkenraad vertegenwoordigt de samenwerkingsgemeente XXX in en buiten rechte; hij is ook de enige vertegenwoordiger richting de kerkverbanden van CGK, NGK en GKv.
- c. De kerkenraad vertegenwoordigt ook de gemeentedelen, namelijk de Christelijke Gereformeerde Kerk te X, Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z.

artikel 4. Kerkorde en besluiten van de kerkverbanden

- a. In de samenwerkingsgemeente gelden de kerkorde van de Christelijke Gereformeerde Kerken (KO-CGK), het Akkoord van Kerkelijk Samenleven van de Nederlands Gereformeerde Kerken (AKS) en de Kerkorde van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (KO-GKv).
- b. Besluiten van meerdere vergaderingen van elk van de kerkverbanden hebben in de samenwerkingsgemeente bindende rechtskracht volgens de bepalingen in het AKS en de KO.
- c. Bij onderlinge strijdigheid van AKS en KO, of van besluiten door meerdere vergaderingen, zoekt de kerkenraad een weg die de opbouw en de eenheid van de gemeente dient en die zoveel mogelijk recht doet aan de bedoeling van de bepalingen of besluiten. Hij gaat over zijn (voorlopige) beslissing in gesprek met de regio of classis.
- d. Wanneer de kerkenraad blijft bij een beslissing die afwijkt van de kerkorde of het besluit van één van de kerkverbanden, vraagt hij de regio of classis van het betrokken kerkverband of de samenwerkingsgemeente als zusterkerk in dat kerkverband geaccepteerd blijft.

artikel 5. Lidmaatschap, ledenadministratie en afdrachten

- a. De samenwerkingsgemeente heeft één ledenadministratie. Van elk lid wordt daarbij geregistreerd tot welk gemeentedeel hij/zij behoort.
- b. Nieuwe leden die met attestatie binnenkomen uit één van de betrokken kerkverbanden, worden geregistreerd als behorend bij het gemeentedeel van dat kerkverband.
- c. Nieuwe leden die niet uit één van die kerkverbanden komen, kunnen kiezen bij welk gemeentedeel zij geregistreerd worden. Wanneer zij geen keus maken, beslist de kerkenraad.
- d. Gemeenteleden blijven behoren tot het gemeentedeel, tenzij de kerkenraad op hun verzoek, om goede redenen, anders beslist.
- e. Quota worden afgedragen aan elk van de kerkverbanden op basis van het geregistreerde ledental per gemeentedeel.

artikel 6. Kerkenraad

- a. De kerkenraad bestaat uit de predikant(en), ouderlingen en diakenen. **OF:**
- a. *De kerkenraad bestaat uit de predikant(en) en ouderlingen; de diakenen vormen samen de diaconie.*
- b. De kerkenraad is bevoegd te handelen als kerkenraad van zowel de samenwerkingsgemeente als de gemeentedelen, ongeacht zijn samenstelling vanuit die gemeentedelen.
- c. De roeping tot het ambt van ouderling of diaken vindt plaats volgens het Reglement voor de roeping tot het ambt (bijlage); de kerkenraad legt daarin ook vast òf en zo ja, hoe en hoelang, er nog rekening mee gehouden wordt tot welk gemeentedeel iemand behoort. **OF:**
- c. *Bij de roeping tot het ambt van ouderling of diaken wordt rekening gehouden met de samenstelling van de kerkenraad of diaconie vanuit de gemeentedelen. De roeping vindt plaats volgens het Reglement voor de roeping tot het ambt (bijlage)* **OF:**
- c. *Bij de roeping tot het ambt van ouderling of diaken wordt er geen rekening mee gehouden tot welk gemeentedeel iemand behoort. De roeping vindt plaats volgens het afzonderlijk vastgestelde Reglement voor de roeping tot het ambt.*
- d. Alle ouderlingen en diakenen binden zich, door ondertekening van hetzelfde formulier, aan de leer van de Bijbel zoals samengevat in de gereformeerde belijdenissen.
- e. De werkwijze van de kerkenraad en de diaconie en de manier waarop zij samenwerken is vastgelegd in het afzonderlijk vastgelegde Reglement voor de kerkenraad en de diaconie.

artikel 7. Predikant

- a. De predikant is verbonden aan de Samenwerkingsgemeente als geheel. De kerkenraad ziet toe op zijn leer en leven.
- b. Bij alle zaken rond het begin en einde van zijn verbinding aan de gemeente (beroep, examinering, bevestiging, ontslag, emeritering) wordt gehandeld volgens de bepalingen van het kerkverband waartoe de predikant behoort en wordt de regio of classis van dat kerkverband betrokken.
- c. Hetzelfde geldt wanneer er maatregelen van tucht vanwege zijn ambtsdienst nodig zijn.
- d. De honorering van de predikant vindt plaats volgens de afspraken binnen het kerkverband waartoe hij behoort.
- e. De beroeping van een predikant vindt plaats volgens het Reglement voor de beroeping van een predikant (bijlage).

artikel 8. Erediensten, liturgie en voorgangers

- a. De kerkenraad neemt besluiten over liturgische zaken (zoals liederen, vertaling, formulieren), rekening houdend met afspraken en gewoontes in elk van de kerkverbanden.
- b. Predikanten en preekbevoegden uit de kerkverbanden die zich door ondertekening van de belijdenis hebben gebonden aan de leer van de Bijbel, kunnen door de kerkenraad worden uitgenodigd om voor te gaan in de erediensten.

artikel 9. Regio/classis, visitatie en consulent

- a. De kerkenraad vaardigt twee ambtsdragers (in de regel de predikant en een ouderling) af naar elke vergadering van de classis (naam) van de Christelijke Gereformeerde Kerken, van de regio (naam) van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de classis (naam) van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
- b. Bij de afvaardiging naar de NGK-regio / GKv-classis is niet van belang tot welk gemeentedeel de afgevaardigde behoort. Zolang niet-CGK-afgevaardigden door de CGK-classis niet als leden in volle rechten worden aanvaard, wordt ernaar gestreefd ambtsdragers af te vaardigen die behoren tot het CGK-gemeentedeel. **OF:**

Bij de afvaardiging is het niet van belang tot welk gemeentedeel de afgevaardigde behoort, ook als dat dat betekent (bij de CGK-classis) dat de afgevaardigde geen stemrecht heeft.

- c. De samenwerkingsgemeente ontvangt visitatie vanuit elk van de kerkverbanden volgens de afspraken die daarover gemaakt zijn met de regio en classis.
NB. Er zijn allerlei vormen mogelijk: afzonderlijke visitatie uit elke classis; beurtelings visitatie waarbij het verslag naar elke classes gezonden wordt; gelijktijdige visitatie met twee afzonderlijke rapporten; gezamenlijke visitatie met één rapport. Wanneer er in de regio of classis al afspraken hierover gemaakt zijn, kunnen die in de samenwerkingsovereenkomst worden opgenomen. Een algemene formulering (zoals in dit model) geeft meer ruimte voor wijziging n.a.v. evaluatie of voortgaand inzicht.
- d. De samenwerkingsgemeente krijgt consultants toegewezen volgens de geldende afspraken in elk van de kerkverbanden.

artikel 10. Rechtsgang

- a. Wanneer een gemeentelid bezwaar maakt tegen een besluit of handelwijze van de kerkenraad en de kerkenraad dit bezwaar afwijst, kan hij zich beroepen op de regio of classis van het kerkverband van het gemeentedeel waartoe hij behoort. De meerdere vergadering is bevoegd rechtsgeldige uitspraken te doen ten opzichte van de kerkenraad.
- b. Wanneer gemeenteleden die behoren tot verschillende gemeentedenen zich over dezelfde zaak beroepen op de meerdere vergaderingen, streeft de kerkenraad naar samenwerking van die kerkverbanden, gericht op gezamenlijke of gelijkkluidende besluiten.
- c. Wanneer een gemeentelid bezwaar maakt tegen leer of leven van een ambtsdrager en de kerkenraad dit bezwaar afwijst, kan hij zijn bezwaar kenbaar maken bij de regio of classis van het kerkverband waartoe de ambtsdrager behoort.

artikel 11. Geografische grenzen

- a. De samenwerkingsgemeente omvat de plaatsen (namen in te vullen) en volgt de grenzen die zijn afgesproken binnen de regio (naam) en de classis (naam).
- b. Bij onduidelijkheid of wanneer er aanleiding is om hiervan af te wijken, wordt overlegd met de kerkenraad van de desbetreffende buurgemeente.

artikel 12. Financiële administratie

- a. De samenwerkingsgemeente voert één financiële administratie met één gezamenlijke staat van baten en lasten.
- b. Bij de vorming van de samenwerkingsgemeente worden alle (roerende) goederen en middelen van elk van de kerken ingebracht. De balans per datum van de samenvoeging is een bijlage bij deze overeenkomst.
- c. De waardering van de goederen en middelen bij de samenvoeging wordt bepaald door een daartoe in te stellen commissie op basis van de vastgestelde jaarrekeningen over het laatste boekjaar.
- d. Indien daarbij één van de kerken behoefte heeft aan een extern oordeel over de jaarrekening van de andere kerk, dan zal door de kerken gezamenlijk een accountant worden aangewezen, met als opdracht om de jaarrekeningen en de berekening van de inbreng te beoordelen. Het advies van deze accountant is bindend.

artikel 13. Gebouwen

- a. De Christelijke Gereformeerde Kerk te X bezet het kerkgebouw 'Naam' te (adres); de Nederlands Gereformeerde Kerk te Y bezit het kerkgebouw 'Naam', te (adres) en de predikantswoning te (adres); de Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z bezit het kerkgebouw 'Naam' te (adres).
- b. De gemeentedelen behouden het juridische eigendom van deze onroerende goederen. De samenwerkingsgemeente heeft het economische eigendom; alle baten en lasten zijn voor rekening van de samenwerkingsgemeente.
- c. Bij de vorming van de samenwerkingsgemeente wordt de economische waarde van de onroerende goederen van elk van de kerken vermeld in de balans die als bijlage is toegevoegd. De taxatie van de waarde wordt uitgevoerd door een beëdigd taxateur die daartoe door de kerken gezamenlijk is aangezocht.

artikel 14. Financiën en gebouwen bij een ontbinding

- a. Wanneer de samenwerking wordt ontbonden, heeft elk van de kerken in beginsel recht op een aandeel gelijk aan de waarde van de inbreng van alle (roerende en onroerende) goederen en middelen.
- b. Is de totale waarde van de bezittingen bij ontbinding hoger dan de waarde ten tijde van de inbreng, dan wordt het meerdere verdeeld op basis van het aantal leden dat op dat moment voor elk van de gemeentedelen geregistreerd staat.
- c. Is de totale waarde van de bezittingen bij ontbinding lager dan de waarde ten tijde van de inbreng, dan worden de bezittingen naar rato van de inbrengwaarde verdeeld onder de kerken.
- d. De berekening van de totale waarde van de bezittingen bij ontbinding gebeurt door een daartoe aangewezen commissie. De taxatie van onroerende goederen wordt uitgevoerd door een beëdigd taxateur.
- e. Heeft één van kerken behoefte aan het oordeel van een externe deskundige over de waarde van de bezittingen ten tijde van de ontbinding, dan wordt deze deskundige door de kerken gezamenlijk aangewezen. Diens advies is bindend.
- f. Als er over de aanwijzing van een extern deskundige, als bedoeld in het vorige lid geen overeenstemming wordt bereikt, dan zal aan de voorkeurskandidaten van elk van de kerken gevraagd worden om gezamenlijk een onafhankelijke derde te benoemen die met hen een commissie van deskundigen zal vormen. Het advies van deze commissie is bindend, ongeacht de vraag of sprake is van eenparigheid van stemmen.

artikel 15. ANBI-erkenning en KvK-inschrijving

- a. De samenwerkingsgemeente valt onder de landelijke koepelinschrijvingen bij de Kamer van Koophandel, te weten die van de Christelijke Gereformeerde Kerken, gevestigd te Veenendaal, inschrijfnummer 09197249, die van de Nederlands Gereformeerde Kerken, gevestigd te Utrecht, inschrijfnummer 30277791, en die van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gevestigd te Zwolle, inschrijfnummer 09193479.
- b. De samenwerkingsgemeente valt onder de ANBI-beschikkingen van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt.
- c. Voor KvK-inschrijving, ANBI-erkenning en andere overheid-gerelateerde zaken blijven de gemeentedelen via het CIO geregistreerd staan als resp. Christelijke Gereformeerde Kerk te X, Nederlands Gereformeerde Kerk te Y en Gereformeerde Kerk vrijgemaakt te Z.
- d. Giften, legaten e.d. die onder vermelding van één van de ANBI-beschikkingen ontvangen worden, komen ten bate van de samenwerkingsgemeente.

artikel 16. Ontbinding en wijziging

- a. De samenwerking kan alleen worden ontbonden door een besluit van de kerkenraad, na raadpleging van de gemeente en met goedkeuring van de regio en de classis.
- b. De samenwerking kan omgezet worden in eenwording wanneer de landelijke kerkverbanden tot eenheid komen en plaatselijke eenheid mogelijk maken.
- c. Deze samenwerkingsovereenkomst met de daarin genoemde bijlagen kan alleen gewijzigd worden door een besluit van de kerkenraad, waarbij hij de gemeente en de regio en classis ten minste hierover informeert; tot ingrijpende wijzigingen kan alleen besloten worden na raadpleging van de gemeente en met goedkeuring van de regio en de classis.

Bijlage 7.2: Handreiking verkiezing ambtsdragers, versie 2**Handreiking verkiezing ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente – versie 2**

Bij de vorming van een samenwerkingsgemeente moet de procedure rond de verkiezing van ambtsdragers vastgelegd worden. Daarbij zijn verschillende opties mogelijk m.b.t. de samenstelling van de kerkenraad. Deze handreiking, opgesteld door de DOE-groep in 2012 en aangepast in 2019, schetst lijnen en geeft mogelijkheden aan.

DEPUTATENOVERLEG EENHEID (DOE) CGK – NGK - GKV**Handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers
in een samenwerkingsgemeente**

1. Leidend voor deze handreiking voor de verkiezing van ambtsdragers in een samenwerkingsgemeente zijn de betreffende kerkorde-artikelen van de drie DOE-kerken. (Zie daarvoor: CGK KO art. 22 en bijlage 56; GKv KO art. B25; NGK - AKS art. 4)
2. Vervolgens spelen een aantal relevante gegevens vanuit andere DOE-documenten een rol. Zoals:
 - a. Model voor de vorming van een samenwerkingsgemeente (versie 2007)
 - i. De samenwerkingsovereenkomst omvat het hele leven en werken van de gemeente. Afzonderlijke regelingen worden opgesteld met betrekking tot ten minste het beheer van de stoffelijke goederen, de verkiezing van ambtsdragers en de beroeping van predikanten.
 - ii. De gezamenlijke kerkenraad is bevoegd te handelen als kerkenraad van elk van de gemeente-delen, ongeacht zijn samenstelling vanuit de gemeente-delen.
 - b. Toelichting bij Richtlijnen eenheidsgemeente en Regeling samenwerkingsgemeente
 - i. Samenstelling van de kerkenraad. Verschillende kerkenraden van samenwerkingsgemeenten blijken afspraken te hebben om in de samenstelling van de kerkenraad een goede verhouding te waarborgen van gemeenteleden uit elk van de gemeenteden. Achterliggende gedachte daarbij kan zijn dat van elk van de gemeenteden er een minimum aantal (drie) ambtsdragers moet zijn om het gemeentedeel formeel bestaansrecht te laten houden dan wel om in geval van ontbinding van de samenwerking twee zelfstandige kerkenraden te hebben. Beide overwegingen zijn begrijpelijk, maar naar het oordeel van de DOE-groep niet juist.
 - Een gemeente kan niet bestaan zonder kerkenraad. Maar de voorgestelde bepaling dat 'de gezamenlijke kerkenraad bevoegd is op te treden als kerkenraad van elk van de

gemeente-delen' maakt het onnodig om voor elk van die gemeentedelen een eigen kerkenraad te laten bestaan.

- Wanneer er gegronde redenen zijn om een samenwerkingsgemeente te ontbinden, kan het ontbreken van een eigen kerkenraad per gemeente-deel wel een complicerende factor zijn, maar in zo'n situatie kan de hulp ingeroepen worden van de classis.

3. Het is goed om ten slotte een aantal principiële uitgangspunten voor een verkiezingsreglement in het oog te houden, zoals:
 - a. De ouderlingen en diakenen zullen door de kerkenraad tot hun ambt worden geroepen met medewerking van de gemeente overeenkomstig de betreffende artikelen van de kerkverbanden waarmee de gemeente verbonden is (artikel B25 van de K.O. van de GKV, artikel 22 en 24 van de K.O. van de CGK, artikel 4 van het AKS van de NGK) met inachtneming van deze regeling.
 - b. Alle belijdende leden (mannelijk en vrouwelijk) hebben actief kiesrecht binnen de eigen gemeente.
 - c. Bij toepassing van censuur (vanaf afhouding van het avondmaal) vervalt het kiesrecht.

4. In een verkiezingsreglement zullen o.i. verder minimaal de volgende punten een plaats moeten krijgen:
 - a. Voor de samenstelling van de kerkenraad dient een keuze gemaakt te worden tussen de volgende opties (deze keuze zou per bv. vijf jaar heroverwogen kunnen worden):
 - i. het is het niet van belang tot welk gemeentedeel een ambtsdrager behoort;
 - ii. bij de samenstelling van de kerkenraad wordt ernaar gestreefd dat er vanuit elk gemeentedeel tenminste X ouderling(en) en Y diaken(en) is/ zijn;
 - iii. voor de samenstelling van de kerkenraad wordt ernaar gestreefd dat de ambtsdragers zo evenredig mogelijk uit elk van de gemeentedelen afkomstig zijn.
 - (1) Tav iii: om te bepalen welk gemeentedeel relatief het minst is vertegenwoordigd zijn de volgende gegevens van belang:
 - (a) a = het aantal leden (doopleden en belijdende leden) van elk gemeentedeel;
 - (b) b = het aantal ouderlingen/diakenen uit elk gemeentedeel dat overblijft na het aftreden van wie hun termijn hebben vol gemaakt;
 - (c) Dan wordt de volgende berekening toegepast:
 - (i) $a : b$ = het aantal zielen per ouderling/diaken;
 - (ii) het grootste aantal geeft het relatief minst vertegenwoordigd gemeentedeel aan.
 - (2) Tav ii en iii - de kerkenraad kan de volgende instrumenten hanteren:
 - (a) Voor tenminste één vacature stelt de kerkenraad een dubbeltal op dat uitsluitend bestaat uit kandidaten afkomstig uit één gemeentedeel;
 - (b) De kerkenraad draagt tenminste één kandidaat afkomstig uit het ene gemeentedeel aan de gemeente voor (dan wel: benoemt één kandidaat uit het ene gemeentedeel en vraagt de approbatie van de gemeente);
 - (c) De kerkenraad verlengt de zittingstermijn van tenminste één ambtsdrager uit het ene gemeentedeel (met instemming van de gemeente)
 - (3) zolang op een meerdere vergadering alleen ambtsdragers van het eigen gemeentedeel als stemhebbende leden worden aanvaard, vervalt optie a.i.

Bijlage 7.3: Kort samenvattend verslag van de conferentie op 24 maart 2018

Op 24 maart 2018 heeft DOE een conferentie gehouden. Van deze conferentie vindt u hieronder een kort samenvattend verslag. Tijdens deze conferentie werd duidelijk waar het precies schuurt, deze punten zijn in het verslag opgenomen.

Aanwezig

70 afgevaardigden van 38 kerken die of samenwerkings- of samenwerkende gemeente zijn (zie voor de terminologie: www.kerkelijkeenheid.nl).

Aanleiding en doel

Samenwerkings- of samenwerkende gemeenten kregen in de afgelopen jaren te maken met divergerende besluiten van de landelijke vergaderingen (Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt Meppel 2017, Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken Nunspeet 2016, Landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken). Doel van de conferentie is te horen wat dit betekent voor plaatselijke kerken die hier mee te maken hebben.

Informatie van de kant van DOE

De predikanten R.J. Vreugdenhil (Gkv), D.H.T. Postuma (NKG), W. van 't Spijker (CGK) geven een overzicht van de relevantie synodebesluiten. Een samenvatting hiervan is te vinden op de site www.kerkelijkeenheid.nl

Hoofdpunten uit de kerken

Vooraf is een negental kerken gevraagd om iets te vertellen hoe de samenwerking verloopt en welke impact de recente besluitvorming heeft gehad. Hieronder volgt een samenvatting.

Dankbaarheid

- Plaatselijke kerkelijke eenheid wordt als een zegen ervaren. Gezamenlijk vormgeven aan het kerk-zijn en missionair present zijn levert vrucht op.
- Op veel plaatsen is het behoren tot één van de drie kerkverbanden in een samenwerkingsgemeente slechts beperkt tot een administratieve zaak. In de dagelijkse praktijk functioneert de plaatselijke gemeente als één gemeente en wordt de eenheid in Christus dankbaar beleefd.
- Zoeken naar samenwerking gaat door. Ook in plaatsen waar de pijn veroorzaakt door scheiding tussen NGK en GKv nog steeds wordt gevoeld.

Zorg

- Het CGK kerkverband kenmerkte zich door diversiteit en was er ruimte voor onderlinge verschillen. Door de besluitvorming van de laatste synoden lijkt er steeds minder ruimte te komen voor deze diversiteit. Dat raakt direct de samenwerkingsgemeenten.
- Waren het vroeger vaak CGK kerken die kerkelijke eenheid initieerden met NGK en GKv en een brugfunctie vervulden in de contacten tussen NGK en GKv, deze tijd lijkt voorbij. De CGK blijft steeds verder achter als het gaat om zoeken naar kerkelijke eenheid.
- Het besluit van de CGK synode om afvaardiging uit samenwerkingsgemeentes met GKv of NGK achtergrond geen stemrecht te geven stuit op veel onbegrip. Inmiddels is de CGK classis Leeuwarden hier een eigen weg in gegaan door hen wel stemrecht te geven, mits ze het CGK ondertekeningsformulier voor hun rekening nemen.
- Dat predikanten uit een ander kerkgenootschap op een classis niet in hun ambt erkend worden doet pijn.

- Het besluit dat er geen gezamenlijke Gereformeerde Theologische Universiteit komt, is vanuit het perspectief van de samenwerkings- en samenwerkingsgemeenten nauwelijks te begrijpen en veroorzaakt verdriet en teleurstelling.

Perspectief: verlangen en bedreigingen

- Het elkaar vinden als broers en zussen in verschillende kerkverbanden wordt ervaren als een groot goed. Het verlangen te blijven behoren tot alle drie de verbanden is diep verankerd.
- Het verlangen naar ruimte voor de plaatselijke kerken om samenwerking plaatselijk vorm te geven in de eigen context wordt breed gedeeld.
- Verschillen in kerken en kerkverbanden kunnen ook gebruikt worden om van elkaar te leren, als voorbeeld wordt de kerkvisitatie genoemd.
- De jonge generatie houdt zich nauwelijks bezig met het bestaan van verschillende kerkverbanden. Men is vooral plaatselijk zeer betrokken.
- Er klinkt een roep naar bredere vergaderingen: leg elkaar geen lasten of regels op die niet strikt noodzakelijk zijn.
- Er klinkt een verlangen om vaker als samenwerkings- en samenwerkende gemeenten bij elkaar te komen om ervaringen uit te wisselen of zelfs om beleid op elkaar af te stemmen.
- Het risico wordt genoemd dat bij toenemende spanningen eenheid juist weer verbroken wordt.
- Het gevoel van urgentie is groot: kerkelijke vergaderingen moeten zich bewust zijn van de gevolgen die hun besluiten hebben voor samenwerkingsgemeenten.

Afsluiting

Een verslag van deze dag gaat naar Deputaten Eenheid CGK, Commissie voor Contact en Samensprekingen (NGK) en deputaten kerkelijke eenheid (GKv).

Ondertussen gaat DOE door met het beantwoorden van vragen die vanuit de verschillende gemeenten ingediend worden.

Als DOE benadrukken dat de kerken ook vooral zelf aan de slag moeten gaan in de eigen classis. Het inmiddels door de landelijke vergaderingen geaccordeerde model voor samenwerkingsgemeente wijst de classis aan als plek waar afwijking van landelijke besluiten besproken moet worden.

Bijlage 7.4: Bemoedigende brief aan alle samenwerkingsgemeenten

Aan: Alle samenwerkingsgemeenten, per email

CC aan: alle samenwerkende gemeenten, per email

Van: Deputaten Overleg Eenheid (DOE)

Delft, 11 december 2018

Broers en zussen,

In het najaar zijn Deputaten Overleg Eenheid (DOE) in vergadering bij elkaar geweest. Tijdens dit overleg is besloten om u als samenwerkingsgemeenten een hart onder de riem te steken. Wij willen dat graag doen door middel van deze brief.

De DOE conferentie van 24 maart jl zal velen nog vers in het geheugen liggen. Met 70 afgevaardigden vanuit 38 kerken waren we bij elkaar.

- We deelden met elkaar in de dankbaarheid de zegen die in de plaatselijke samenwerking ervaren mag worden: berichten dat samenwerking toeneemt en daadwerkelijke kerkelijke eenheid gevonden mag worden.

- We spraken ook over hoe u als samenwerkings- of samenwerkende gemeenten in de afgelopen jaren in toenemende mate te maken hebt gekregen met divergerende besluiten van de landelijke vergaderingen. Hoe dit schuurt en hoe gemeenten zich hierdoor 'klem en verloren' kunnen voelen. Als DOE benadrukten we hoe belangrijk het is oog te houden voor de zegen en tegelijk met de zorg aan de slag te gaan in de eigen classis/regio. Het inmiddels door de landelijke vergaderingen geaccordeerde model voor samenwerkingsgemeente wijst de classis/regio aan als plek waar afwijking van landelijke besluiten besproken moet worden.

Vanuit de kerkelijke pers en landelijke christelijke kranten bereikten ons berichten dat verschillende kerken deze weg zijn gegaan. Daar zijn we heel blij mee. Een greep uit de berichten die ons bereikten:

- Lelystad heeft toestemming gevraagd het zonder ambtelijk scriba te mogen doen
- Kampen heeft toestemming gevraagd gezamenlijk avondmaal te mogen blijven vieren ondanks verschillend beleid met betrekking tot homoseksualiteit
- Aalsmeer en Arnhem hebben vragen gesteld over vrouw en ambt.

Nu zult u uit diezelfde pers ongetwijfeld hebben meegekregen dat deze kerkelijke weg niet gemakkelijk is en dat er besluiten zijn genomen die veel tegenspraak oproepen. Vooral omdat er in de praktijk nogal wat onduidelijkheid blijkt te zijn over het geldend kerkrecht.

De verschillende DOE-documenten die door de jaren heen ontwikkeld zijn, blijken niet naadloos op elkaar te passen. Naast de regel hoe te werk te gaan bij conflicterende kerkorden is er ook een regel over kandidaat-ambtsdragers. Als DOE hadden wij op 24 maart dit niet scherp, maar in de discussies van de afgelopen weken kwam dit boven. Dat spijt ons en daar gaan wij de komende tijd mee aan de slag. Als DOE willen we ons inzetten om alle onduidelijkheid hierover weg te nemen. In onze rapportage naar de drie landelijke vergaderingen zullen wij hierover schrijven.

Tegelijk blijven wij het belang van het gaan van de weg naar de classis uitdragen. Ook het recht in de kerk is niet zomaar voorhanden in enkele regels die eenvoudig toegepast moeten worden, maar moet gevonden worden. Wij zijn ervan overtuigd dat het gaan van deze weg voor u als samenwerkingsgemeenten noodzakelijk is om te kunnen blijven samenwerken en besluiten te kunnen nemen die de opbouw en de eenheid van de gemeente blijven dienen. Graag blijven wij ook op de hoogte van uw ervaringen hiermee. Laat ons vooral weten waar u tegen aan loopt en op welke punten wegen beter begaanbaar gemaakt moeten worden.

Naast het voorbereiden van duidelijke regelgeving, blijven ook wij bij de landelijke vergaderingen aandacht vragen voor de voorbeeldfunctie die samenwerkingsgemeentes mogen vervullen. U laat zien dat het werkelijk kan om vanuit verschillende kerkverbanden samen de eenheid in Christus te beleven. En dan niet alleen eenheid in de 'oecumene van het hart', maar werkelijk de eenheid van één zichtbare gemeente. Wij zien dit als zegenrijk resultaat van bidden voor en werken aan eenheid. Dit verdient onzes inziens steun van alle betrokken kerken.

Wij wensen u veel zegen en wijsheid toe in alle dingen.

Namens DOE,

Hilbrand van Eeken,
Voorzitter

Bijlage 8 Contact met de vGKN, bijlagen bij hoofdstuk 8

Bijlage 8.1

CONCEPT GENERALE REGELING VOOR PLAATSELIJK CONTACT EN SAMENWERKING MET EEN NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERK OF EEN VOORTGEZETTE GEREFORMEERDE KERK

Ingevolge artikel E69.2 KO

Zowel de landelijke als de plaatselijke contacten worden gedreven door het verlangen van onze Heiland, verwoord tegenover zijn hemelse Vader: *"laat hen allen één zijn, Vader. Zoals u in mij bent en ik in u, laat hen zo ook in ons zijn, opdat de wereld gelooft dat u mij hebt gezonden"*, Joh. 17:21.

De contacten richten zich daarbij op de belofte die Jezus Christus gaf in Joh. 10:16: "zij zullen naar mijn stem luisteren: dan zal er één kudde zijn, met één herder".

Vanuit deze gehoorzaamheid werken de kerken zowel landelijk als plaatselijk aan kerkelijke eenheid die confessioneel is verankerd en waar mogelijk zichtbaar vorm krijgt. Ze zullen bij eventuele contacten ook andere kerken aanspreken op deze goddelijke roeping en belofte.

Als kader voor plaatselijk contact en samenwerking met kerken uit het verband van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) of de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN) gelden de volgende afspraken:

1. In principe ligt voor alle plaatselijke kerken de mogelijkheid open ongecensureerde belijdende leden van een NGK- of vGKN-gemeente toe te laten tot de viering van het avondmaal.
2. Leden uit een NGK- of vGKN-gemeente die zich willen aansluiten bij de plaatselijke GKv-gemeente, worden alleen ontvangen na goed overleg tussen de betrokken kerkenraden. Wanneer een gemeentelid verhuist en zich elders wenst aan te sluiten bij een NGK- of vGKN-gemeente wordt artikel C44 KO toegepast.
3. Elke predikant van de NGK of vGKN is bevoegd tot de bediening van Woord en sacramenten, tot de dienst van de gebeden, en tot de bevestiging van ambtsdragers, het afnemen van openbare geloofsbelijdenis en de kerkelijke bevestiging van een huwelijk in een kerkdienst van een GKv-gemeente, mits op uitnodiging van de kerkenraad van die gemeente en mits hij zich door ondertekening heeft gebonden aan de leer van de bijbel, zoals samengevat in de belijdenisgeschriften van de Gereformeerde Kerken;
4. Een GKv-predikant die door een NGK- of vGKN-kerkenraad wordt uitgenodigd voor te gaan in een kerkdienst behoeft eveneens de bewilliging van zijn eigen kerkenraad.
5. In principe is het voor elke kerkenraad mogelijk om een predikant uit één van de andere kerkverbanden te beroepen, op de wijze die in de Generale regeling predikantszaken art. 5.2 ad b is beschreven: de ontvangende classis zal, voordat het beroep wordt goedgekeurd, een geestelijk kennismakingsgesprek met de predikant voeren, op gelijke wijze als een toelatend onderzoek. Een predikant die een beroep ontvangt en aanvaardt van een kerk uit één van de andere kerkverbanden, krijgt op dezelfde wijze ontslag van kerkenraad en classis als bij een beroep binnen het eigen kerkverband.
6. Het is een roeping voor elke kerkenraad om, waar mogelijk, contact te zoeken en te onderhouden met de plaatselijke NGK of vGKN met het oog op kerkelijke samenwerking. Daarbij zal

gebruikgemaakt worden van wat in de landelijke besprekingen is bereikt. De kerkenraad informeert de gemeente hierover. De gemeente wordt daadwerkelijk bij de contactoefening en de voorbereiding van de te nemen beslissingen betrokken. De kerkenraad werkt eraan dat voor deze beslissingen in de gemeente steeds voldoende draagvlak bestaat.

7. De kerken houden elkaar in classicaal verband regelmatig op de hoogte ten aanzien van activiteiten en ontwikkelingen in het contact en de samenwerking als in deze regels bedoeld. Ze raadplegen en adviseren elkaar hierover, in het bijzonder via de jaarlijkse kerkvisitatie. Ze zien op elkaar toe wat betreft het nakomen van landelijke afspraken over kerkelijke samenwerking.
8. Wanneer de kerkenraad de tijd gekomen acht voor gezamenlijke kerkdiensten, vraagt hij daarvoor de instemming van de gemeente en de goedkeuring van de classis. Vooraf vraagt de kerkenraad een schriftelijk advies van de deputaten voor kerkelijke eenheid van de generale synode.
9. Wanneer de kerkenraad het voornemen heeft om over te gaan tot de vorming van een zgn. 'samenwerkingsgemeente', volgt hij de bepalingen van de desbetreffende regeling.
10. Zolang beide kerkverbanden afzonderlijk van elkaar bestaan is er geen mogelijkheid tot volledige fusie van een plaatselijke GKv met een NGK of vGKN.
11. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, vraagt de kerkenraad advies bij de deputaten kerkelijke eenheid van de generale synode. De kerkenraad handelt in ieder geval zo veel mogelijk naar analogie van bovenstaande regels.

Vastgesteld: Generale Synode van Meppel 2017, aangevuld door de Generale Synode van Goes 2020

Bijlage 8.2 Brief vGKN d.d. 29-11-2018

Ds A. van Harten-Tip

De Sluiskampen 31
9422 AN Smilde
Tel. 0592 – 412814
Smilde, 29-11-18

Aan de synode van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
Betreft: verzoek tot het aangaan van een Oecumenisch Akkoord

Weleerwaarde en eerwaarde broeders,

Met vreugde en dankbaarheid heeft de synode van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland kennis genomen van het proces van hereniging waarin uw kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken zich bevinden. Wij bidden u voor dit proces de leiding van de Heilige Geest toe.

In 2017 hebben de Nederlands Gereformeerde Kerken en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland een Oecumenisch Akkoord gesloten; voor de inhoud van dit akkoord verwijzen wij u naar de bijlage bij deze brief.

Gezien het proces van uw kerken met de Nederlands Gereformeerde Kerken vragen wij u, of het met voornoemde kerken gesloten Oecumenisch Akkoord ook met de toekomstige Kerk, c.q. met uw kerken kan worden gesloten.

Een dergelijk Akkoord kan naar onze mening de eenheid van gereformeerde christenen en kerken en daardoor de eer van Here van de Kerk dienen, zoals ook in het Akkoord is verwoord.

In afwachting van uw reactie,
Met een hartelijke broeder- en zustergroet,
Namens de synode van de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland,

(ds. K.J. Bijleveld, praeses)

(Dr. A. van Harten-Tip, scriba)

OECUMENISCH AKKOORD TUSSEN DE NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN EN DE VOORTGEZETTE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

1. De Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN) erkennen elkaar als gereformeerde kerken. De Bijbel is voor beide kerkverbanden het gezaghebbende Woord van God.

1.1 In het verstaan van dit Woord weten we ons gebonden aan de belijdenis van de Kerk, te weten de oecumenische belijdenisgeschriften (de Apostolische Geloofsbelijdenis, de belijdenis van Nicea-Constantinopel en de geloofsbelijdenis van Athanasius) en de drie formulieren van enigheid (de Nederlandse Geloofsbelijdenis, de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels).

2. Op basis van deze eenheid in Schrift en Belijdenis sluiten beide kerkverbanden een oecumenisch akkoord.

2.1 Dit betekent het openstellen van de tafel van de Heer voor elkaars belijdende leden in overeenstemming met de ter plaatse geldende regels en het aanvaarden van elkaars attestaties.

2.2 Dit betekent voorts de erkenning van elkaars ambten en ambtelijke leiding, derhalve met openstelling van wederzijdse kansels en het wederzijds beroepbaar zijn van predikanten (met behoud van ieders eigen regeling aangaande opleiding en bevestiging van predikanten).

3. De kerken nodigen elkaar uit om de wederzijdse meerdere vergaderingen als waarnemer bij te wonen. Zij houden elkaar op de hoogte van hun kerkelijke ontwikkelingen.

4. Beide kerken zoeken waar mogelijk naar verdergaande eenheid op plaatselijk, regionaal en landelijk niveau. Ook zoeken zij, gezamenlijk en afzonderlijk, naar eenheid met andere kerken van gereformeerd belijden. Waar wenselijk en mogelijk zullen de kerken van beiden kerkverbanden op verschillende niveaus zich bezinnen op de Bijbelse boodschap en betekenis daarvan voor de kerk en de samenleving in de 21ste eeuw.

5. Met dit Akkoord belijden wij dat de eenheid van het lichaam van Christus van het allergrootste belang is, omdat dit het gebed van Christus zelf is. (...dat zij allen één zijn, opdat de wereld gelooft.. Johannes 17: 21)

Bijlage 11 Nationale Synode, bijlage bij hoofdstuk 11

Verklaring van verbondenheid

Ik bid niet alleen voor hen, maar voor allen die door hun verkondiging in mij geloven. Laat hen allen één zijn, Vader! Zoals u in mij bent en ik in u, laat hen zo ook in ons zijn, opdat de wereld gelooft dat u mij hebt gezonden.

Johannes 17:20,21

Als wat ik doe niet van mijn Vader komt, geloof me dan niet, maar als dat wel het geval is, geloof dan tenminste wat ik doe. Dan zult u begrijpen dat de Vader in mij is, en dat ik in de Vader ben.

Johannes 10:37,38

Wij horen bij Christus en daarom bij elkaar

Wij ondergetekenden, vertegenwoordigers van protestantse kerken en geloofsgemeenschappen in Nederland, verklaren bij dezen plechtig dat wij ons aan elkaar verbonden weten. Wij zijn aan elkaar gegeven door onze Here Jezus Christus en daarom willen we elkaar ook niet meer loslaten. Wij erkennen dat er onder ons grote verschillen zijn in overtuiging en in geloofsbeleving. Deze verschillen willen wij niet ontkennen of bagatelliseren. Maar wij zijn ervan overtuigd dat wat ons verbindt meer is: de naam van Jezus Christus. Daarom erkennen wij elkaar, zoals Hij ons aanvaard heeft. Wij erkennen dat we elkaar nodig hebben en wij zijn bereid van elkaar te leren en elkaar te steunen in de dienst van God. Door het Woord van de Zoon van God zijn wij één, zoals de Vader in de Zoon is. En als wij doen wat van zijn Vader komt, herkennen wij dat in elkaar.

Wij sluiten een verbond

Wij weten ons samen verbonden met de oude christelijke kerk die haar geloof onder woorden heeft gebracht in de belijdenis van Nicea. Wij sluiten daarom met elkaar een 'verbond' voor het aangezicht van God. Hij is het die met ons eerst Zijn verbond heeft gesloten, door het bloed van Jezus Christus. In dat verbond mogen wij vertrouwen op de liefde van de levende God, Vader, Zoon en Heilige Geest. Navolgend de lijn van Gods vroegere verbondsvolk sluiten wij nu ook zo'n verbond met elkaar om God te dienen, zoals in Jozua 24. Wij spreken uit dat wij elkaar liefhebben en op elkaar rekenen en dat wij bereid zijn elkaar te helpen. In het verleden hebben wij vaak langs elkaar heen geleefd. Wij leven nu in een totaal andere tijd, waarin christen-zijn betekent tot een minderheid in ons land te horen. Wij verootmoedigen ons en wij verklaren dat wij elkaar blijvend zullen zoeken.

Wij aanvaarden samen onze roeping in de samenleving

Als kerken en geloofsgemeenschappen weten wij ons geroepen voor onze taak in de samenleving. God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon ervoor gegeven heeft (Johannes 3: 16). Wij willen in de wereld getuigen van die liefde in woorden en daden. Zeker bij dat getuigenis kunnen wij elkaar niet missen en hebben wij elkaar heel hard nodig. Wij sluiten daarom dit verbond onder aanroeping van de naam van de Here onze God en in de kracht van de Geest van Jezus Christus. Hij heeft zijn Vader gebeden voor de eenheid van allen die in hem geloven 'opdat zij één zijn zoals wij: ik in hen en u in mij. Dan zullen zij volkomen één zijn en zal de wereld begrijpen dat u mij hebt gezonden' (Johannes 17: 22.23). Deze eenheid gaat boven organisatorische of institutionele eenheid uit. Tegelijk roept deze eenheid in Christus ons op om zoveel mogelijk concreet onze verbondenheid vorm te geven. Wij hopen dat het verbond dat wij vandaag sluiten daaraan mag bijdragen. Wij verlangen naar de verhoring van het gebed van onze Heiland, zodat de wereld Gods liefde in Christus kan zien. Wij bidden daarvoor om de genade van Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid van de Heilige Geest.

Wat betekent het verbond concreet?

1. 'Maar wat mij en mijn huis betreft, wij zullen de HERE dienen' (Joz. 24: 15b). Dat willen wij als christenen nu ook gezamenlijk doen. Wij spreken dat uit door de ondertekening van deze verklaring
2. Wij komen de eerstkomende vijf jaar jaarlijks één dag als vertegenwoordigers van de kerken bij elkaar om de kerkelijke eenheid te bevorderen en te vieren. De eerste keer nodigt de Nationale Synode uit en geeft invulling aan deze ontmoetingsdag, daarna is de organisatie van deze dag de verantwoordelijkheid van de kerken zelf.
3. Aan het grondvlak wordt het geloofsgesprek tussen de christenen in ons land door de deelnemende kerken en geloofsgemeenschappen van harte ondersteund. De onder 2. genoemde jaarlijkse vergadering draagt hiervoor de verantwoordelijkheid.
4. Wij onderzoeken met elkaar de mogelijkheden voor vormen van ontmoeting en samenwerking op het grondvlak en welke hindernissen zich daarbij voordoen.
5. In het vijfde jaar wordt besloten hoe het verder gaat.

Bijlage 13 Raad van Kerken, bijlagen bij hoofdstuk 13

Bijlage 13.1: Overzicht van lidkerken en associés RvK

Rooms-Katholieke Kerk
 Protestantse Kerk in Nederland
 Algemeen Doopsgezinde Sociëteit
 Remonstrantse Broederschap
 Leger des Heils
 Oud-Katholieke Kerk
 Evangelische Broedergemeente
 Anglicaanse Kerk
 Koptisch Orthodoxe Kerk
 Religieus Genootschap der Vrienden / Quakers
 Syrisch Orthodoxe Kerk
 Bond van Vrije Evangelische Gemeente
 Orthodoxe Kerk in Nederland
 Nieuw- Apostolische Kerk

Geassocieerd lid:

Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten
 Zof3bijEEN (voorheen) Basisbeweging Nederland)
 Vrijzinnig Nederland
 Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten

Bijlage 13.2: Selectie uit Statuten en Huishoudelijk Reglement RvK

(voor volledig document, zie: www.raadvankerken.nl/fman/8626.pdf)

PREAMBULE

1. De Raad van Kerken in Nederland is een verbond (fellowship) van kerken, die de Heer Jezus Christus als God en Heiland belijden overeenkomstig de Schriften en die er daarom naar streven samen hun gemeenschappelijke roeping te vervullen tot eer van de ene God, Vader, Zoon en Heilige Geest.

Artikel 1 TAAK

De Raad heeft inzonderheid tot taak:

- a. zich te beraden over de eenheid van de kerken in vieren, getuigen en dienen en aan deze eenheid vorm te geven door het initiëren en bevorderen van al datgene wat alle of sommige kerken die aan de raad deelnemen, gezamenlijk kunnen doen;
- b. zich te bezinnen op vragen aangaande christelijk geloof, kerk en samenleving en het bevorderen van de bezinning dienaangaande in de kerken;
- c. tenminste eenmaal per jaar een breed oecumenisch beraad te beleggen in samenwerking met andere kerken en gemeenschappen van kerken, oecumenische organisaties en vertegenwoordigingen van de lokale en provinciale oecumene. De uitkomsten van dit beraad zijn mede bepalend voor de uitvoering van de taken genoemd onder a. en b.

Artikel 2 SAMENSTELLING

1a. Aan de Raad van Kerken nemen bij de vaststelling van deze Statuten als lid deel:

- de Rooms-Katholieke Kerkprovincie in Nederland;
 - de Protestantse Kerk in Nederland
 - de Oud-Katholieke Kerk van Nederland;
 - de Remonstrantse Broederschap;
 - de Algemene Doopsgezinde Sociëteit;
 - de Evangelische Broedergemeenten in Nederland;
 - het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers);
 - het Aartsbisdom van de Syrisch-Orthodoxe Kerk in Nederland;
 - het Leger der Heils;
 - de Anglicaanse Kerk in Nederland;
 - de Molukse Evangelische Kerk;
 - de Stichting Nederlandse Kerkprovincie Koptische Orthodoxe Kerk van Alexandrië.
2. Kerken die met de preambule instemmen, kunnen als lid tot de Raad toetreden, indien daaromtrent in de plenaire vergadering van de Raad overeenstemming is verkregen met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen, zoals aangegeven in artikel 4 lid 8.
 3. Kerken die zich met de Raad verbonden weten, met de preambule instemmen, naar hun oordeel nog niet aan lidmaatschap toe zijn, maar wel willen deelnemen aan de taak van de Raad, kunnen als kandidaat-lid voor de maximale duur van vijf jaar tot de Raad toetreden, na welke periode het kandidaat-lidmaatschap vervalt of op verzoek omgezet wordt in lidmaatschap, een en ander conform artikel 4 lid 8.

Artikel 4 PLENAIRE VERGADERING, AFVAARDIGING EN BESLUITVORMING

8. De plenaire vergadering streeft naar eenstemmige besluitvorming. Indien de plenaire vergadering niet eenstemmig tot besluiten kan komen, neemt zij haar besluiten met meerderheid van geldig uitgebrachte stemmen...
9. De afgevaardigden van de lidkerken verplichten zich ertoe zich in de eigen kerk in te zetten voor uitvoering van de in de plenaire vergadering genomen besluiten, tenzij zij blijkens een in de notulen vast te leggen verklaring te kennen hebben gegeven voor dat besluit geen verantwoordelijkheid te kunnen nemen.

Artikel 10 ASSOCIATIE

1. Kerken, kerkelijke gemeenschappen, verbanden daarvan of bewegingen van christenen, die zich verwant weten met de basis en bedoelingen van de Raad van Kerken en willen deelnemen aan de taak van de Raad zonder lid te worden, kunnen op basis van een schriftelijk en gemotiveerd verzoek een associatie met de Raad van Kerken aangaan, indien daaromtrent in de plenaire

vergadering van de Raad overeenstemming is verkregen met een gekwalificeerde meerderheid van stemmen, zoals aangegeven in artikel 4 lid 8.

2. Het aantal associaties dat kan worden aangegaan, bedraagt niet meer dan de helft van het aantal lidkerken van de Raad.
3. Wie in associatie met de Raad is getreden:
 - a. vaardigt één bepaalde persoon uit zijn leidinggevend orgaan af, die in de plenaire vergadering van de Raad op uitnodiging van de voorzitter kan spreken met adviserende stem;
 - b. kan op uitnodiging van het moderamen deelnemen aan het werk van de beraad- en projectgroepen;
 - c. kan deelnemen aan het werk van de Raad van Kerken zonder te zijn gebonden aan besluiten of standpunten van de Raad;
 - d. betaalt een door de Raad jaarlijks vast te stellen financiële bijdrage, waarbij rekening wordt gehouden met het ledenaantal.